

Skiriama Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijai
pagal 2007-08-10 sutartį Nr. 8P-679

BPD 4 PRIORITETO KAIMO PLĖTROS PRIEMONIŲ BENDRŲJŲ IR SPECIALIŲJŲ PROJEKTŲ ATRANKOS KRITERIJŲ VERTINIMAS

Galutinė ataskaita

EUROPOS SOCIALINIAI, TEISINIAI IR EKONOMINIAI PROJEKTAI

Vilnius, 2008 m. sausio 15 d.

Turinys

SUTRUMPINIMAI	3
1. ĮVADAS.....	4
2. VERTINIMO OBJEKTAS IR METODOLOGIJA.....	4
3. PROJEKTŲ, FINANSUOJAMŲ PAGAL 2004-2006 M. LIETUVOS BPD, ATRANKOS PROCEDŪRŲ APŽVALGA	7
3.1. <i>Atrankos procesas ir kriterijai.....</i>	7
3.2. <i>Projektų, teiktų finansuoti pagal BPD 4.1-4.7 priemones, atrankos statistika.....</i>	8
4. BPD 4.1-4.7 PRIEMONIŲ TINKAMUMO ATRANKOS KRITERIJŲ VERTINIMAS.....	12
5. BPD 4.1-4.7 PRIEMONIŲ PRIORITETINIŲ ATRANKOS KRITERIJŲ VERTINIMAS.....	14
5.1. <i>BPD 4.1 priemonės „Investicijos į žemės ūkio valdas“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	17
5.2. <i>BPD 4.2 priemonės „Jaunujų ūkininkų išikūrimas“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	23
5.3. <i>BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	25
5.4. <i>BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	29
5.5. <i>BPD 4.5 priemonės „Miškų ūkis“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	41
5.6. <i>BPD 4.6 priemonės „Leader+ pobūdžio priemonė“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	45
5.7. <i>BPD 4.7 priemonės „Mokymas“ prioritetinių kriterijų vertinimas.....</i>	52
6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	57
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	59
PRIEDAS NR.1. BPD 4 PRIORITETO KAIMO PLĖTROS PRIEMONIŲ TINKAMUMO KRITERIJAI.....	63
PRIEDAS NR.2. INTERVIU RESPONDENTŲ SĄRAŠAS.....	76
PRIEDAS NR.3. BPD 4 PRIORITETO KAIMO PLĖTROS PRIEMONIŲ PROJEKTŲ ĮVERTINIMO NAUDOS IR KOKYBĖS ETAPE STATISTIKA.....	77

Sutrumpinimai

AB	Akcinė bendrovė
BPD	Lietuvos 2004 – 2006 m. Bendrasis programavimo dokumentas
ES	Europos Sąjunga
EŽŪOGF	Europos Žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas
IĮ	Individuali įmonė
LR	Lietuvos Respublika
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
PAK	Projektų atrankos komitetas
SAPARD	Bendrijos Specialioji pasirengimo stoti į Europos Sąjungą žemės ūkio ir kaimo plėtros programa
SFMIS	Struktūrinių ir Sanglaudos fondų valdymo ir priežiūros informacinė sistema
UAB	Uždara akcinė bendrovė
ŽŪB	Žemės ūkio bendrovė
ŽŪK	Žemės ūkio kooperatyvas
ŽŪKPP	Nacionalinė žemės ūkio ir kaimo plėtros 2000-2006 m. programa
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija

Iš Europos Žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo finansuojamos 2004-2006 m. Lietuvos Bendrojo programavimo dokumento priemonės:

4.1 Investicijos į žemės ūkio valdas
4.2 Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas
4.3 Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas
4.4 Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas
4.4.1 Žemės ūkio vandentvarka
4.4.2 Žemės sklypų perskirstymas
4.4.3 Konsultavimo paslaugos ūkiams
4.4.4 Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyviųjų pajamų šaltinių
4.4.5 Kaimo turizmo ir amatų skatinimas
4.5 Miškų ūkis
4.6 Leader + pobūdžio priemonė
4.7 Mokyklos

1. Įvadas

Bendrasis šio vertinimo tikslas - efektyvesnis ES finansinės paramos panaudojimas žemės ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės sektoriuose. **Konkretus tikslas** – ištirti 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento 4 prioriteto bendrųjų ir specialiųjų projektų atrankos kriterijų poveikį projektų vertinimui bei priemonių tikslų/uždavinių įgyvendinimui ir pateikti rekomendacijas dėl atrankos kriterijų tobulinimo. Pažymėtina, jog atsižvelgiant į vertinimo atlikimo laikotarpį (t.y. pasibaigus 2004-2006 metų programavimo periodui), į pateiktas pastabas dėl BPD 4 prioriteto atrankos kriterijų negali būti praktiškai atsižvelgta šiame periode, tačiau jas naudinga apsvarstyti ir įvertinti naujo programavimo periodo kontekste, nors pastarasis taip pat jau išibėgėja, priimamos paraiškos pagal kai kurias Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones.

BPD 4 prioriteto bendrųjų ir specialiųjų projektų atrankos kriterijų vertinimui keliami šie **uždaviniai**:

- (1) Atlikti bendrųjų ir specialiųjų *septynių* BPD priemonių (4.1 - 4.7), remiamų iš *EŽŪOGF*, atrankos kriterijų *tinkamumo analizę*, įvertinant, ar BPD 4 prioriteto projektų atrankos procese naudojami atrankos kriterijai yra tinkami ir pakankami BPD 4 prioriteto ir atitinkamos priemonės tikslų bei uždavinių įgyvendinimui;
- (2) Įvertinti, ar gairėse pareiškėjams nustatyti *prioritetiniai balai* paraiškų vertinimo skalėje yra orientuoti į atitinkamos BPD 4 prioriteto priemonių uždavinių ir remiamų veiklų tikslų siekimą;
- (3) Atlikti Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA) prie Žemės ūkio ministerijos teigiamai ir neigiamai įvertintų BPD 4 prioriteto *projektų vertinimo peržiūrą*, kurios metu:
 - a. įvertinamas projektų vertinimo proceso nuoseklumas ir objektyvumas;
 - b. nustatomos pagrindinės problemos vertintojų ir pareiškėjų veikloje, jų įtaka siekiant BPD 4 prioriteto tikslų ir uždavinių;
- (4) Pateikti *išvadas* ir *rekomendacijas* dėl:
 - a. identifikuotų esminių vertinimo ir atrankos procesų trūkumų bei problemų sprendimo,
 - b. dėl paraiškų ES paramai žemės ūkiui ir kaimo plėtrai vertinimo ir atrankos procedūrų tobulinimo 2007–2013 m.;

Kitoje ataskaitos dalyje pristatoma vertinimo metodologija. Ją seka projektų, finansuojamų pagal 2004-2006 m. Lietuvos BPD, atrankos procedūrų apžvalga. Ketvirtojoje ataskaitos dalyje pateikimas BPD 4.1-4.7 priemonių *tinkamumo* kriterijų vertinimas, o penktojoje – *prioritetinių* kriterijų analizė. Galiausiai formuluojamos analizės išvados ir rekomendacijos.

2. Vertinimo objektas ir metodologija

Šio vertinimo **objektas** yra septynių ketvirtojo BPD prioriteto priemonių, finansuojamų iš EŽŪOGF (BPD 4.1 – 4.7 priemonės), atrankos kriterijai: tinkamumo ir prioritetiniai. Techninėje vertinimo užduotyje buvo suformuluoti du pagrindiniai su atrankos kriterijų tinkamumu susiję klausimai:

- ar BPD 4 prioriteto projektų atrankos procese naudojami atrankos kriterijai yra tinkami ir pakankami BPD 4 prioriteto ir atitinkamos priemonės tikslų bei uždavinių siekimui?
- ar gairėse pareiškėjams nustatyti prioritetiniai balai paraiškų vertinimo skalėje yra orientuoti (ir kaip tiksliai) į atitinkamos BPD 4 priemonės uždavinių ir remiamų veiklų tikslų siekimą?

Žemiau pateikiamoje lentelėje atrankos kriterijų tinkamumo ir pakankamumo vertinimui formuluojami detalesni klausimai.

Tinkamumo ir prioritetinių atrankos kriterijų tinkamumo vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> - Ar atrankos kriterijai aiškūs, tiksliai apibrėžti? - Ar kriterijai yra nuosekliai susieti su BPD 4 prioriteto priemonių tikslais ir uždaviniais? Ar gairėse pareiškėjams nustatyti prioritetiniai balai paraiškų vertinimo skalėje yra orientuoti į atitinkamos BPD 4 priemonės uždavinių ir remiamų veiklų tikslų siekimą? - Ar atrankos kriterijai leidžia siekti nustatytų kiekybinių tikslų (rodiklių)? - Ar atrankos kriterijai atsižvelgia į horizontaliuosius tikslus (aplinkosauga, lygios galimybės ir pan.)?
Tinkamumo ir prioritetinių atrankos kriterijų pakankamumo vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> - Ar atrankos kriterijai pakankami? - Ar nėra perteklinių kriterijų?

Atrankos kriterijų vertinimas buvo atliekamas dviem etapais:

- 1) Pirmiausiai buvo atliekama *dokumentų analizė* ir *interviu*. Vertinimo tikslais buvo atlikti 3 *interviu* su vadovaujančios institucijos, tarpinės institucijos ir įgyvendinančios institucijos atstovais, kurių metu aptarti taikyti atrankos kriterijai, BPD įgyvendinimo metu iškilusios problemos ir pan. (Interviu respondentų sąrašas pateikiamas Priede Nr.2.)
- 2) Antrojo tyrimo etapo metu buvo atliekama *projektų lygmens analizė* – t.y. NMA teigiamai ir neigiamai įvertintų BPD 4 prioriteto projektų vertinimo peržiūra. Kaip buvo numatyta techninėje užduotyje, tokia analizė turėjo padėti įvertinti projektų vertinimo proceso nuoseklumą ir objektyvumą bei nustatyti pagrindines problemas vertintojų ir pareiškėjų veikloje, jų įtaką siekiant BPD 4 prioriteto tikslų ir uždavinių. Vis dėlto tyrimo metu, atlikus pradinę atrankos kriterijų analizę (remiantis dokumentų analize ir interviu), paaiškėjo, kad vertinimo proceso nuoseklumo ir objektyvumo vertinimas yra labai riboto tikslingumo dėl keletos priežasčių:
 - a. BPD priemonių *tinkamumo* kriterijai palieka mažai erdvės subjektyvumui, nes jie yra „taip/ne“ pobūdžio, dažnai pagrindžiami atitinkamomis pažymomis ar kitais dokumentais.
 - b. Kita vertus, projektams, teiktiems finansuoti pagal BPD 4 prioriteto priemones, suteikti prioritetiniai balai už *prioritetinius kriterijus* praktiškai neturėjo įtakos paramos skyrimui (daugiau žr. ataskaitos 5 dalį). Be to, skirtingai nei kitose BPD priemonėse, kaimo plėtros priemonėse prioritetiniai kriterijai yra suformuluoti taip, kad būtų palikta mažai erdvės interpretavimui ir vertinimas pvz., ar paraišką pateikė jaunas ūkininkas, kurio amžius iki 40 metų, ir pan.).

Kita vertus, aktualūs ir verti dėmesio klausimai, kuriuos tikslinga panagrinėti projektų lygmeniu yra:

- a. Kurie BPD kaimo plėtros priemonėms nustatyti *tinkamumo kriterijai* buvo svarbiausi atrenkant paraiškas?

Siekiant atlikti tokį įvertinimą, buvo reikalingi duomenys apie tai, kokie kriterijai lėmė paraiškų neigiamą įvertinimą tinkamumo etape. Šios informacijos šaltinis buvo paraiškų vertinimo rezultatų suvestinės, kurias įgyvendinančioji institucija teikia tarpinei institucijai.
- b. Ar BPD kaimo plėtros priemonėms nustatyti *prioritetiniai kriterijai* išdiferencijavo projektus?

Siekiant atlikti tokį įvertinimą, buvo reikalingi duomenys apie visų tinkamumo kriterijus atitikusių projektų įvertinimą balais. Šios informacijos šaltinis buvo paraiškų vertinimo rezultatų suvestinės bei atsitiktinės atrankos būdu atrinktų atskirų paraiškų vertinimo ataskaitos. Pastarosios suteikė galimybę pažiūrėti, už kokius konkrečius prioritetinius kriterijus buvo suteikti balai. Iš viso buvo peržiūrėtos 59 projektų vertinimo ataskaitos pagal dvi BPD kaimo plėtros priemones (žr. lentelę Nr.1). Kitoms priemonėms duomenų pateikta nebuvo.

Lentelė Nr.1. Informacija apie peržiūrėtas projektų vertinimo ataskaitas pagal atskiras priemones

BPD priemonė		Pateikta paraiškų	Sudaryta sutarčių	Peržiūrėta projektų vertinimo ataskaitų	
				teigiamai įvertintų projektų	neigiamai įvertintų projektų
4.1	Investicijos į žemės ūkio valdas	824	692 ¹	34	0
4.2	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	753	688	n/d	n/d
4.3	Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas	45	36	n/d	n/d
4.4.1	Žemės ūkio vandentvarka	39	36	n/d	n/d
4.4.2	Žemės sklypų perskirstymas	14	14	n/d	n/d
4.4.3	Konsultavimo paslaugos ūkiams	24	16	n/d	n/d
4.4.4	Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“	34	17	n/d	n/d
4.4.5	Kaimo turizmo ir amatų skatinimas	118	65	17	8
4.5	Miškų ūkis	85	76	n/d	n/d
4.6	Leader +	155	127	n/d	n/d
4.7	Mokymas	99	51	n/d	n/d
Viso:		2190	1818	51	8

n/d – nepateikta duomenų

Pagal aptartą metodologiją atlikto vertinimo rezultatai detaliam pagal kiekvieną BPD priemonę aptariami ataskaitos 4 ir 5 dalyse. Prieš tai kitoje ataskaitos dalyje trumpai pristatoma 2004-2006 m. galiojusi projektų, teikiamų finansuoti pagal BPD, atrankos tvarka.

¹ „Rezervo“ sąraše yra 63 paraiškos paramai pagal 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas.“

3. Projektų, finansuojamų pagal 2004-2006 m. Lietuvos BPD, atrankos procedūrų apžvalga

3.1. Atrankos procesas ir kriterijai

Vadovaujančios institucijos patvirtintose Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklėse² (toliau – Administravimo ir finansavimo taisyklės) buvo nustatyta, kad projektų atrankos procesas susideda iš dviejų etapų – paraiškų ES struktūrinių fondų paramai gauti vertinimo ir finansuotinių projektų atrankos. Paraiškas pagal priskirtas BPD priemones vertino įgyvendinančioji institucija. Vertinimo procesas susidėjo iš trijų etapų:

- administracinės atitikties vertinimas, kurio metu buvo tikrinama, ar paraiška yra visiškai sukomplektuota - ar pateikti visi prašomi dokumentai bei reikiama informacija;
- tinkamumo vertinimas, kuriuo metu buvo nustatoma, ar projektas yra tinkamas gauti paramą iš ES struktūrinių fondų;
- naudos ir kokybės vertinimas, kurio metu balais įvertinama pateiktų projektų kokybė ir atitikimas atrankos kriterijams.

Bendrieji projektų atrankos kriterijai, taikomi visiems pagal BPD finansuojamiems projektams, buvo nustatyti BPD priede. Buvo išskirti bendrieji *tinkamumo* ir *prioritetiniai* atrankos kriterijai.

Bendrieji tinkamumo kriterijai buvo šie:

- projektai turi atitikti BPD strategiją bei susijusias Lietuvos bei ES politikas;
- projektai turi būti nuosekliai ir logiškai susiję su priemonės ir prioriteto, pagal kurias jie teikiami, tikslais;
- projektų rezultatai turi būti adekvatūs investuotoms lėšoms, ir tai pagrindžiama paraiškoje;
- paramos siekiančių privačių įmonių projektai turi būti ekonomiškai gyvybingi;
- projektų tęstinumas po paramos teikimo pabaigos yra užtikrintas;
- projektai turi demonstruoti papildomumą, tai yra be paramos būtų įgyvendinti mažesnės apimties projektai, projektai būtų atidėti arba iš viso nebūtų įgyvendinti;
- projektui įgyvendinti turima tinkamų administracinių gebėjimų ir finansinių gebėjimų, siekiant užtikrinti sėkmingą projektų įgyvendinimą.

Prie bendrųjų projektų atrankos kriterijų, nustatytų BPD priede, taip pat priskirtinas reikalavimas atitikti horizontaliems ES plėtros principams (darniai plėtrai, regioninei plėtrai, lygioms galimybėms).

Antroji grupė bendrųjų BPD atrankos kriterijų – *prioritetiniai kriterijai* – turėjo nurodyti, kokiems projektams pagal visas BPD priemones bus teikiamas prioritetas juos atrenkant. BPD priede buvo įvardinti du **bendrieji prioritetiniai kriterijai**:

- projektai, kuriuose bus didesnis pareiškėjo nuosavas indėlis, turės prioritetą juos atrenkant;
- projektai, skirti probleminių regionų plėtros (ypač Ignalinos regiono problemoms spręsti), turės prioritetą juos atrenkant.

Specifiniai konkrečių *priemonių atrankos kriterijai* taip pat buvo įvardinti BPD priede. Tarpinių institucijų parengtose ir su vadovaujančia institucija suderintose gairėse pareiškėjams šie specifiniai atrankos kriterijai buvo detalizuojami. Projektų vertinimo ir atrankos kriterijai bei vertinimo lentelė kiekvienam kvietimui teikti paraiškas buvo pateikiami gairėse pareiškėjams. Vertinimo lentelėje buvo nurodoma, kiek daugiausia balų skiriama už projekto atitikimą konkrečiam kriterijui. Nustatydama balų skaičių, kurį projektas gali gauti už atitikimą tam tikram kriterijui, tarpinė

² 2005 m. vasario 4 d. LR finansų ministro įsakymas Nr. 1K-041 Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 "Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo (Žin. 2005-02-12, Nr. 21-667)

institucija apibrėžė kvietimo teikti paraiškas prioritetus.³ Prioritetiniai kriterijai glaudžiai susiję su programos ir priemonės tikslais bei prioritetais.

Paraiškų vertinimo etapas baigdavosi įgyvendinančiosios institucijos parengta paraiškos vertinimo ataskaita, kurioje pateikiamos išvados ir rekomendacijos dėl paramos skyrimo. Ši ataskaita buvo teikiama tarpinei institucijai. Tinkamų finansuoti projektų paraiškos kartu su vertinimo ataskaitomis ir įgyvendinančios institucijos rekomendacijomis buvo svarstomos projektų atrankos komitete (PAK). Sprendimą dėl paramos skyrimo priimdavo tarpinė institucija, vadovaudamasi įgyvendinančiosios institucijos parengtomis paraiškų vertinimo ataskaitomis ir projektų atrankos komiteto rekomendacijomis. Administravimo ir finansavimo taisyklėse buvo nustatyta, kad projektų atrankos komitetas rekomendacijas dėl svarstomų projektų priima remdamasis įgyvendinančiosios institucijos parengtomis projektų paraiškų vertinimo ataskaitomis, socialinių-ekonominių partnerių, kitų institucijų atstovų bei ekspertų pateiktais argumentais ir informacija. Projektų atrankos komitetas rekomenduoja skirti paramą tiems projektams finansuoti, kurie geriausiai atitinka BPD priedo bendruosius ir specifinius projektų atrankos kriterijus, yra geriausios kokybės, rodo akivaizdžią naudą ir geriausiai prisideda prie Lietuvos Respublikos socialinės ir ekonominės ūkio plėtros.⁴ Kaip aptariama kitose ataskaitos dalyse, projektų, teiktų finansuoti pagal BPD 4.1 – 4.7 priemones, atrankos statistika demonstruoja, kad projektai tapusavyje dėl geresnio atitikimo BPD priemonių tikslams ir/ ar uždaviniams nekonkuravo.

3.2. Projektų, teiktų finansuoti pagal BPD 4.1-4.7 priemones, atrankos statistika

Nuo BPD įgyvendinimo pradžios - 2004 m. birželio 18 d.⁵ - iki 2006-12-31 dienos pagal BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemones buvo gauta daugiau nei du tūkstančiai paraiškų bendrai 867,9 mln. litų sumai, kuri beveik 1,5 karto viršijo BPD 4 prioriteto žemės ūkio daliai numatytą lėšų sumą.

Siekiant įvertinti, kurie atrankos kriterijai (tinkamumo ar prioritetiniai) turėjo didžiausią reikšmę atrenkant finansuotinus projektus, svarbu pažvelgti į atrankos proceso statistiką (lentelė Nr.2).

³ 2005 m. vasario 4 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-041 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 „Lietuvos 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“

⁴ 2005 m. vasario 4 d. LR finansų ministro įsakymas Nr. 1K-041 Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 "Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo (Žin. 2005-02-12, Nr. 21-667), 101 punktą.

⁵ Oficialaus Europos Komisijos patvirtinimo sprendimu C(2004)2120

Lentelė Nr.2. BPD 4.1-4.7 priemonių įgyvendinimo statistika

BPD priemonė		Gauta paraiškų	Paraiškos lyginant su skirtomis lėšomis	Atmesta paraiškų					Pasirašyta sutarčių	Nu traukta sutarčių	Sutarčių suma	
				Vnt.	%	Vnt.	% nuo gautų paraiškų	Administracinis vertinimas			Tinkamumo vertinimas	Atsisakė/atsiėmė
4.1	Investicijos į žemės ūkio valdas	824	139	68	8	3	62	3	692 ⁶	1	332.936,406	52
4.2	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	753	112	65	9	4	61	0	688	13	55.723,337	9
4.3	Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas	45	119	9	20	0	10	0	36	1	91.244,665	14
4.4.1	Žemės ūkio vanden tvarka	39	107	3	8	1	2	0	36	0	55.113,231	9
4.4.2	Žemės sklypų perskirstymas	14	100	0	0	0	0	0	14	0	2.622,465	0,4
4.4.3	Konsultavimo paslaugos ūkiams	24	528	8	33	0	8	0	16	5	6.592,454	1
4.4.4	Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių ⁶	34	276	17	50	0	17	0	17	1	13.495,235	2
4.4.5	Kaimo turizmo ir amatų skatinimas	118	192	53	45	12	36	5	65	11	49.637,811	8
4.5	Miškų ūkis	85	135	9	11	0	9	0	76	3	20.370,955	3

⁶ „Rezervo“ sąrašė yra 63 paraiškos paramai pagal 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas.“

BPD priemonė		Gauta paraiškų	Paraiškos lyginant su skirtomis lėšomis	Atmesta paraiškų					Pasirašyta sutarčių	Nu traukta sutarčių	Sutarčių suma	
		Vnt.	%	Vnt.	% nuo gautų paraiškų	Administracinis vertinimas	Tinkamumo vertinimas	Atsisakė/atsiėmė	Vnt.	Vnt.	tūkst. Lt	% visos paramos
4.6	Leader +	155	206	28	18	6	22	0	127	19	8.430,325	1
4.7	Mokymas	99	280	48	49	0	48	0	51	11	2.800,538	0,4
Viso:		2190	-	309	14 %	27	275	7	1818	65	638.967,422	-

Šaltinis: SFMIS, 2007-11-23

Kaip matyti iš lentelės, konkurencija dėl lėšų kaimo plėtros projektams buvo. Ji labai sumažėjo po projektų tinkamumo vertinimo etapo. Administracinio vertinimo metu buvo atmesta nedidelė dalis - apie 1 proc. - gautų paraiškų. Vertinimo etapas, kurio metu atmesta didžiausia dalis paraiškų, buvo tinkamumo vertinimas (13 %). Visos paraiškos, įvertintos teigiamai per tinkamumo vertinimą, gavo paramą pagal visas analizuojamas priemones, išskyrus BPD 4.1 priemonę, kurios specifika bus aptarta žemiau. Naudos ir kokybės vertinimo etape atmestų paraiškų nebuvo, kadangi BPD 4.1 – 4.7 priemonių atveju nebuvo nustatomas pereinamasis balas. Atsižvelgiant į visa tai (t.y. pereinamojo balo nebuvimą ir paramą visiems projektams, praėjusiems tinkamumo etapą), naudos ir kokybės vertinimo etapas bei prioritetinių balų suteikimas projektų, teikiamų finansavimui pagal BPD 4.1 – 4.7 priemones, atrankos procese buvo ribotos reikšmės.

4. BPD 4.1-4.7 priemonių tinkamumo atrankos kriterijų vertinimas

Aptariant specifinius tinkamumo kriterijus būtina pabrėžti, kad paramos kaimo plėtros priemonėms skyrimo taisyklės šiek tiek skyrėsi nuo kitoms BPD priemonėms nustatytų procedūrų. Tai sąlygojo ES reglamentų⁷ dėl paramos kaimo plėtrai iš EŽŪOGF nuostatos. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 nustato detalius tinkamumo kriterijus remtinoms veikloms ir galimiems pareiškėjams. Pavyzdžiui, vadovaujantis reglamento nuostatomis atskirose BPD 4 prioriteto priemonėse projektams turėjo būti nustatyti tinkamumo kriterijai, susiję su ekonominiu gyvybingumu, aplinkosauga, higienos ir gyvūnų gerovės minimaliais standartais, profesinių įgūdžių ir kompetencijos lygiu, jaunųjų ūkininkų apibrėžimu, pagrindu, jog egzistuoja atitinkamų produktų pardavimo rinkos ir pan. Atitinkamai, ES reglamentuose nustatyti ir papildomi nacionaliniu lygmeniu parinkti tinkamumo kriterijai BPD priede buvo įvardinti kaip sudėtinė specifinių kaimo plėtros priemonių atrankos kriterijų dalis. Ši paramos kaimo plėtros projektams specifika sąlygojo tinkamumo vertinimo svarbą, atrenkant finansuotinus projektus pagal BPD 4 prioritetą.

Vertinant paraiškas ES struktūrinių fondų paramai gauti pagal BPD 4.1-4.7 priemones, bendrai taikyta beveik šimtas įvairių tinkamumo kriterijų (jie šiek tiek skyrėsi priklausomai nuo kvietimo teikti paraiškas). Suvestinė apie taikytus BPD 4.1 – 4.7 priemonių tinkamumo kriterijus pateikiama Priede Nr.1. Didelį tinkamumo kriterijų skaičių šiose BPD priemonėse sąlygojo specifinių tinkamumo kriterijų paramos kaimo plėtros priemonėms nustatymas, remiantis paminėtais struktūrinių fondų reglamentuose⁸ įtvirtintais reikalavimais.

Projektai, pateikti finansavimui pagal BPD 4.1-4.7 priemones, turėjo atitikti ne tik *specifinius*, bet ir BPD priede bei Administravimo ir finansavimo taisyklėse įvardintus *bendruosius* projektų tinkamumo kriterijus. Visose BPD 4.1-4.7 priemonėse buvo taikyti bendrieji reikalavimai dėl projekto išlaidų, bendrojo finansavimo, projekto įgyvendinimo laikotarpio tinkamumo. Galima tik pastebėti, kad 2005 m. BPD 4.5 priemonės gairėse pareiškėjams nebuvo įtrauktas reikalavimas dėl išlaidų atitikimo priemonės investicijų sričių kodams (toks reikalavimas buvo įtrauktas į 2004 m. gaires).

BPD 4.1-4.7 priemonėse taikyti tinkamumo kriterijai apėmė BPD priede bei Administravimo ir finansavimo taisyklėse nustatytus bendruosius tinkamumo kriterijus, tačiau buvo ir tam tikrų išimčių:

- reikalavimas dėl projekto *poveikio darniai plėtrai, lygioms galimybėms ir informacinės visuomenės principams* nebuvo numatytas gairėse pareiškėjams pagal BPD 4.2 priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.
- BPD bendrasis tinkamumo kriterijus „*Pareiškėjas pagrindžia, kad be paramos lėšų projektas nebūtų įgyvendintas ta pačia apimtimi, kuria jis būtų įgyvendinamas pasinaudojant parama*“ netaikytas BPD 4.4.1 priemonėje „Žemės ūkio vandentvarka“ ir 4.7 priemonėje „Mokymas“.

⁷ 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiantis bei panaikinant tam tikrus reglamentus; 2002 m. vasario 26 d. Komisijos Reglamentas (EB) Nr. 445/2002 dėl išsamių Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai taikymo taisyklių

⁸ 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai ir iš dalies pakeičiantis bei panaikinant tam tikrus reglamentus; 2002 m. vasario 26 d. Komisijos Reglamentas (EB) Nr. 445/2002 dėl išsamių Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai taikymo taisyklių

- Administravimo ir finansavimo taisyklėse įvardintas bendrasis tinkamumo kriterijus dėl *pridėtinės projekto rezultatų vertės*⁹ buvo taikytas tik dviejų kaimo plėtros priemonių (4.4.2 ir 4.6 priemonės) atveju.
- Bendrasis tinkamumo kriterijus „*projekto rezultatai adekvatūs investuotoms lėšoms*“ buvo taikytas tik vienoje kaimo plėtros priemonėje (4.6 priemonėje „Leader + pobūdžio priemonė“).

Žvelgiant į visų tinkamumo kriterijų, taikytų BPD 4.1-4.7 priemonėse, sąrašą galima pastebėti keletą tinkamumo kriterijų taikymo nenuoseklumą. Pavyzdžiui, kyla klausimai, kodėl:

- daugelyje kaimo plėtros priemonių taikytas tinkamumo kriterijus „*Investicijos yra pagrįstos*“ ir „*Projektui įgyvendinti numatytos išlaidos yra pagrįstos, realios ir būtinos*“ nebuvo numatytas BPD 4.4.1 priemonės atveju?
- keletyje kaimo plėtros priemonių taikyti tokie bendro pobūdžio tinkamumo kriterijai kaip „*Planuojami projekto rezultatai būtini projekto tikslams pasiekti*“ ar „*Projekto įgyvendinimo etapai apibrėžti, pagrįsti ir išdėstyti laike*“ nebuvo taikyti kitose priemonėse (pvz., 4.4.1, 4.4.2, 4.4.3, 4.7)? Pastebėtina, kad pastarasis kriterijus dėl projekto įgyvendinimo suplanavimo 4.6 priemonėje buvo vertinamas ne kaip tinkamumo, o kaip prioritetas kriterijus.

Kalbant apie tinkamumo kriterijų apibrėžimo tikslumą, galima paminėti, jog Valstybės kontrolė buvo išreiškusi pastabą dėl BPD 4.6 priemonėje „Leader + pobūdžio priemonė“ taikyto kriterijaus „*Pareiškėjas veiklos plane užtikrina, kad atstovauja įvairių kaimo gyventojų interesams, t. y. ne mažiau kaip 50 proc. turi sudaryti socialiniai ir ekonominiai partneriai bei asociacijos, iki 25 proc. – verslo atstovai iki 25 proc. – vietos valdžios atstovai*“. Buvo pastebėta, jog nėra aiškiai apibrėžta, kas yra laikoma verslo atstovais.¹⁰

Paraiškų vertinimo metu vienas svarbiausių specifinių tinkamumo kriterijų buvo ekonominio gyvybingumo kriterijus, kuris buvo taikytas 4.1-4.3 bei 4.4.4-4.5 priemonėse ir lėmė žymios dalies paraiškų atmetimą kaip netinkamų finansuoti. Atitikimas ekonominio gyvybingumo kriterijui yra ES reglamentų reikalavimas. Tačiau jo specifika (ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklės) yra paliekamas nacionalinei kompetencijai. Lietuvoje ekonominio gyvybingumo rodikliai¹¹ buvo nustatyti Žemės ūkio ministro įsakymais.¹² Nustatytų ekonominio gyvybingumo rodiklių, jų reikšmių ir jų pagrįstumo vertinimas reikalautų atskiro išsamaus tyrimo, tačiau šio tyrimo kontekste galima pateikti keletą pastabų.

- a) *Dėl ekonominio gyvybingumo rodiklių vertinimo laikotarpio.* Trims iš penkių rodiklių – grynojo pelningumo arba vidutinio turto pelningumo rodikliui ir dviems iš skolos, paskolų padengimo ir bendrojo likvidumo rodiklių buvo nustatytas reikalavimas atitikti kritines ribas „ataskaitiniais metais“ (finansiniais metais prieš paraiškos pateikimo metus). Tačiau dėl žemės ūkio gamybos padidintos gamtinės rizikos ūkių veiklos rezultatai nėra stabilūs ir gali pastebimai svyruoti atskirais ūkiniais metais (pvz., dėl galimo didelio derliaus svyravimo, sąlygoto nepalankių oro sąlygų, ir atitinkamai žemės ūkio produktų kainų svyravimo). Tad dėl nepalankiai susiklosčiusių minėtų verslo sąlygų ataskaitiniais metais, dalis planavusių įgyvendinti projektus pagal paramos BPD 4.1-4.2 priemones neturėjo galimybės dalyvauti. Minėtiems veiksniams eliminuoti,

⁹ „Yra paaiškinta, kokį naują produktą ar paslaugą sukuriama projekto mastu arba kaip jis kiekybiškai ir kokybiškai keičia (pavyzdžiui, gerina, didina, išplečia) esamus produktus arba paslaugas“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. Finansinio audito 7-asis departamentas. Lietuvos Respublikoje sukurtos ES struktūrinių fondų projektų paraiškų atrankos sistemos vertinimo valstybinio audito ataskaita. – 2005 m. spalio 5 d. Nr. 1070-3-39

¹¹ Grynasis pelningumas, vidutinio turto pelningumas, skolos rodiklis, paskolų padengimo rodiklis, bendrojo likvidumo rodiklis, vidinė grąžos norma

¹² 2005 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 3D-64 „Dėl ūkio subjektų siekiančių pasinaudoti parama 2005-2006 metais pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių“ ir jo pakeitimai

apskaičiuojant „ataskaitinio laikotarpio“ rodiklius, būtų tikslinga naudoti ne vienerių, o kelerių metų gyvybingumo rodiklių vidurkius. Atsižvelgiant į tai, kad padidintos rizikos žemės ūkyje padariniai daro įtaką ir apdirbamosios pramonės veiklos rezultatams, tokia „ataskaitinio laikotarpio“ rodiklių schema taikytina ir BPD 4.3 priemonei.

- b) *Dėl šakos pelningumo lygio.* Veiklos pelningumo lygis, investicijų atsiperkamumo trukmė skiriasi atskirose žemės ūkio šakose ir žemės ūkio perdirbamosios (maisto ar ne maisto produktų) sektoriuose. Dėl to kyla ekonominio gyvybingumo rodiklių kritinių ribų lygio diferenciacijos pagal šakas / sektorius poreikis. Kaip pavyzdį galima minėti SAPARD programos projektų įgyvendinimo patirtį. Valstybės kontrolė, atlikusi SAPARD 2 priemonės „Mėsos“ ir „Pieno“ sektorių verslo planų ekonominio gyvybingumo rodiklių prognozių ir faktinių veiklos rezultatų peržiūrą, nustatė, jog „Mėsos“ sektoriuje didelės dalies iš 18 audituotų ūkio subjektų (2003 metais 6, 2004 – 7, o 2005 – 9) faktiškai pasiekti ekonominiai gyvybingumo rodikliai buvo blogesni negu patvirtintos kritinės ribos, o „Pieno“ sektoriuje ūkio subjektų verslo planų prognozės 2003–2005 metų laikotarpiu įgyvendintos sėkmingiausiai¹³.
- c) *Dėl projekto rizikos atsižvelgiant į rodiklių visumą.* Kreditoriai riziką vertina ne pagal kiekvieną rodiklį atskirai, o pagal rodiklių visumą bei paskolos prievolių užtikrinimą. Atsižvelgiant į tai, ekonominio gyvybingumo rodiklių ribos galėtų būti lanksčiau vertinamos. Esant mažesniems gyvybingumo rodikliams, kreditoriams buvo pateikiami didesnės vertės prievolių užtikrinimai. Įvertinant tai, kad daugumai investicinių projektų reikia skolintis lėšas, ribos skolos ir paskolų dengimo rodikliams buvo nustatytos griežtos, dėl ko dalis planavusių dalyvauti ES paramos pagal BPD priemonėse nedalyvavo¹⁴.

Apibendrinant pastebėjimus dėl BPD 4.1-4.7 priemonėse taikytų tinkamumo rodiklių, galima pasakyti, jog šiose priemonėse buvo taikytas didelis skaičius tinkamumo kriterijų. BPD bendrųjų ir specifinių priemonių tinkamumo kriterijų taikymas įgyvendinant kaimo plėtros priemones sąlygojo didelę tinkamumo vertinimo etapo svarbą kaimo plėtros projektų atrankos procese. Paramos kaimo plėtrai integravimas į BPD ir bandymas suderinti specifines šios paramos teikimo sąlygas su bendra BPD įgyvendinimo sistema sąlygojo kompleksišką tinkamumo kriterijų taikymą atrankos procese. Reikalavimas pagrįsti didelį skaičių tinkamumo kriterijų pareikalavo pastangų ir laiko iš pareiškėjų, o tuo pačiu ir daugiau NMA administracinių išteklių paraiškų vertinimui.

Vienas svarbiausių tinkamumo kriterijų buvo ekonominio gyvybingumo kriterijus, taikytas 4.1-4.3 bei 4.4.4-4.5 priemonėse ir lėmęs žymios dalies paraiškų atmetimą kaip netinkamų finansuoti. Nustatytų ekonominio gyvybingumo rodiklių ir jų reikšmių pagrįstumo vertinimas yra atskiro tyrimo reikalaujantis objektas, tačiau galima pasakyti, jog 2004-2006 m. taikytoje ekonominio gyvybingumo vertinimo sistemoje nebuvo atsižvelgiama į tokius veiksnius, kaip padidinta gamtinė rizika ir ūkių veiklos rezultatų galimas svyravimas atskirais ūkiniais metais, skirtingų šakų pelningumo lygis, projekto rizika atsižvelgiant į visų ekonominio gyvybingumo rodiklių visumą.

5. BPD 4.1-4.7 priemonių prioritetinių atrankos kriterijų vertinimas

Projektai, atitinkantys visus tinkamumo kriterijus, projektų naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinami pagal atitikimą BPD priede įvardintiems prioritetiniams bendriesiems ir priemonių specifiniams projektų atrankos kriterijams. Šiame vertinimo etape projektams buvo suteikiami balai. Didžiausia projektui galima skirti balų suma galėjo sudaryti 100 balų. Kaimo plėtros priemonių

¹³ Valstybinio audito ataskaita specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD programai įgyvendinti 2000–2006 metais. 2006 m. rugpjūčio 1 d. Nr. 2030-4P-16. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė.

¹⁴ Pagal kreditorių – bankų, kreditavusių projektus, preliminarų ekspertinį vertinimą.

atveju, skirtingai nuo kitų BPD prioritetų praktikos, nebuvo nustatomas minimalus balas, kurį projektas turėtų atitikti, kad būtų svarstomas PAK.

Kaip pabrėžiama Administravimo ir finansavimo taisyklėse, specifiniai atrankos kriterijai vaidina svarbų vaidmenį, kai susidaro konkurencija dėl lėšų. Kaimo plėtros priemonių atveju konkurencija dėl lėšų po tinkamumo vertinimo etapo tapo praktiškai minimali (žr. lentelę Nr.2), kas atitinkamai sumažino ir projektų vertinimo balais reikšmę.

Kaip minėta, BPD priede buvo nustatyti du bendrieji, visose BPD priemonėse taikytini prioritetiniai kriterijai - pareiškėjo nuosavo indėlio bei probleminių regionų plėtros. Papildomi balai už didesnę pareiškėjo *nuosavą indėlį* buvo suteikiami šiose BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonėse:

Lentelė Nr.3. Balai už nuosavą indėlį ir turimas lėšas

	4.1	4.2	4.3	4.4.1	4.4.2	4.4.3	4.4.4	4.4.5	4.5	4.6	4.7
Balai už nuosavą indėlį (maksimalus)	20	-	25	-	-	-	-	-	-	30	-
Balai už turimas lėšas (maksimalus)	-	-	-	-	-	-	20	20	-	-	-

Pareiškėjų turimų nuosavų lėšų kriterijus (bei santykinai gana didelis jam suteiktas svoris balais) yra rizikingas dėl keletos priežasčių. Kai papildomi balai skiriami ne už nuosavą indėlį į projektą, bet už paraiškos pateikimo metu *turimas* (neskolintas) lėšas, išlieka tam tikra rizika, kad lėšos pareiškėjo sąskaitoje gali būti ne „turimos“, o pervestos tik laikinai, papildomų balų gavimo tikslu.¹⁵ Jei pareiškėjai turi savų lėšų, tuomet kyla klausimas, kiek tikslinga jiems skirti paramą, nes projektas galėtų būti įgyvendintas savomis lėšomis, o paramos lėšos nukreiptos tiems projektams, kuriems įgyvendinti lėšų trūksta. Pareiškėjo turimos, bet projekto įgyvendinimui nepanaudojamos lėšos, didina riziką, jog struktūrinių fondų lėšomis finansuojami projektai, kurie galėtų būti įgyvendinami be paramos (savaimiškumas, angl. *deadweight*).¹⁶ Kaip pastebima Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato užsakytame kaimo plėtros programų poveikio vertinime, savaimiškumo atvejai buvo dažnesni būtent žemės ūkio valdų restruktūrizavimo priemonėse.¹⁷ Nors savaimiškumą įvertinti sudėtinga ir tai yra *ex post* vertinimo klausimas, programuotojai turėtų atsižvelgti į tokią riziką ir stengtis ją minimizuoti. Pavyzdžiui, SAPARD programos įgyvendinimo *ex post* vertinimas parodė, kad apie 15 proc. apklaustų SAPARD paramos gavėjų projektus būtų įgyvendinę ir be paramos, o 25 proc. būtų galėję juos įgyvendinti iš dalies. Viena iš priemonių mažinti savaimiškumo dydį yra diferencijuoti paramos intensyvumą atsižvelgiant į pareiškėjo finansinius išteklius.¹⁸

Kitas aspektas yra tas, kad teikiant prioritetą turintiems savų lėšų ar nuosavą indėlį mažėja galimybės paramą gauti pradedantiems ūkininkavimo verslą subjektams.

BPD 4.3 priemonės atveju buvo skiriami papildomi balai tuo atveju, kai santykis tarp prašomos paramos ir įmonės kapitalo buvo mažesnis. Tais atvejais, kai prašoma parama buvo mažesnė nei 45 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų, už kiekvieną papildomą pareiškėjo indėlio į projektą procentą buvo skiriami papildomi balai. Principas, kad prioritetiniai balai teikiami už pareiškėjo prašomą mažesnę paramą nei nustatyta maksimali paramos lėšomis finansuojamą projekto vertės dalis vertintinas pozityviai. Papildomi balai, skiriami už mažesnę paramos dalį, leistų paramos lėšas paskirstyti tarp daugiau projektų, o pareiškėjai būtų skatinami rengti labiau ekonomiškai pagrįstus

¹⁵ Interviu su SAPARD paramos gavėju, atliktas SAPARD ex-post įvertinimo tikslais.

¹⁶ Savaimiškumas apibūdina situaciją, kai projektai vis tiek būtų vykdomi ir be konkrečios ES finansuojamos programos, panaudojant kitus finansavimo šaltinius (dažniausiai nuosavą kapitalą). Savaimiškumo efektas padeda kritiškiau pažūrėti į tam tikros intervencijos grynąją naudą.

¹⁷ DG Agriculture. Impact Assessment of Rural Development programmes in View of Post-2006 Rural Development Policy. Final Report. – November 2004 - P.124 http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/rdimpact/fullrep_en.pdf

¹⁸ Nacionalinės žemės ūkio ir kaimo plėtros 2000-2006 m. (SAPARD) programos ex post įvertinimas. – Vilnius, 2007 m. gruodžio 19 d. – atliko VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“.

projektus, nes mažėjanti paramos dalis didina pareiškėjo finansinę riziką projekto nesėkmės atveju. Kita vertus, didėjantis pareiškėjo indėlis (finansuojamas skolintomis ir nuosavomis lėšomis) didintų poreikį ieškoti projekto įgyvendinimo pigesnių variantų ir pan.

Kito bendrojo kriterijaus - *regioninės plėtros kriterijaus*¹⁹ - taikymas BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonių atveju pasižymėjo specifiškumu. Taip, kaip suformuluotas BPD priede, jis buvo taikytas tik „Leader +“ priemonės atveju. Tuo tarpu BPD 4.4.4 ir 4.4.5 priemonėse papildomi balai buvo skiriami už projekto įgyvendinimą mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, siekiant tokiose vietovėse skatinti ūkinės veiklos įvairinimą. Šioje vietoje galima pateikti bendrą pastabą, kad regioninės plėtros kriterijaus taikymas atrenkant BPD projektus 2004-2006 m. buvo problematiškas visose BPD priemonėse dėl to, kad nebuvo priimti atitinkami teisės aktai²⁰, kuriuose pagal tam tikrus ekonominio-socialinio vystymosi kriterijus būtų įvardintos probleminės teritorijos.²¹ Ši priežastis sąlygojo kriterijaus taikymo nenuoseklumą bei skirtingą interpretavimą tarp atskirų tarpinių institucijų.

Lentelė Nr.4. Balai už poveikį regioninei plėtrai

	4.1	4.2	4.3	4.4.1	4.4.2	4.4.3	4.4.4	4.4.5	4.5	4.6	4.7
Balai už poveikį regioninei plėtrai (maksimalus)	-	-	-	-	-	-	Mažiau palankiose ūkininkavimui vietovėse (25)		-	30	-

Pagal keturias kaimo plėtros priemones buvo skiriami papildomi balai už naujų darbo vietų sukūrimą įgyvendinus projektą. Tokio kriterijaus taikymas susijęs su tuo, jog vienu iš pagrindinių BPD ir priemonių priežiūros rodiklių yra bendrų ir papildomų sukurtų darbo vietų skaičius.

Lentelė Nr.5. Balai už naujų darbo vietų skaičių įgyvendinus projektą

	4.1	4.2	4.3	4.4.1	4.4.2	4.4.3	4.4.4	4.4.5	4.5	4.6	4.7
Balai už naujų darbo vietų skaičių (maksimalus)	20	-	10	-	-	-	10	10	-	-	-

Žvelgiant į prioritetinio kriterijaus dėl sukurtų naujų darbo vietų svorį skirtingose priemonėse, matyti, jog didesnė svarba jam buvo suteikta BPD 4.1 priemonėje (iki 20 balų), o ne 4.4.4-4.4.5 priemonėse (iki 10 balų), kurių tikslas buvo kurti naujas, alternatyvias darbo vietas žemės ūkyje. Tuo tarpu investicijos į valdas, modernius gamybos metodus, skatinančius produktyvumą, našumą gali sąlygoti ne darbo vietų kūrimą, bet priešingai – mažėjimą (į ką buvo atkreiptas dėmesys ir BPD ex-ante vertinimo ataskaitoje²²).

Kiti specifiniai projektų atrankos kriterijai vertinami toliau tekste pagal kiekvieną BPD kaimo plėtros priemonę atskirai. Pirmiausiai pristatomi priemonės/veiklos tikslai ir uždaviniai, nustatyti BPD priede, pareiškėjų aktyvumas, projektams taikyti prioritetiniai vertinimo kriterijai bei priežiūros rodiklių įgyvendinimas. Tai leidžia pažvelgti, kaip prioritetiniai kriterijai susieti su priemonės tikslais ir uždaviniais, juos operacionalizuojančiais priežiūros rodikliais.

Bendras pastebėjimas dėl kaimo plėtros priemonių prioritetinių kriterijų yra tas, kad šie kriterijai buvo formuluojami taip, kad juos vertinant kuo mažesnė būtų palikta erdvė interpretacijai, subjektyvizmui. Tuo jie skyrėsi nuo kitose BPD priemonėse numatytų labiau kokybinių kriterijų.

¹⁹ Jis BPD priede apibrėžiamas kaip „projektai, skirti probleminių regionų plėtros, ypač Ignalinos regiono problemoms spręsti, turi prioriteta“.

²⁰ Probleminių teritorijų sąrašas patvirtintas tik 2007 m. sausio 31 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“.

²¹ Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD įgyvendinimo sistemos vertinimas. Atliko: viešojo įstaiga Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai (ESTEP). – 2006 m. vasaris.

²² Centre for Strategy and Evaluation Services. Ex Ante Evaluation of the Lithuanian Objective 1 Programme. Final Report. – October 2003.

(Pavyzdžiui, kitose BPD priemonėse projekto prisidėjimas prie priemonės tikslų buvo vertinamas naudos ir kokybės etape suteikiant diferencijuotus balus. Tuo tarpu kaimo plėtros priemonėse tai buvo tinkamumo kriterijus, kuriam pateikiamas „taip/ne“ įvertinimas). Taip pat galima pastebėti, kad kaimo plėtros priemonėse prioritetiniai balai dažnu atveju buvo teikiami ne tiek pačiam projektui, kiek pareiškėjui (pvz., projektą teikia jaunasis ūkininkas, patyręs ūkininkas, kooperatyvas, asociacija etc.). Kaip projekto rezultatai dažniausiai vertintos ir prioritetiniai balai teikti už sukurtas darbo vietas.

5.1. BPD 4.1 priemonės „Investicijos į žemės ūkio valdas“ prioritetinių kriterijų vertinimas

Priemonės tikslas Spartinti žemės ūkio valdų restruktūrizavimą, padidinti ūkininkų pajamas iš žemės ūkio ir su juo susijusios veiklos, pagerinti gyvenimo, darbo ir gamybos sąlygas.

Priemonės uždaviniai

- sumažinti gamybos sąnaudas;
- spartinti gamybos restruktūrizavimą ir modernizavimą;
- pagerinti produktų kokybę;
- išsaugoti ir pagerinti aplinkos kokybę, higienos ir darbo sąlygas, gyvūnų gerovės standartus;
- skatinti žemės ūkio ir su juo susijusios veiklos įvairinimą.

Laukiamas poveikis

- padidėjęs žemės ūkio našumas;
- pagerėjusi produktų kokybė;
- padidėjęs produkcijos konkurencingumas ES rinkose;
- padidėjusios ūkininkaujančiųjų pajamos, pragyvenimo lygis, pagerėjusios darbo ir gamybos sąlygos;
- išsaugotos darbo vietos;
- aplinką tausojantis ūkininkavimas.

Pagrindinis dėmesys šioje priemonėje kreipiamas į aplinkos, higienos, gyvūnų gerovės standartų diegimą, naujų ūkininkavimo metodų diegimą, kas sumažintų gamybos kaštus ir užtikrintų maisto produktų saugą, o jų kokybę atitiktų ES reikalavimus. Galimybė investuoti į valdas numatyta siekiant ūkių veiklos įvairovės. Investicijų į žemės ūkį rėmimu tikimasi paskatinti kooperacijos plėtrą.²³

Komentuojant priemonės uždavinius ir laukiamą poveikį galima atkreipti dėmesį, kad dėl žemės ūkio gamybos modernizavimo ir ūkių stambinimo darbo vietų skaičius gali sumažėti. Naujos technologijos gali didinti gamybos sąnaudas, tačiau padidėjęs produktyvumas sumažintų sąnaudas produkcijos vienetui. Kita vertus, produktų kokybės, aplinkosaugos, gyvūnų gerovės reikalavimai reikalauja papildomų sąnaudų arba mažina gamybos intensyvumą. Dėl to ir produkcijos vieneto sąnaudos gali didėti, o ne mažėti. Aplinkos, higienos, gyvūnų gerovės standartų, naujų ūkininkavimo metodų diegimas didins bendrąją kaštų sumą, o ar mažės vidutiniai kaštai priklauso nuo to, koku santykiu pasikeičia produktyvumas ir kaštai tenkantys ploto vienetui ar gyvuliui. Gamyba nebus konkurencinga, jei sumažės vidutiniai kaštai (produkcijos vieneto), bet pablogės kokybė.

Pereinant prie prioritetinių kriterijų, BPD 4.1 priemonės gairėse pareiškėjams buvo detalizuoti šie prioritetiniai vertinimo kriterijai bei jų svoris balais:

Lentelė Nr.6. BPD 4.1 priemonės prioritetiniai kriterijai

Eil. nr.	Vertinimo kriterijai	Balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansinis ir veiklos vykdymo pajėgumas	Iš viso: 70 balų
1.1.	Projektai, kuriuose numatyta investuoti didesnę nuosavų (neskolintų) lėšų dalį:	

²³ BPD priedas

Eil. nr.	Vertinimo kriterijai	Balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansinis ir veiklos vykdymo pajėgumas	Iš viso: 70 balų
	- už kiekvieną paraiškos pateikimo metu turimų nuosavų (neskolintų) lėšų procentą, viršijantį 20 proc. projekto vertės;	1 balas
	- už 40 proc. nuosavų (neskolintų) lėšų	20 balų
1.2.	Pareiškėjo patirtis (veikloje, kuriai prašoma paramos):	
	- nuo 1 iki 2 metų;	3 balai
	- daugiau negu 2 iki 3 metų;	6 balai
	- daugiau negu 3 iki 4 metų;	9 balai
	- daugiau negu 4 iki 5 metų;	12 balų
	- daugiau negu 5 metai	15 balų
1.3.	Projektai pateikiami kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), kurių narių skaičius:	
	- iki 5 narių;	4 balai
	- nuo 6 iki 15 narių;	8 balai
	- nuo 16 iki 30 narių;	12 balų
	- nuo 31 iki 50 narių;	16 balų
	- daugiau negu 50 narių	20 balų
1.4.	Investicijos į ekologinį žemės ūkį (pareiškėjas privalo turėti ekologinio žemės ūkio sertifikatą (turi būti sertifikuota ne mažiau negu 50 proc. žemės)	15 balų
1.5.	Pareiškėjas yra jaunas ūkininkas (iki 40 metų)	20 balų
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	Iš viso: 30 balų
2.1.	Esamų gamybinių pastatų rekonstrukcija:	
	- kai darbų vertė nuo 50 proc. iki 75 proc. visos statybų vertės;	5 balai
	- kai darbų vertė daugiau nei 75 proc. visos statybų vertės	10 balų
2.2.	Naujų darbo vietų skaičius įgyvendinus projektą (darbo, rangos ir / ar kitų paslaugų teikimo sutarčių pagrindu):	
	- 1 darbo vieta;	1 balas
	- 2 darbo vietos	4 balai
	- 3 darbo vietos;	6 balai
	- 4 darbo vietos;	8 balai
	- 5 darbo vietos;	10 balų
	- nuo 6 iki 10 darbo vietų;	15 balų
	- 11 ir daugiau darbo vietų	20 balų
	Iš viso	100 balų

Kaip matyti, prioritetiniai balai projektams buvo teikiami už pareiškėjų patirtį. Vis dėlto vieneri – dveji ūkinės veiklos metai yra maža patirtis žemės ūkio srityje, nes daugelio žemės ūkio produktų gamybos ciklas tęsiasi vienerius, o galvijų auginimas - ir daugiau “ūkinių metų”. Tad patirties kriterijus galėtų būti orientuotas į ilgesnio ūkininkavimo praktiką.

Žvelgiant į darbo vietų kriterijų diskutuotinas prioritetinių balų paskirstymas už projekto sukurtas darbo vietas. Pavyzdžiui, jei projektas sukuria 1 ar 2 darbo vietas (panašiai ir dėl 3 - 4 naujų darbo vietų), indėlis kuriant kaimo gyventojams darbo vietas beveik vienodas, tačiau balų skirtumas yra 3. Kita vertus, ūkių restruktūrizavimas, modernizavimas didina darbo našumą, o stambinimas – teikia masto efektus. Atsižvelgiant į tai būtų tikslinga teikiant prioritetinius balus už sukurtas darbo vietas taikyti skalę “nuo-iki” su didesniais intervalais.

Pagal „Investicijų į žemės ūkio valdas“ priemonę buvo gautas didžiausias paraiškų skaičius (824). Ši priemonė buvo vienintelė kaimo plėtros priemonė, kurioje po antrojo paraiškų surinkimo etapo prašomos paramos dydis po projektų tinkamumo vertinimo viršijo turimas lėšas. Esant dideliame poreikiui, lėšos šiai priemonei buvo BPD Priežiūros komiteto sprendimu padidintos, dalį lėšų perkeltant iš BPD 4.4 ir 4.7 priemonių. Atsižvelgiant į konkurenciją dėl lėšų, nustatyti prioritetiniai kriterijai turėjo padėti atrinkti naudingiausius projektus. Kaip nurodė gairės pareiškėjams, „jei į konkretų kvietimą teikti paraiškas atsiliepiama daugiau pareiškėjų, parama skiriama daugiausiai balų

surinkusiems pareiškėjams.²⁴ Taigi kyla klausimas, kokiais balais buvo įvertintos pagal šią priemonę tinkamos finansuoti paraiškos ir ar nustatyti prioritetingi kriterijai padėjo jas išdiferencijuoti, pasirinkti tuos projektus, kurie labiausiai atitinka priemonės tikslus.

Naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinamos 692 paraiškos. Dviejų trečdalių šių paraiškų vertinimo rezultatų statistika pateikiama lentelėje Nr.8.²⁵ (Detalūs duomenys apie paraiškų, įvertintų konkrečiu balu, skaičių pateikiami ataskaitos Priede Nr.3.)

Lentelė Nr.7. 4.1 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=440
0-25	288	66%
26-50	144	33%
51-75	8	2%
76-100	0	0%
Viso:	440	100%

Naudos ir kokybės vertinimo etapo duomenys indikuoja, kad paraiškos įvertintos gana skirtingais balais - kitaip tariant, prioritetingi kriterijai išdiferencijavo projektus (žr. Priedą Nr.3). Kitas aspektas, kuris matyti iš paraiškų kokybės ir naudos vertinimo, yra tai, kad didelė dalis projektų surinko mažą prioritetingų balų skaičių - 98 proc. iš 440 projektų buvo įvertinti nuo 0 iki 50 balų. Ši tendencija yra tokia pat skirtinguose remiamuose sektoriuose.

Lentelė Nr.8. 4.1 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape pagal sektorių

Įvertinimas balais	Paraiškos augalininkystės sektoriuje ²⁶		Paraiškos gyvulininkystės sektoriuje ²⁷		Paraiškos pieno sektoriuje ²⁸	
	Paraiškų skaičius	%, n=292	Paraiškų skaičius	%, n=40	Paraiškų skaičius	%, n=88
0-25	192	66%	26	65%	56	64%
26-50	97	33%	13	32%	29	33%
51-75	3	1%	1	3%	3	3%
76-100	0	0%	0	0%	0	0%
Viso:	292	100%	40	100%	88	100%

Atsižvelgiant į nustatytų prioritetingų atrankos kriterijų specifiką (t.y. tarp jų nėra kokybinio vertinimo reikalaujančių kriterijų, jie daugiausia susiję su pareiškėjo tipu ir mažiau su projekto charakteristikomis, už projekto rezultatus maksimalus galimas balas yra 30 iš 100), santykinai žemi projektų įvertinimai balais BPD 4.1 priemonės atveju nėra indikacija apie projektų kokybę; jie veikiausiai leidžia daryti tam tikras išvadas apie pačius pareiškėjus. Pavyzdžiui, didžiausias procentas paraiškų (25 proc.) naudos ir kokybės vertinimo etape buvo įvertintos 20 balų²⁹ (žr. Priedą Nr.3). Atsitiktiniu būdu atrinktų projektų vertinimo ataskaitų analizė rodo, kad šie 20 balų dažnu atveju buvo gauti už jaunojo ūkininko statusą.

BPD kaimo plėtros priemonėse nesant pereinamojo balo, visi tinkamumo vertinimo etapą praėję ir balais įvertinti projektai buvo svarstomi PAK. 2005 m. PAK posėdžio metu buvo nuspręsta paramą

²⁴ Gairės pareiškėjams, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. 3D-87. - IX skirsnis, 88 punktą.

²⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad ši statistika vertintina rezervuotai, nes trūksta duomenų apie trečdalių įvertinimą balais.

²⁶ PASTABA. Viso naudos ir kokybės etape vertintos 467 paraiškos augalininkystės sektoriuje. Duomenų nėra apie 175 paraiškų įvertinimą balais (t.y. apie 37 proc. vertintų projektų augalininkystės sektoriuje).

²⁷ PASTABA. Viso naudos ir kokybės etape vertintos 58 paraiškos gyvulininkystės sektoriuje. Duomenų nėra apie 18 paraiškų įvertinimą balais (t.y. apie 31 proc. vertintų projektų gyvulininkystės sektoriuje).

²⁸ PASTABA. Viso naudos ir kokybės etape vertintos 127 paraiškos pieno sektoriuje. Duomenų nėra apie 39 paraiškų įvertinimą balais (t.y. apie 31 proc. vertintų projektų pieno sektoriuje).

²⁹ Remiantis duomenimis apie 440 BPD 4.1 priemonės projektų vertinimo rezultatus.

BPD 4.1 priemonės projektams skirti ne atsižvelgiant į suteiktus balus, bet pagal naujus, posėdžio metu nustatytus prioritetus. Nustatant naujus prioritetus PAK buvo pasinaudota Lietuvos 2004 – 2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių 102.5 punkto nuostata, leidžiančia PAK teikti kitokią, negu nurodyta įgyvendinančios institucijos vertinimo ataskaitoje, projektų prioritetiškumą, jeigu PAK nusprendžia, kad tam tikri projektai yra svarbesni šalies socialinei ir ekonominei plėtrai, ekonominės ir socialinės sanglaudos tarp Lietuvos regionų didinimui. Nauji PAK nustatyti prioritetai buvo šie:

1. „Įvertinus Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD numatytus Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones „Investicijos į žemės ūkio valdas“ tikslą ir prioritetus, siekiamą finansuotinių projektų pasiskirstymą ir faktinį paraiškų paskirstymą pagal sektorius, visų pirma, turėtų būti vertinami ir priimami sprendimai finansuoti gyvulininkystės bei pašarų gamybos projektus.
2. Prioritetą teikti sodininkystės ir daržininkystės sektoriaus investiciniams projektams.
3. Prioritetas turėtų būti teikiamas linų auginimui skatinti.
4. Prioritetą teikti tik tiems pieno ūkio modernizavimo projektams, kurie jau turi pieno kvotą, o didinant bendrą gaminamo pieno kiekį nurodo, kokiais terminais ir koku būdu numatyta įsigyti pieno kvotą ir ar tam skiriami finansiniai ištekliai.
5. Prioritetą teikti jauniems ūkininkams, kurie teikia projektą pasinaudoti parama įsikūrimui ir kartu investicijoms į augalininkystės sektorius.
6. Prioritetą teikti augalininkystės projektams, kuriuose numatyta įsigyti džiovioklas.³⁰

Toks sprendimas priimtas atsižvelgiant į tai, jog didelis skaičius paraiškų buvo gautas augalininkystės sektoriuje.³¹ Tuo tarpu žvelgiant į priemonės pasiekimo rodiklius (žr. lentelę Nr.10) matyti, jog didesni projektų skaičių siekta paremti gyvulininkystės sektoriuje, o šis sektorius BPD įvardintas prioritetingu žemės ūkio sektoriumi³² (tačiau pastebėtina, jog tai nėra nurodyta detaliame priemonės aprašyme BPD priede). Kita vertus, žvelgiant į PAK nustatytus prioritetus, galima klausti, ar visi identifikuoti prioritetai yra pagrįsti: pavyzdžiui, ar linų auginimas Lietuvoje turi perspektyvą? Lietuvoje linų plotai per 1992-2001 m. sumažėjo perpus (nuo 21,2 iki 10,2 tūkst. ha), 2004-2001 m. – dar 43 proc. (iki 5,8 tūkst. ha), o per pastaruosius 2005-2006 m. sumažėjo dar 62 proc. (iki 2,2 tūkst. ha).

Naujų prioritetų teikiant paramą pagal 4.1 priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“ nustatymas sąlygojo tai, kad kai kuriais atvejais parama buvo suteikta žemesniais balais įvertintiems projektams gyvulininkystės sektoriuje (pvz., gavusiems 15 balų), o projektai, įvertinti aukštesniais balais (pvz. 30 balų), bet įgyvendintini augalininkystės sektoriuje, paramos negavo. Tačiau svarbu pažymėti, kad 2007 m. buvo nuspręsta BPD 4.1 priemonės projektus, pateiktus 2005 m. kovo 1 d.– gegužės 16 d. laikotarpiu ir įvertintus kaip tinkamus paramai gauti bei atitinkančius Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos bendrąjį tikslą,³³ finansuoti iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir bendrojo finansavimo Programai skirtų lėšų.³⁴

³⁰ LR žemės ūkio ministerija. 2005 m. rugpjūčio 16 d. Nr.8D-271-(5.50) Projektų, finansuojamų įgyvendinant Lietuvos 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ ir priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ I atrankos komiteto 2005 m. rugpjūčio 11 d. posėdžio Nr. 9 protokolo nutariamoji dalis.

³¹ Parama tarp gyvulininkystės ir augalininkystės sektorių pasiskirstė tolygiai. Vertinė išraiška parama augalininkystės sektoriui buvo 33,94 mln.EUR arba 117,2 mln.Lt, o gyvulininkystės - 35,25 mln. EUR arba 121,7 mln. Lt. // 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

³² Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumentas

³³ Didinti žemės ūkio konkurencingumą diegiant naujus procesus, naujas technologijas ir inovacijas

³⁴ Projektai vertinami pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos reikalavimų, taikomų projektams vertinti aprašo (priedas) kriterijus bei Žemės ūkio ministro 2007 m. birželio 4 d. įsakyme Nr. 3D-278 nustatytus reikalavimus.

Susiklosčiusi situacija indikuoja, jog BPD 4.1 priemonėje nustatyti prioritetingi kriterijai nepadėjo atrinkti tų projektų, kurie labiausiai atitiko siekiamus tikslus ir prioritetus, todėl iškilo poreikis naujus kriterijus nustatyti PAK. Finansavimo paskirstymas atskiriems sektoriams (ar atskiri kvietimai pagal sektorius) leidžia išvengti tokių problemų. Kita galimybė yra diferencijuotų prioritetingų balų suteikimas, pavyzdžiui, gyvulininkystės, pašarų gamybos projektams, augalininkystės projektams, kuriuose numatyta išgyti džiovyklas ir panašiai, atsižvelgiant į siekiamus tikslus. Galima teigti, kad priemonės programavimo metu nebuvo įvertintas poreikis BPD lėšas kaimo plėtros priemonėms koncentruoti prioritetinguose žemės ūkio sektoriuose.

Galima svarstyti keletą kitų prioritetingų atrankos kriterijų, kurie nebuvo taikyti, bet kurie galėtų būti naudingi tokio pobūdžio priemonėje. Pavyzdžiui, papildomi balai galėtų būti teikiami projektams, diegiantiems inovacijas, naujus ūkininkavimo metodus, taip siekiant paskatinti sudėtingesnius, inovatyvesnius projektus, spartinančius gamybos modernizavimą žemės ūkyje. Tačiau 2004-2006 m. laikotarpiui problema buvo ta, kad nebuvo apibrėžta inovacijų samprata, todėl buvo neaišku, ką vertinti kaip inovaciją.

Jei priemonės uždaviniams teikiama skirtinga svarba, projektams gali būti skiriami skirtingi balai, pavyzdžiui, priklausomai nuo investicijos tikslo – gerinti produktų kokybę, gerinti aplinkosaugos kokybę, higienos ir darbo sąlygas, gyvūnų gerovės standartus, skatinti žemės ūkio ir susijusios veiklos įvairinimą ir pan. Atsižvelgiant į tai, jog vienas iš priemonės uždavinių buvo „skatinti žemės ūkio ir su juo susijusios veiklos įvairinimą“, galėjo būti numatytas tam tikras skaičius balų už tokią veiklą.

Kitas aspektas, kurį dera analizuoti, - kiek nustatyti prioritetingi kriterijai susieti su priemonės priežiūros rodikliais. Žemiau lentelėje vardinami priemonės priežiūros rodikliai ir jų įgyvendinimas. Šioje vietoje svarbu pažymėti, kad BPD kaimo plėtros priemonių atveju daryti išvados, kad nustatyti prioritetingi atrankos kriterijai prisidėjo prie kiekybinių tikslų įgyvendinimo negalima dėl ribotos šių kriterijų reikšmės atrankos procese. Vis dėlto galima pažvelgti, ar tokios loginės sąsajos tarp atrankos kriterijų ir siekiamų kiekybinių tikslų egzistuoja.

Lentelė Nr.9. BPD 4.1 priemonės priežiūros rodikliai

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai ³⁵	Finansuotų projektų skaičius, iš jų:	150	650	338
	- gyvulininkystės sektoriuje	90	185	87
	- augalininkystės sektoriuje	50	428	234
	- vaisių ir daržovių sektoriuje	10	30	15
	Finansuotų ekonominės veiklos įvairinimo projektų skaičius	5	7	0
Rezultato rodikliai ³⁶	Aplinkosaugos reikalavimus įgyvendinusių projektų dalis nuo bendro paramą gavusių projektų skaičiaus	90 proc.	100 proc.	100 proc.
	Paramą gavusių jaunųjų ūkininkų dalis nuo bendro paramą gavusių ūkių skaičiaus	25 proc.	57 proc.	57 proc.

³⁵ 2007 m. spalio mėn. duomenys

³⁶ 2006 m. duomenys

	Paramą gavusių žemės ūkio valdų, atitinkančių ES standartus, dalis nuo bendro paramą gavusių ūkių skaičiaus	20 proc.	n/d	100 proc.
	Paramą gavusių ūkininkų dalis nuo bendro įregistruotų ūkio skaičiaus	2 proc.	0.6 proc.	0.4 proc.
	Bendras sukurtų /išlaikytų darbo vietų (vyrų/moterų) skaičius	1300	7651 (5507/2144)	4611 (3320/1291)
Poveikio rodikliai ³⁷	Sukurtų papildomų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	700	2779	1916
	Pajamų lygio žemės ūkio sektoriuje padidinimas	4 proc.	n/d	22 proc.

Šaltinis: BPD priedas, 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita bei NMA duomenys

Priemonės pasiekimų lygmenyje stebimas tik finansuojamų projektų skaičius. Iš lentelės Nr.10 matyti, kad bendras finansuotų projektų skaičius keliskart viršija nustatytą kiekybinį tikslą. Tai paaiškina faktas, jog vidutinė investicijos suma remiantis 2006 m. duomenimis buvo keliskart mažesnė nei maksimaliai leidžiama - 470 tūkst. Lt vienam projektui, kai tuo tarpu maksimaliai leidžiama investicijų suma buvo 1294,8 tūkst. Lt. Taigi paramos sutartys yra palyginti nedidelės apimties.³⁸

Galima pateikti pastabą priemonės rezultato rodikliui „Aplinkosaugos reikalavimus įgyvendinusių projektų dalis nuo bendro paramą gavusiųjų projektų skaičiaus“. Kadangi aplinkosaugos reikalavimų atitikimas įgyvendinus projektą buvo vienas iš tinkamumo kriterijų, tokio rezultato rodiklio kiekybinis tikslas turėtų būti 100 proc.

Žvelgiant į rezultato rodiklį „paramą gavusių ūkininkų dalis nuo bendro įregistruotų ūkio skaičiaus“, keista pastebėti, kad nors paremtų projektų skaičius žymiai viršijo numatytus tikslus, procentinė paramą gavusių ūkininkų dalis nuo bendro įregistruotų ūkio skaičiaus yra žymiai mažesnė nei planuota.

Atsižvelgiant į tai, jog šioje priemonėje „investicijų į žemės ūkį rėmimu buvo tikimasi paskatinti kooperacijos plėtrą“³⁹, o papildomi balai buvo skiriami kooperatyvams, galėjo būti naudingas atitinkamas priežiūros rodiklis – „paremtų kooperatyvų skaičius“ (galimai skaičiuojant pagal jų dydį). SFMIS duomenų analizė rodo, kad kooperatyvų pateiktų projektų skaičius buvo nedidelis, tačiau paramą gavo beveik visi – t.y. 12 iš 13 paraiškas teikusių kooperatyvų.

Lentelė Nr.10. BPD 4.1 priemonės pareiškėjų ir paramos gavėjų tipas

Pareiškėjo / paramos gavėjo tipas	Pateikta paraiškų, Vnt.	Pasirašytos sutartys, Vnt.	Pasirašytos sutartys/nuo pateiktų paraiškų %	Prašoma paramos suma, Lt	Sutartyje numatyta paramos suma, Lt
Ūkininkai	673	569	85%	259.614.556	215.816.506
ŽŪK	13	12	92%	11.965.801	10.345.971
AB	3	3	100%	3.884.400	3.884.400
UAB	42	35	83%	43.896.164	36.096.576
IĮ	2	2	100%	1.655.736	1.655.736
ŽŪB	91	71	78%	87.750.530	65.519.423
Viso	824	692	-	408.767.187	333.318.612

Šaltinis: SFMIS, 2007 lapkritis

Taip pat galėjo būti naudingas priežiūros rodiklis, susijęs su investicijomis į ekologinį ūkį, investicijomis į esamų gamybinių pastatų rekonstrukciją.

³⁷ 2006 m. duomenys

³⁸ 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

³⁹ Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento priedas

Galima paminėti, jog kai kurie priežiūros rodikliai, jų kiekybinės išraiškos buvo koreguojami BPD įgyvendinimo metu. Pavyzdžiui, rodiklio „paramą gavusių žemės ūkio valdų, atitinkančių ES standartus, dalis nuo bendro paramą gavusių ūkių skaičiaus“ kiekybinė išraiška buvo sumažinta nuo 40 proc. iki 20 proc. Taip pat buvo tikslinami rodikliai, susiję su bendrų ir papildomų darbo vietų skaičiumi.

Apibendrinant, BPD 4.1 priemonėje nustatyti prioritetingi kriterijai (o taip pat jiems suteikta reikšmė balais) buvo didėle dalimi susiję su pareiškėjo charakteristikomis. Pasiūlymai dėl galimų papildomų tokio pobūdžio priemonėje taikytinų kriterijų pateikti (pvz., diegiamos inovacijos).

Naudos ir kokybės vertinimo rezultatai rodo, kad BPD 4.1 priemonės prioritetingi kriterijai padėjo išdiferencijuoti paraiškas, tačiau jie nepadėjo konkurencijos dėl lėšų akivaizdoje atrinkti tų projektų, kurie buvo laikomi naudingiausiais, tikslingiausiais. Tą iliustruoja sprendimas PAK metu nustatyti naujus paramos prioritetus.

Priemonės rodikliai yra susieti su priemonės tikslais, bet tam tikros pastabos dėl geresnio jų susiejimo gali būti ir yra pateiktos. Dauguma priemonės rodiklių ketinama viršyti, tačiau tai lėmė kitos priežastys, ne prioritetingi kriterijai, kadangi pastarieji vaidino mažą vaidmenį skirstant paramą.

5.2. BPD 4.2 priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ prioritetingų kriterijų vertinimas

Priemonės tikslas Skatinti jaunuosius ūkininkus užsiimti žemės ūkio veikla, padėti modernizuoti žemės ūkio ir kaimo valdas ir stabilizuoti demografinę situaciją kaimo vietovėse.⁴⁰

Priemonės uždaviniai

- skatinti jaunųjų ūkininkų skaičiaus didėjimą;
- teikti įsikūrimo paramą jaunesiems ūkininkams kaip pagrindą tolesnei ūkio plėtrai;
- panaudoti jaunųjų ūkininkų pranašumus, prisitaikant prie pasikeitusių modernių technologijų ir naujos verslo aplinkos;
- suteikti galimybę jaunesiems ūkininkams užsitikrinti pakankamas pajamas ir tinkamą gyvenimo lygį sau, šeimos nariams ir kitiems ūkiuose dirbantiems asmenims.

Projektų naudos ir kokybės vertinimo etape projektai buvo vertinami pagal lentelėje Nr.12 nurodytus prioritetingus kriterijus. Pažymėtina, jog prioritetingų kriterijų vaidmuo šios priemonės atveju buvo ribotas, nes visi projektai, praėję administracinį ir tinkamumo vertinimą (*i.e.* beveik 90 proc. nuo visų pateiktų paraiškų), gavo paramą.

Lentelė Nr.11. BPD 4.2 priemonės prioritetingi kriterijai

Fl. nr.	Vertinimo kriterijai	Balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	Iš viso: 55 balai
1.1.	Ūkį kuriantys nuosavybės teise valdomoje žemėje: - nuo 5 (imtinai) iki 10 ha; - nuo 10 (imtinai) iki 15 ha; - nuo 15 (imtinai) iki 20 ha; - nuo 20 (imtinai) iki 25 ha; - 25 ha ir didesnėje	25 5 balai 10 balų 15 balų 20 balų 25 balai
1.2.	Didesnis valdomos žemės plotas: - nuo 5 (imtinai) iki 10 ha; - nuo 10 (imtinai) iki 15 ha; - nuo 15 (imtinai) iki 20 ha;	30 6 balai 12 balų 18 balų

⁴⁰ Parama buvo teikiama kaip vienkartinė įsikūrimo išmoka. Paramos dydis projektui priklausė nuo valdomos žemės ūkio paskirties žemės ploto.

	- nuo 20 (imtinai) iki 25 ha; - 25 ha ir didesnis	24 balai 30 balų
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 45 balai
2.1.	Kuriantys specializuotą ūkį	15
2.2.	Perimantiems ūkį iš dalyvaujančio Kaimo plėtros 2004–2006 metu plano priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, finansuojamoje iš Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų dalies arba iš tėvų, vyresnių nei 55 metai	30
	Iš viso	100 balų

Žvelgiant bendrai, prioritetiniai atrankos kriterijai pakankamai gerai atspindi priemonės tikslus. Tik atsižvelgiant į tai, jog vienas iš priemonės tikslų yra skatinti jaunuosius ūkininkus užsiimti žemės ūkio veikla, didinti jų skaičių, o vienas iš priemonės priežiūros rodiklių yra „darbo vietų skaičiaus“ rodiklis (žr. lentelę Nr.14), būtų buvę pagrįsta papildomus balus taikyti už sukurtų darbo vietų skaičių.

Naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinamos 688 paraiškos. Paramos sutartys sudarytos taip pat su 688 paramos gavėjais (91 proc. nuo paraiškų) (žr. lentelę Nr.2). Pusės šių paraiškų (352) įvertinimo balais duomenys indikuoja, kad kriterijai turėjo mažesnę diferencijavimo galią nei BPD 4.1 priemonėje (žr. Priedą Nr.3). Pavyzdžiui, net 32 proc. iš 352 paraiškų buvo įvertintos 70-čia balų. Atsitiktinės atrankos būdu atrinktų paraiškų vertinimo ataskaitų peržiūra indikuoja, kad projektai, įvertinti 70 balų, dažnai neatitiko vieno kriterijaus dėl ūkio perėmimo iš dalyvaujančio Kaimo plėtros 2004–2006 metu plano priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“ (kurio vertė buvo 30 balų).

Lentelė Nr.12. 4.2 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=352
0-25	1	0,3%
26-50	90	25,6%
51-75	210	59,7%
76-100	51	14,5%
Viso:	352	100%

Analizuojant, ar bus pasiekti nustatyti kiekybiniai priemonės tikslai, matyti, jog daugumą rodiklių planuojama viršyti.

Lentelė Nr.13. BPD 4.2 priemonės priežiūros rodikliai

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁴¹	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	Paramą gavusių jaunųjų ūkininkų skaičius	400	673	610
Rezultato rodikliai⁴²	Vidutinis jaunojo ūkininko ūkio dydis	10 ha	67,3 ha	71,4 ha
	Jaunųjų ūkininkų, dalyvaujančių kitose kaimo plėtros priemonėse, skaičius	100	72	61
	Jaunųjų ūkininkų, perėmusių ūkius iš dalyvaujančių priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš	100	103	93

⁴¹ 2006 m. duomenys

⁴² 2006 m. duomenys

	prekinės žemės ūkio gamybos ⁴³ , skaičius			
	Paramą gavusių ūkininkų dalis nuo bendro įregistruotų ūkio skaičiaus	2 proc.	0,8 proc.	0,8 proc.
	Bendros sukurtos/išlaikytos darbo vietos(vyrų/moterų)	600	630 (497/133)	510 (402/108)
Poveikio rodikliai⁴³	Sukurtų/išlaikytų papildomų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	460	720 (497/223)	562 (388/174)
	Jaunesnių nei 40 metų ūkininkų dalis nuo bendro ūkininkų skaičiaus	16 proc.	16 proc.	16 proc.
	Pajamų lygio pokytis jaunųjų ūkininkų tarpe	5 proc.	n/d	n/d

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Remiantis 2006 m. duomenimis, nebus pasiektas jaunųjų ūkininkų, dalyvaujančių kitose kaimo plėtros priemonėse, skaičiaus rodiklis. Čia galima pastebėti, jog vienas iš būdų skatinti sinergiją tarp skirtingų BPD priemonių yra papildomų balų už tai skyrimas.

Panašiai kaip BPD 4.1 priemonės atveju, tenka pastebėti, kad nors 4.2 priemonėje paremtų jaunųjų ūkininkų skaičius žymiai viršijo numatytus kiekybinius tikslus, procentinė paramą gavusių ūkininkų dalis nuo bendro įregistruotų ūkio skaičiaus bus žymiai mažesnė nei planuota.

Žvelgiant į priemonės priežiūros rodiklius, kyla klausimas dėl rezultato rodiklio „Vidutinis jaunojo ūkininko ūkio dydis“. BPD priede nustatytas kiekybinis tikslas šiam rodikliui buvo 10 ha. Tai suponuotų, jog buvo ketinta paremti smulkius ūkius. Tuo tarpu vidutinis paramą gavusių ūkių dydis yra apie 7 kartus didesnis. Tad šiuo atveju kyla klausimas, ar buvo paremta ta tikslinė grupė, kurią norėta paremti.

Atsižvelgiant į tai, jog tarp priemonės prioritetinių kriterijų buvo numatyti papildomi balai kuriantiems specializuotus ūkius, galėjo būti naudingas atitinkamas priežiūros rodiklis „naujų specializuotų ūkių skaičius“.

Apibendrinant, BPD 4.2 priemonės atveju nustatyti prioritetiniai kriterijai pakankamai gerai atspindėjo priemonės tikslus. Tačiau naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinamos 688 paraiškos ir visoms joms suteikta parama. Tad prioritetinių kriterijų vaidmuo buvo labai ribotas. Žvelgiant į vertinimo rezultatus matyti, kad prioritetiniai kriterijai santykinai (lyginant su BPD 4.1 priemone) mažai diferencijavo paraiškas. Dauguma projektų buvo įvertintos aukštais balais, o kriterijus, kuris dažnai neleido projektui surinkti maksimalaus balų skaičiaus buvo „ūkio perėmimas iš dalyvaujančio Kaimo plėtros 2004–2006 metu plano priemonėje „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“.

5.3. BPD 4.3 priemonės „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“ prioritetinių kriterijų vertinimas

<i>Priemonės tikslas</i>	Modernizuoti ir racionalizuoti žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, pagerinti jų konkurencingumą ir padidinti pridėtinę vertę.
<i>Priemonės uždaviniai</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pagerinti arba racionalizuoti rinkodaros kanalus ir perdirbimo procesus; ▪ pagerinti produktų paruošimą ir pristatymą; ▪ skatinti atliekų mažinimą, taip pat atliekų ir subproduktų efektyvesnį

⁴³ 2006 m. duomenys

- panaudojimą;
- diegti naujas technologijas;
- pagerinti kokybę, kontrolę ir monitoringą;
- pagerinti ir kontroliuoti sanitarijos ir higienos sąlygas;
- apsaugoti aplinką.

- Laukiamas poveikis:*
- padidės žemės ūkio produktų perdirbimo pramonės įmonių gamybos efektyvumas ir produktų kokybė;
 - padidės konkurencingumas ES rinkose;
 - bus įdiegtos naujos technologijos;
 - bus pagerintos sanitarijos ir higienos sąlygos.
 - bus išsaugotos darbo vietos.

Pagal šią priemonę gautos 45 paraiškos. Kaip ir BPD 4.2 priemonės atveju, prioritetinių vertinimo kriterijų vaidmuo buvo ribotas – 36 projektai, praėję administracinį ir tinkamumo vertinimą, gavo paramą.

Naudos ir kokybės vertinimo etape projektai buvo vertinami pagal šiuos prioritetinius kriterijus, kurie šiek tiek skyrėsi 2004 m. ir 2005 m.:

Lentelė Nr.14. BPD 4.3 priemonės prioritetiniai kriterijai

Eil. nr.	Vertinimo kriterijai	Balų skaičius 2004 m.⁴⁴	Balų skaičius 2005 m.⁴⁵
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	Iš viso: 60 balai (40)⁴⁶	Iš viso: 55 balai (35)⁴⁷
1.1.	Projektai pateikiami kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), bendradarbiaujant su žemdirbiais, kurių bendras narių skaičius: - iki 5 narių - nuo 6 iki 15 narių - nuo 16 iki 30 narių - nuo 31 iki 50 narių - daugiau nei 50 narių	20 (40) balų	15 (35) balai 4 (8) balai; 8 (16) balai; 10 (22) balų; 12 (28) balų; 15 (35) balų
1.2.	Įmonė paraiškos pateikimo metu priklauso „B“ arba „C“ įmonių sąrašui (taikoma mėsos ir pieno perdirbimo ir rinkodaros sektoriams)	40 (netaikoma)	40 (netaikoma)
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 40 balų (60)	iš viso: 45 balai (65)
2.1.	Kuo mažesnis santykis tarp prašomos paramos sumos ir įmonės kapitalo (paskutinių finansinių metų): - nuo 0,7 iki 0,99 - nuo 0,5 iki 0,69 - nuo 0,3 iki 0,49 - nuo 0,1 iki 0,29 - nuo 0 iki 0,09	10 (30) balų	10 (30) balų 2 (6) balai; 4 (12) balai; 6 (18) balai; 8 (24) balai; 10 (30) balų
2.2.	Prašoma parama mažesnė negu 45 proc. visų tinkamų kompensuoti išlaidų: - už kiekvieną papildomą pareiškėjo indėlio į projektą procentą skiriami 2 balai (max. 25 balų)	30 (30) balų	25 (25) balai

⁴⁴ Pagal gaires pareiškėjams, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-441

⁴⁵ Pagal gaires pareiškėjams, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. 3D-155

⁴⁶ Skliausteliuose lentelėje nurodytas maksimalus balų skaičius, taikomas vaisių, uogų, daržovių, bulvių, grybų ir augalininkystės produktų perdirbimo ir / ar rinkodaros sektoriuose.

⁴⁷ Skliausteliuose lentelėje nurodytas maksimalus balų skaičius, taikomas vaisių, uogų, daržovių, bulvių, grybų ir augalininkystės produktų perdirbimo ir / ar rinkodaros sektoriuose.

2.3.	Naujų darbo vietų skaičius įgyvendinus projektą (darbo, rangos ir/ar kitų paslaugų teikimo sutarčių pagrindu): - 1 darbo vieta - 2 darbo vietas - 3 darbo vietas - 4 darbo vietas - 5 darbo vietas - nuo 6 iki 10 darbo vietų - 11 ir daugiau darbo vietų	2004 m. netaikytas kriterijus	10 balų 1 balas 2 balai 3 balai 4 balai 5 balai 7 balai 10 balų
	Iš viso	100 balų	100 balų

Kaip matyti, 2004 m. vertinant paraiškas, pateiktas pagal BPD 4.3 priemonę, nebuvo vertinami projekto rezultatų aspektai. 2005 m. buvo įvestas papildomas prioritetas kriterijus dėl sukurtų darbo vietų. Tokio pobūdžio priemonėje galėtų būti naudinga taikyti papildomus balus už diegiamas inovacijas, ypač atsižvelgiant į tai, jog vienas iš priemonės uždavinių yra „diegti naujas technologijas“.

Projektų (24, 67 proc. nuo visų šiame etape vertintų paraiškų) įvertinimo balais duomenys indikuoja, kad kriterijai išdiferencijavo projektus (žr. Priedą Nr.3). Kita vertus, jų buvo santykinai nedaug. Projektams suteikti balai buvo žemi - 58 proc. paraiškų iš 24 buvo įvertintos iki 25 balų.

Lentelė Nr.15. 4.3 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=24
0-25	14	58%
26-50	10	42%
51-75	0	0%
76-100	0	0%
Viso:	24	100%

Kaip matyti iš priemonės pasiekimo rodiklių, paramos sutarčių pasirašyta daugiau nei planuota, nes vidutinė investicijos suma buvo mažesnė nei tikėtasi BPD programavimo metu.⁴⁸ Finansuotų projektų skaičius pagal atskirus sektorius taip pat gana pastebimai skiriasi nuo planuotų. Kadangi paremti visi tinkamumo kriterijus atitikę projektai, skirtingas projektų skirtinguose sektoriuose skaičius indikuoja skirtingą įmonių suinteresuotumą ir pasirengimą teikiant paraiškas.

Lentelė Nr.16. BPD 4.3 priemonės priežiūros rodikliai

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁴⁹	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	Paramą gavusių žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros modernizavimo projektų skaičius, iš jų:	30	35	4
	- pieno perdirbimo sektoriuje	4	9	0
	- mėsos perdirbimo sektoriuje	16	11	1
	- grūdinių kultūrų, linų, baltyminių ir aliejinių augalų perdirbimo sektoriuje	6	13	2
	- vaisių, uogų, daržovių ir grybų	4	2	1

⁴⁸ Sudarė 2642 tūkst. Lt vienam projektui, o tuo tarpu maksimaliai leidžiama – 3452 tūkst. Lt. // 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

⁴⁹ 2006 m. duomenys

	<i>perdirbimo sektoriuje</i>			
Rezultato rodikliai ⁵⁰	Bendras sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	850	10496 (6087/4409)	362 (167/195)
	Aplinkosaugos reikalavimus įgyvendinusių projektų dalis nuo bendro paramą gavusiųjų projektų skaičiaus	80 proc.	100 proc.	100 proc.
Poveikio rodikliai ⁵¹	sukurtų papildomų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	320	1943 (1126/817)	324 (155/169)

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Žvelgiant į priemonės priežiūros rodiklius, kaip ir BPD 4.1 priemonės atveju, kvestionuotinas rezultato rodiklis „Aplinkosaugos reikalavimus įgyvendinusių projektų dalis nuo bendro paramą gavusiųjų projektų skaičiaus“ (80 %). Aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimas yra projektų tinkamumo finansuoti sąlyga („Įvykdytas projektas turi atitikti higienos, veterinarijos, sanitarijos, maisto produktų kokybės ir gyvūnų gerovės bei aplinkosaugos standartus“.) Tokiu atveju aplinkosaugos reikalavimus įgyvendinusių projektų dalis nuo bendro paramą gavusiųjų projektų skaičiaus turėtų būti lygi 100 proc.

Atsižvelgiant į tai, jog BPD 4.3 priemonėje papildomi balai buvo skiriami kooperatyvams, galėjo būti naudingas atitinkamas priežiūros rodiklis – „paremtų kooperatyvų skaičius“ (galimai skaičiuojant pagal jų dydį). SFMIS duomenų analizė rodo, kad kooperatyvų pateiktų projektų skaičius buvo nedidelis, paramą gavo 2 iš 3 paraiškas pateikusių kooperatyvų.

Lentelė Nr.17. BPD 4.3 priemonės pareiškėjų ir paramos gavėjų tipas

Pareiškėjo / paramos gavėjo tipas	Pateikta paraiškų, Vnt.	Pasirašytos sutartys, Vnt.	Pasirašytos sutartys/nuo pateiktų paraiškų %	Prašoma paramos suma, Lt	Sutartyje numatyta paramos suma, Lt
ŽŪK	3	2	67	6.153.288	4.788.644
AB	11	9	82	34.016.648	28.675.145
UAB	27	22	81	61.896.995	51.388.064
IĮ	1	0	0	1.280.001	0
ŽŪB	3	3	100	8.801.657	8.801.657
Viso	45	36	80	112.148.588	93.653.510

Šaltinis: SFMIS, 2007 lapkritis

Taip pat galėjo būti naudingas priežiūros rodiklis „paremta įmonių, esančių: „A“, „B“, „C“ sąrašė.

BPD 4.3 priemonės atveju 2004 m. gairėse pareiškėjams nebuvo numatyta prioritetinių balų už projekto rezultatus. 2005 m. šį trūkumą spręstas numatant sukurtų darbo vietų kriterijų.

Bendrai naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertintos 36 paraiškos ir visoms joms suteikta parama. Tad prioritetinių kriterijų vaidmuo buvo ribotas. Žvelgiant į vertinimo rezultatus matyti, kad prioritetiniai kriterijai išdiferencijavo paraiškas, tačiau reikia atsižvelgti ir į nedidelį paraiškų pagal šią priemonę skaičių. Dauguma projektų buvo įvertinti labai žemais balais.

⁵⁰ 2006 m. duomenys

⁵¹ 2006 m. duomenys

5.4. BPD 4.4 priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ prioritetinių kriterijų vertinimas

<i>Priemonės tikslas</i>	Sukurti tinkamas sąlygas gyventi ir dirbti kaime.
<i>Priemonės uždaviniai</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gerinti kaimo vietovių gyventojų gyvenimo ir darbo sąlygas; ▪ gerinti kaimo infrastruktūros įrenginius; ▪ sudaryti tinkamas sąlygas ekonominei ir socialinei plėtrai; ▪ didinti kaimo gyventojų ir ūkininkų pajamas; ▪ didinti užimtumą, kurti naujas ar alternatyvias darbo vietas; ▪ skatinti kaimo veiklos ir paslaugų įvairinimą; ▪ plėtoti kaimo turizmą ir amatus.
<i>Veiklos sritys</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.4.1 Žemės ūkio vandentvarka ▪ 4.4.2 Žemės sklypų perskirstymas ▪ 4.4.3 Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių ▪ 4.4.4 Kaimo turizmo ir amatų skatinimas
<i>Laukiamas poveikis</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geresnės gyvenimo ir verslo sąlygos kaimo gyventojams; ▪ Didesnės kaimo gyventojų pajamos ir aukštesnis gyvenimo lygis; ▪ Geresnis etninės kultūros paveldo panaudojimas skatinant verslo veiklą ir paisant visuomenės reikalavimų; ▪ Propaguojami aplinką tausojantys metodai; ▪ Geresnės sąlygos tradiciniam ir aplinką tausojančiam ūkininkavimui; ▪ Geresnė kaimo infrastruktūra ir gyvenimo sąlygos kaimo vietovėse; ▪ Padidėjusi žemės ūkio paskirties žemės vertė; ▪ Sukurtos naujos darbo vietos ir sumažėjęs nedarbas.

Priemonės lėšų paskirstymas veiklos sritims nurodomas žemiau lentelėje. Svarbiausios veiklos finansiniu atžvilgiu yra žemės ūkio vandentvarka bei kaimo turizmo ir amatų skatinimas.

Lentelė Nr.18. BPD 4.4 priemonės lėšų paskirstymas pagal veiklas

BPD 4.4. priemonės veiklos	Lėšų pasiskirstymas pagal veiklas, %	
	Numatyta BPD priede	2006 m.
Žemės ūkio vandentvarka	42,16	39,13
Žemės sklypų perskirstymas	2,02	1,92
Konsultavimo paslaugos ūkiams	5,46	7,30
Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių	8,25	9,63
Kaimo turizmo ir amatų skatinimas	42,11	42,02

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Toliau tekste BPD 4.4 priemonėje taikyti prioritetiniai atrankos kriterijai ir priežiūros rodikliai aptariami pagal atskiras veiklos sritis.

5.4.1. Veikla: „Žemės ūkio vandentvarka“

<i>Veiklos tikslai</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pagerinti drenažo sistemų, kaimo gyvenviečių ir laukų bendro naudojimo sausinimo sistemų vandens nuleidimo požeminiais ir atvirais kolektoriais tinklo ir jame esančių hidrotechninių statinių techninę būklę, gerinti aplinkos ekologines savybes; ▪ išsaugoti ir plėtoti žemės ūkio vandens išteklių ekologinę vertę.
------------------------	--

- Veiklos uždaviniai*
- išsaugoti paviršinio vandens gerą būklę sausiniuose plotuose;
 - sumažinti nepalankaus vandens režimo riziką.

Pagal šią priemonės veiklą parama teikta pelno nesiekiantiems viešiesiems investiciniams projektams. Pagrindinis dėmesys šioje veikloje buvo skiriamas kaimo inžinerinei infrastruktūrai gerinti kaip pagrindui ūkininkauti ir kitoms alternatyvioms veikloms, taip pat ir aukštesniam gyvenimo lygiui.⁵²

2004-2006 m. pagal BPD 4.4 priemonės veiklą „Žemės ūkio vandentvarka“ buvo pateiktos 39 paraiškos, kuriose prašomos paramos suma sudarė 107 % visų veiklai skirtų lėšų. Per administracinį ir tinkamumo vertinimą buvo atmestos 3 paraiškos. Prioritetiniai kriterijai turėjo mažai įtakos finansuotųjų projektų atrankai. Šie kriterijai vadinami žemiau lentelėje.

Lentelė Nr.19. BPD 4.4.1 priemonės prioritetiniai kriterijai

Ėil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 70 balų
1.1.	Mažesnė likutinė statinio vertė kilometrui: - likutinė statinio vertė didesnė nei 40 proc. įsigijimo vertės - likutinė statinio vertė nuo 0 iki 40 (imtinai) proc. įsigijimo vertės	5 balai 2 balai 5 balai
1.2.	Projektai, siekiantys pagerinti techninę būklę tų statinių, kurie kelia didesnę pavojų ar riziką gyventojams ar aplinkai: - užliejimo pavojus žemės ūkio naudmenoms - užliejimo pavojus gyvenamosioms teritorijoms	35 balai 10 balų 25 balai
1.3.	Griovių, surenkančių vandenį iš didesnės teritorijos dalies, renovacijos projektai: - nuo 100 (imtinai) iki 500 ha - 500 ha ir didesnės	30 balų 15 balų 30 balų
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 30 balų
2.1.	Projektai, kuriems reikia mažesnių investicijų vienam hektarui: - nuo 1 tūkst. Lt/ha (imtinai) iki 12 tūkst. Lt/ha (imtinai) - nuo 12 tūkst. Lt/ha (imtinai) iki 15 tūkst. Lt/ha (imtinai)	10 balų 10 balų 5 balai
2.2.	Valstybei nuosavybės teise priklausančių bendro naudojimo kanalizuočių griovių ir drenažo rinktųjų renovacijos projektai: - pagerinamos bendro naudojimo vandentvarkos sistemos plote nuo 10 (imtinai) ha iki 50 (imtinai) ha - pagerinamos bendro naudojimo vandentvarkos sistemos plote, didesniame nei 50 ha	10 balų 5 balai 10 balų
2.3.	Drenažo sistemų hidrotechninių statinių renovacijos projektai: - renovuojama nuo 1 iki 5 statinių (pralaidų, greitviečių, slenksčių ir kt.) - renovuojama 6 ir daugiau statinių (pralaidų, greitviečių, slenksčių ir kt.)	10 balai 5 balai 10 balų
	Iš viso	100 balų

27 paraiškų (t.y. 75 proc. visų naudos ir kokybės etape vertintų paraiškų) įvertinimo balais duomenys indikuoja, kad kriterijai gana mažai diferencijavo projektus (žr. Priedą Nr.3), o suteikti balai buvo aukšti. Didžiausia dalis projektų gavo 100 balų (37 proc. iš 27 paraiškų) ir 97 balus (26 proc. iš 27 paraiškų).

⁵² Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento priedas

Lentelė Nr.20. 4.4.1 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=27
0-25	0	0 %
26-50	3	11,1%
51-75	5	18,5%
76-100	19	70,4%
Viso:	27	100%

Žemiau lentelėje pateikiami šios veiklos priežiūros rodikliai ir jų įgyvendinimas.

Lentelė Nr.21. BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliai, susiję su žemės ūkio vandentvarka

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁵³	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	paremtų vandentvarkos projektų skaičius	40	36	8
Rezultato rodikliai⁵⁴	žemės plotas, kuriame pagerintos viešojo naudojimo vandentvarkos sistemos	3400 ha	132042,5 ha	17410

Saltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Vandentvarkos projektų paremta mažiau nei planuota. Kaip paaiškinta 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaitoje, planuojant veiklos pasiekimo rodiklius, buvo remtasi per mažą vidutinę projekto sumą, o pareiškėjai kreipėsi su projektais didesnėmis sumoms. Todėl pasiekimo rodiklis (paremtų vandentvarkos projektų skaičius) nebus pasiektas 100 proc. Tačiau tuo pačiu pastebėtina, jog planuojamas susijęs rezultato rodiklis žymiai viršija nustatytąjį BPD priede.⁵⁵

Pastabų šios veiklos priežiūros rodikliams nėra.

„Žemės ūkio vandentvarkos“ veikla finansiniu atžvilgiu buvo viena svarbiausių veiklų BPD 4.4 priemonėje. Pagal ją buvo pateiktos 39 paraiškos, iš kurių 36 gavo paramą. Prioritetiniai kriterijai neturėjo įtakos šiuo klausimu – nefinansuotinos paraiškos atmetos per administracinį ir tinkamumo vertinimo etapus. Naudos ir kokybės etapo vertinimo rezultatai rodo, kad nors buvo numatytas santykinai didelis prioritetinių kriterijų skaičius, jie turėjo ribotą diferencijavimo galią, o dauguma paraiškų buvo įvertintos maksimaliais balais.

5.4.2. Veikla: „Žemės sklypų perskirstymas“

Veiklos tikslas Kompleksiškai pertvarkyti žemės sklypus, kuomet yra keičiamos jų ribos ir vieta pagal tam tikros teritorijos žemėtvarkos projektą.

Veiklos uždaviniai

- sustambinti žemės sklypus;
- suformuoti racionalias ūkių žemėnaudas;
- pagerinti ūkių struktūrą;
- sukurti teritorinę bazę infrastruktūrai tobulinti.

Numatyti prioritetiniai veiklos kriterijai nurodyti žemiau lentelėje.

⁵³ 2006 m. duomenys

⁵⁴ 2006 m. duomenys

⁵⁵ 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Lentelė Nr.22. BPD 4.4.2 priemonės prioritetiniai kriterijai

Ėil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Balų skaičius (maksimalus)
1.	Projektai, apimantys didesnę privačios žemės savininkų arba valstybinės žemės patikėtinių, dalyvaujančių žemės konsolidacijos projekte, arba licencijas rengti žemės konsolidacijos projektus turinčių juridinių asmenų, veikiančių privačios žemės savininkų arba valstybinės žemės valdytojų naudai skaičių (minimalus skaičius yra 5): - už kiekvieną privačios žemės savininką arba valstybinės žemės patikėtinį, dalyvaujantį žemės konsolidacijos projekte, arba licencijas rengti žemės konsolidacijos projektus turintį juridinį asmenį, veikiantį privačios žemės savininkų arba valstybinės žemės valdytojų naudai, pridedamas vienas balas.	30 balų
2.	Projektai, kuriuose yra daugiau privačios žemės savininkų, dalyvaujančių žemės konsolidacijos projekte bei dalyvaujančiųjų priemonėje „Investicijos į žemės ūkio valdas“: - už kiekvieną privačios žemės savininką arba valstybinės žemės patikėtinį, dalyvaujantį žemės konsolidacijos projekte, pridedamas vienas balas.	15 balų
3.	Projekto rezultatų poreikis ir nauda pagrįsti, projekto rezultatai aiškiai apibrėžti, pagrįstas jų būtinumas, papildomas socialinis-ekonominis poveikis bei projekto poveikis regionų išsivystymo skurtumų mažinimui	25 balai
4.	Projektas įgyvendinamas suplanuotai, pagrįstas jo išdėstymas laike, užtikrinamas greitas lėšų panaudojimas, atsakomybės už projekto įgyvendinimą pasiskirstymas, nurodytų už projekto vykdymą atsakingų asmenų kvalifikacija, tinkamos prielaidos ir išankstinės sąlygos pradėti projektą	5 balai
5.	Projektai, kuriuose dalyvauja daugiau jaunųjų ūkininkų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“: - už kiekvieną projekte dalyvaujantį jaunąjį ūkininką pridedamas vienas balas.	20 balų
6.	Projektai, kurių įgyvendinimas susijęs su kitais kompleksinio teritorijos pertvarkymo uždaviniais: kaimo infrastruktūros plėtra, žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku, vietinių kaimo bendruomenių kūrimasis aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimas: - už kiekvieną privačios žemės savininką arba valstybinės žemės patikėtinį, dalyvaujantį žemės konsolidacijos projekte, kurių žemės sklypą (sklypus) ar jo (jų) dalį apima kompleksinio teritorijos pertvarkymo uždaviniai, skiriamas vienas balas.	5 balai
	Iš viso	100 balų

Kaip matyti, tarp šiai veiklai nustatytų prioritetinių kriterijų yra kriterijų, reikalaujančių labiau kokybinio vertinimo (i.e. dėl projektų rezultato poreikio, suplanavimo, etc.) Vis dėlto, prioritetinis kriterijus „Projektas įgyvendinamas suplanuotai, pagrįstas jo išdėstymas laike, užtikrinamas greitas lėšų panaudojimas, atsakomybės už projekto įgyvendinimą pasiskirstymas, nurodytų už projekto vykdymą atsakingų asmenų kvalifikacija, tinkamos prielaidos ir išankstinės sąlygos pradėti projektą“ apima keletą kriterijų ir yra pernelyg kompleksiškas. Jis turėtų būti aiškiau formuluojamas išskaidant jį į keletą atskirų kriterijų.

Prioritetiniai balai turėjo mažą reikšmę skiriant finansavimą projektams. Pagal BPD 4.4. priemonės veiklą „Žemės sklypų persikirstymas“ buvo gauta 14 paraiškų. Nedidelis paraiškų skaičius gautas užsitęsus teisinės bazės rengimui, paraiškų paramai gauti pateikimo tvarkos išaiškinimui pareiškėjams (apskričių viršininkams). Atsižvelgiant į tai, buvo priimtas sprendimas persikirstyti paramos lėšas paliekant šiai veiklai poreikį atitinkančią sumą,⁵⁶ kitas lėšas skiriant veiklai „Žemės ūkio vandentvarka“.⁵⁷ Paramos sutartys buvo pasirašytos su visais pareiškėjais.

⁵⁶ T.y. 0,8 mln. EUR

⁵⁷ 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Vertinimo naudos ir kokybės etape rezultatai rodo, kad paraiškos buvo įvertintos skirtingais balais (žr. Priedą Nr.3), tačiau ir pačių paraiškų skaičius buvo nedidelis. Šioje priemonėje nebuvo aukščiausiais balais įvertintų paraiškų.

Lentelė Nr.23. 4.4.2 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=14
0-25	0	0 %
26-50	9	64,3%
51-75	5	35,7%
76-100	0	0%
Viso:	14	100%

Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjų aktyvumas pagal šią veiklą buvo mažas, buvo paremta tik dalis planuotų projektų, o priemonės lėšos perskirstytos kitoms priemonėms veikloms, kiekybinių tikslų pasiekti nepavyks. Priežiūros rodikliai nurodyti žemiau lentelėje. Jiems pastabų nėra.

Lentelė Nr.24. BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliai, susiję su žemės sklypų pertvarkymu

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal su tartis ⁵⁸	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	Paremtų žemės konsolidacijos projektų skaičius	100	14	0
Rezultato rodikliai⁵⁹	Žemės sklypų skaičiaus pokytis, įvykdžius žemės konsolidacijos projektus	6000	699	0

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

„Žemės sklypų perskirstymo“ veikla iš kitų išsiskyrė tuo, kad pagal šią veiklą atrankos praktiškai nebuvo. Paramos sutartys sudarytos su visais pareiškėjais, o likusios lėšos perkeltos kitoms priemonėms.

Tarp šiai veiklai nustatytų prioritetinių kriterijų buvo kriterijų, reikalaujančių labiau kokybinio vertinimo (pvz., dėl projekto poreikio, naudos, planavimo), bet jie buvo formuluojami nepakankamai tiksliai.

Vertinimo naudos ir kokybės etape rezultatai rodo, kad paraiškos buvo įvertintos skirtingais balais (išdiferencijuotos), tačiau ir pačių paraiškų skaičius buvo nedidelis. Šioje priemonėje nebuvo aukščiausiais balais įvertintų paraiškų.

5.4.3. Veikla: „Konsultavimo paslaugos ūkiams“

Veiklos tikslas

Konsultuojant ūkininkus, didinti jų gebėjimus pasinaudoti ES struktūrinių fondų subsidijomis žemės ūkiui ir kaimo plėtrai, gerinti aplinkos sąlygas.

Veiklos uždaviniai

- užtikrinti konsultavimo paslaugų prieinamumą ūkininkams, padedant jiems pasinaudoti ES struktūrinių fondų lėšomis;
- įgyvendinti higienos ir gyvulių gerovės standartus bei gero ūkininkavimo praktiką, būtiną dalyvaujant schemose pagal Kaimo

⁵⁸ 2006 m. duomenys

⁵⁹ 2006 m. duomenys

płetros programos priemonės „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su agrarinės aplinkosaugos apribojimais“ arba „Agrarinė aplinkosauga“.

Veiklos prioritetiniai kriterijai nurodyti lentelėje žemiau.

Lentelė Nr.25. BPD 4.4.3 priemonės prioritetiniai kriterijai

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai 2004 m.⁶⁰	Balų sk.	Prioritetiniai kriterijai 2005 m.⁶¹	Balų sk.
Pareiškėjo finansinis ir veiklos valdymo pajėgumas				
1.	Institucija pareiškėja turi konsultavimo patirties konsultuojant ūkininkus ir kitus kaimo gyventojus ⁶² : - nuo 1 iki 2 metų – 10 balų; - daugiau negu 2 iki 3 metų – 15 balų; - daugiau negu 3 iki 4 metų – 20 balų; - daugiau negu 4 iki 5 metų – 30 balų; - daugiau negu 5 iki 6 metų – 40 balų; - daugiau negu 6 metų – 50 balų	50	Pareiškėjas turi konsultavimo patirties, konsultuojant ūkininkus, kaimo gyventojus ir juridinius asmenis: - nuo 1 iki 2 metų – 5 balai; - daugiau negu 2 iki 3 metų – 10 balų; - daugiau negu 3 iki 4 metų – 15 balų; - daugiau negu 4 iki 5 metų – 20 balų; - daugiau negu 5 iki 6 metų – 25 balai; - daugiau negu 6 metai - 30 balų	30
2.	--	--	Projekto vykdytojų (konsultantų) patyrimas ir kompetencija (konsultuojant ūkininkus, kaimo gyventojus ir juridinius asmenis) kurie įgyvendins projektą (skaičiuojamas visų projekte dalyvaujančių konsultantų darbo patirties vidurkis) - nuo 2 iki 3 metų – 5 balai; - nuo 3 iki 6 metų – 10 balų; - daugiau negu 6 metai – 15 balų	15
3.	--	--	Projekto vykdytojo sudarytų sutarčių su ūkininkais, kaimo vietovių gyventojais, juridiniais asmenimis, įstatymų nustatyta tvarka įregistravusiais savo valdas, dalis nuo bendro projekte dalyvaujančių asmenų skaičiaus, proc. - nuo 10 iki 20 proc. – 5 balai - nuo 20 iki 30 proc. – 10 balų - daugiau nei 30 proc. – 15 balų	15
Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas				
4.	Teikti paslaugas didesniajam potencialių paramos gavėjų ratui: - nuo 500 iki 1000 – 5 balai; - nuo 1001 iki 2000 – 10 balų; - nuo 2001 iki 3000 – 15 balų; - nuo 3001 iki 4000 – 20 balų; - nuo 4001 iki 5000 – 25 balai; - nuo 5001 iki 6000 – 30 balų; - nuo 6001 iki 7000 – 40 balų;	50	Teikti paslaugas didesniajam potencialių paramos gavėjų ratui: - nuo 200 iki 600 – 2 balai; - nuo 601 iki 1000 – 4 balai; - nuo 1001 iki 1400 – 6 balai; - nuo 1401 iki 1800 – 8 balų; - nuo 1801 ir daugiau – 10 balų.	10

⁶⁰ Gairės pareiškėjams, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-443

⁶¹ Gairės pareiškėjams, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. Nr. 3D-89

⁶² Paraiškos pateikimo metu.

	- 7001 ir daugiau – 50 balų			
5.	--	--	Prašomo paramos dydžio vienai konsultavimo valandai mažėjimas (proc.) nuo maksimalios Gairėse nustatytos paramos sumos: - nuo 3 iki 6 proc. – 5 balai - nuo 6 iki 9 proc. – 10 balų - nuo 9 iki 12 proc. – 15 balų - nuo 12 iki 15 proc. – 20 balų - nuo 15– 20 proc. - 25 balai - nuo 20 ir daugiau – 30 balų	30
	Iš viso	100 balų	Iš viso	100 balų

2004 m. ir 2005 m. gairėse pareiškėjams nustatyti prioritetiniai kriterijai pastebimai skyrėsi - 2005m. buvo nustatyta daugiau prioritetinių kriterijų. Tad galimybės projektui gauti prioritetinius balus skyrėsi.

Pagal priemonės „Konsultavimo paslaugos ūkiams“ veiklą gautos 24 paraiškos, kuriose prašomos paramos suma kelis kartus viršijo veiklai skirtas lėšas. Tinkamumo kriterijai lėmė tai, kad apie trečdalį paraiškų buvo pripažintos netinkamomis finansuoti. Parama skirta 16 projektų.

Dešimties paraiškų naudos ir kokybės įvertinimo rezultatai rodo, kad paraiškos buvo įvertintos skirtingais balais (žr. Priedą Nr.3), tačiau ir paraiškų skaičius buvo nedidelis. Dauguma paraiškų buvo įvertintos žemais balais.

Lentelė Nr.26. 4.4.3 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=10
0-25	5	50 %
26-50	3	30 %
51-75	1	10 %
76-100	1	10 %
Viso:	10	100%

Galima pastebėti, kad pagal šią veiklą sutartys nutrauktos su penkiais paramos gavėjais, kas sudaro trečdalį visų sudaryčių sutarčių. Tai taip pat yra tam tikra indikacija, kad veiklos atrankos kriterijai nepadėjo atrinkti teštinių projektų, nors konkurencija ir buvo didelė.

Lentelė Nr.27. BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliai, susiję su konsultavimo paslaugomis ūkiams

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁶³	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	parentų ūkių konsultavimo paslaugų projektų skaičius	10	11	2
Rezultato rodikliai⁶⁴	ūkininkų, kuriems suteiktos konsultavimo paslaugos, skaičius	40 000	1825	632

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

⁶³ 2006 m. duomenys

⁶⁴ 2006 m. duomenys

Iš priežiūros rodiklių lentelės matyti, kad nors paremtų projektų skaičius atmetus nutrauktas sutartis vis dar šiek tiek viršija planuotąjį, pagal sutartis numatytas rezultato rodiklis (ūkininkų, kuriems suteiktos konsultavimo paslaugos, skaičius) yra žymiai mažesnis už planuotą tikslą. Tad atitinkami prioritetingi kriterijai, nukreipti į didesnę konsultuojamų ūkininkų skaičių, nepadėjo užtikrinti norimo rezultato. Viena vertus, gali būti, kad išskelti kiekybiniai tikslai buvo pernelyg ambicingi ir nepakankamai realistiški. Kita vertus, kaip pažymima BPD 2006 m. įgyvendinimo ataskaitoje, labai maža dalis visų Lietuvos žemdirbių pasinaudojo parama.⁶⁵ Tokia išvada suponuoja, jog įgyvendinant tokio pobūdžio priemonę svarbu tinkamą dėmesį skirti viešinimo ir žemdirbių informavimo priemonėms.

Atsižvelgiant į veiklos tikslą ir uždavinius, rekomenduotinas priežiūros rodiklis „ūkininkų (ūkių), kurie gavo ES struktūrinių fondų paramą, santykis su ūkininkų (ūkių), kuriems suteiktos konsultavimo paslaugos, santykis, proc.“ Toks rodiklis leistų spręsti apie teikiamų konsultacijų efektyvumą.

Konkurencija dėl lėšų pagal „Konsultavimo paslaugų ūkiams“ veiklą buvo didelė. Tinkamumo vertinimo metu atmesta apie trečdalį paraiškų. Su likusiomis buvo sudarytos paramos sutartys.

Veiklos prioritetingi kriterijai skyrėsi 2004 m. ir 2005 m.; atitinkamai skyrėsi ir galimybės projektams, pateiktiems pagal skirtingus kvietimus, gauti prioritetingus balus. Paraiškų naudos ir kokybės įvertinimo rezultatai rodo, kad kriterijai išdiferencijavo paraiškas, tačiau ir jų skaičius nebuvo didelis. Daugu ma paraiškų buvo įvertintos žemais balais.

Šioje veikloje didelis (procentine išraiška) nutrauktų sutarčių skaičius. Tai yra tam tikra indikacija, kad atrankos kriterijai nepakankamai padėjo atrinkti testinius projektus. Be to, veiklos priežiūros rodikliai indikuoja, kad prioritetingi kriterijai, nukreipti į didesnę konsultuojamų ūkininkų skaičių, nepadėjo užtikrinti norimo rezultato (ūkininkų, kuriems suteiktos konsultavimo paslaugos, skaičiaus).

Kalbant apie veiklos priežiūros rodiklius, pateikta rekomendacija dėl papildomo veiklos efektyvumą atspindinčio rodiklio įtraukimo – „ūkininkų (ūkių), kurie gavo ES struktūrinių fondų paramą, santykis su ūkininkų (ūkių), kuriems suteiktos konsultavimo paslaugos, santykis, proc.“

5.4.4. Veikla: „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“

Veiklos tikslas Didinti kaimo gyventojų užimtumo ir pajamų lygį, skatinant žemės ūkio ir jam artimos veiklos įvairinimą kaimo vietovėse.

Veiklos uždaviniai

- remti alternatyvią veiklą, sukuriančią ir išsaugančią darbo vietas kaimo vietovėse;
- skatinti alternatyvią veiklą, gamybos plėtrai ir paslaugų teikimui naudojant vietos išteklius.

Veiklos prioritetingi kriterijai nurodyti lentelėje žemiau.

Lentelė Nr.28. BPD 4.4.4 priemonės prioritetingi kriterijai

Eil. nr.	Prioritetingi kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 55 balai
1.1.	Pareiškėjo patirtis (veikloje, kuriai prašoma paramos): - nuo 1 iki 2 metų – 3 balai; - daugiau negu 2 iki 3 metų – 6 balai;	15

⁶⁵ 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Maksimalus balų skaičius
	- daugiau negu 3 iki 4 metų – 9 balai; - daugiau negu 4 iki 5 metų – 12 balų; - daugiau negu 5 metai – 15 balų	
1.2.	Projektą įgyvendina jaunas ūkininkas (iki 40 metų)	20
1.3.	Nuosavų lėšų dalis: - už kiekvieną paraiškos pateikimo metu turimų nuosavų (neskolintų) lėšų procentą, viršijantį 20 proc. projekto vertės, skiriamas 1 balas; - maksimalus balų skaičius (20 balų) skiriamas už 40 proc. nuosavų (neskolintų) lėšų	20
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 45 balai
2.1.	Projektas įgyvendinamas mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse (ne mažiau kaip 50 proc. žemės ūkio valdų turi būti mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse)	25
2.2.	Perėjimas nuo tradicinės žemės ūkio veiklos prie alternatyvios veiklos, t. y. alternatyvių pajamų dalies padidėjimas bendrosiose ūkio pajamose įgyvendinus projektą: - nuo 10 (imtinai) iki 30 proc. – 2 balai; - nuo 30 (imtinai) iki 50 proc. – 4 balai; - nuo 50 (imtinai) iki 70 proc. – 6 balai; - nuo 70 (imtinai) iki 90 proc. – 8 balai; - 90 proc. ir daugiau – 10 balų	10
2.3.	Naujų darbo vietų skaičius: - 1 darbo vieta – 1 balas; - 2 darbo vietos – 2 balai; - 3 darbo vietos – 3 balai; - 4 darbo vietos – 4 balai; - 5 darbo vietos – 5 balai; - nuo 6 iki 10 darbo vietų – 7 balai; - 11 ir daugiau darbo vietų – 10 balų	10
	Iš viso	100 balų

Kaip jau aptarta šio skyriaus įvadinėje dalyje, papildomų balų skyrimas už paraiškos pateikimo metu *turimas* (neskolintas) lėšas yra kvestionuotinas. Sukurtų darbo vietų kriterijui taikytinos tos pačios pastabos kaip BPD 4.1 priemonės atveju. Rekomenduotina teikiant prioritetinius balus už sukurtas darbo vietas taikyti skalę “nuo-iki“ su didesniais intervalais.

Diskutuotinas nustatytas balų intervalas dėl perėjimo nuo tradicinės žemės ūkio veiklos prie alternatyvios veiklos. Lietuvos teisės aktuose žemės ūkio subjektams priskiriami tie subjektai, kurių pajamos iš realizacijos sudaro ne mažiau kaip 50 proc. Pritaikius tokią pačią nuostatą alternatyvioms veikloms, galima daryti prielaidą, kad ūkiai, pradėję gauti 50 ir daugiau procentų minėtų pajamų iš alternatyvios(ių) veiklos(ų), kategorizuotini kaip pakeitę ekonominės veiklos rūšį ir tapę ne žemės ūkio subjektais. Tokiu atveju maksimalūs 10 balų turėtų būti skiriami intervalui „>50 proc.“

Prioritetinių kriterijų reikšmė atrankos procese buvo maža, kaip ir daugelyje kitų prioriteto priemonių. Per programavimo laikotarpį pagal šią veiklą paramos kreipėsi 34 pareiškėjai. Tinkamumo kriterijai lėmė tai, kad apie pusę paraiškų buvo pripažintos netinkamomis finansuoti – iš viso sudaryta 17 paramos sutarčių.⁶⁶ Daugiausia sutarčių sudaryta ir paramos skirta ūkininkams.

⁶⁶ NMA duomenys <http://parama.nma.lt/index.php?1863902310>

Lentelė Nr.29. BPD 4.4.4 priemonės pareiškėjų ir paramos gavėjų tipas

Pareiškėjo / paramos gavėjo tipas	Pateikta paraiškų, Vnt.	Pasirašytos sutartys, Vnt.	Pasirašytos sutartys/nuo pateiktų paraiškų %	Prašoma paramos suma, Lt	Sutartyje numatyta paramos suma, Lt
Ūkininkai	16	8	50	10.876.159	5.068.863
UAB	8	1	13	8.140.543	1.294.800
ĮĮ	1	1	100	1.294.800	1.294.800
ŽŪB	4	3	75	4.451.265	3.183.339
ŽŪK	5	4	80	4.683.965	3.948.233
Viso	34	17	50	29.446.732	14.790.035

Šaltinis: SFMIS, 2007 lapkritis

Keturiolikos paraiškų (82 proc. naudos ir kokybės etape vertintų paraiškų) naudos ir kokybės įvertinimo rezultatai rodo, kad paraiškos buvo įvertintos skirtingais balais (žr. Priedą Nr.3), tačiau ir paraiškų skaičius buvo nedidelis. Dauguma paraiškų buvo įvertintos žemais balais.

Lentelė Nr.30. 4.4.4 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=10
0-25	7	50 %
26-50	5	36 %
51-75	2	14 %
76-100	0	0 %
Viso:	14	100%

Veiklos priežiūros rodikliai yra minimalistiški.

Lentelė Nr.32. BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliai, susiję su ūkinės veiklos įvairinimu

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁶⁷	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	paremtų alternatyvios veiklos projektų skaičius	20	15	2

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Prie šios veiklos rezultatų rodiklių priskirtinas ir bendrai visai priemonei skaičiuojamas rodiklis „bendras sukurtų/išlaikytų“ darbo vietų skaičius. Tokio pobūdžio priemonėje galėtų būti naudingas kitas rezultato rodiklis „papildoma veikla užsiimančių ūkių skaičiaus pokytis“.

Šioje veikloje prioritetinių kriterijų reikšmė atrankos procese buvo maža, kaip ir daugelyje kitų prioritetų priemonių. Tinkamumo kriterijai lėmė tai, kad apie pusę paraiškų buvo pripažintos netinkamomis finansuoti. Naudos ir kokybės etape tinkamos finansuoti paraiškos buvo įvertintos skirtingais balais (išdiferencijuotos), tačiau ir paraiškų skaičius buvo nedidelis. Dauguma paraiškų buvo įvertintos žemais balais.

Kalbant apie veiklos priežiūros rodiklius, pateiktas pasiūlymas dėl papildomo veiklos efektyvumą atspindinčio rodiklio – „papildoma veikla užsiimančių ūkių skaičiaus pokytis“.

⁶⁷ 2006 m. duomenys

5.4.5. Veikla: „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“

Veiklos tikslas Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir pajamas, skatinant kaimo turizmo, tradicinių ir netradicinių amatų plėtrą kaimo vietovėse.

Veiklos uždaviniai

- remti kaimo turizmą, tradicinius ir netradicinius amatus, sukuriančius ir išlaikančius darbo vietas kaimo vietovėse;
- skatinti kaimo turizmą, tradicinius ir netradicinius amatus, kurie paslaugų teikimo plėtrai ir kaimo (etnografinio) paveldui atkurti pasitelkia vietos išteklius.

Veiklos prioritetiniai kriterijai nurodyti lentelėje žemiau.

Lentelė Nr.32. BPD 4.4.5 priemonės prioritetiniai kriterijai

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 50 balų
1.1.	Pareiškėjo patirtis (veikloje, kuriai prašoma paramos): - nuo 1 iki 2 metų – 2 balai; - daugiau negu 2 iki 3 metų – 4 balai; - daugiau negu 3 iki 4 metų – 6 balai; - daugiau negu 4 iki 5 metų – 8 balai; - daugiau negu 5 metai – 10 balų	10
1.2.	Projektą įgyvendina jaunas ūkininkas (iki 40 metų)	20
1.3.	Nuosavų lėšų dalis: - už kiekvieną turimų nuosavų (neskolintų) lėšų procentą, viršijantį 20 proc. projekto vertės, skiriamas 1 balas; - maksimalus balų skaičius (20 balų) skiriamas už 40 proc. nuosavų (neskolintų) lėšų	20
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 50 balų
2.1.	Perėjimas nuo tradicinės žemės ūkio veiklos prie alternatyvios veiklos, t. y. alternatyvių pajamų dalies padidėjimas bendrosiose ūkio pajamose įgyvendinus projektą: - nuo 10 (imtinai) iki 30 proc. – 2 balai; - nuo 30 (imtinai) iki 50 proc. – 4 balai; - nuo 50 (imtinai) iki 70 proc. – 6 balai; - nuo 70 (imtinai) iki 90 proc. – 8 balai; - 90 proc. ir daugiau – 10 balų	10
2.2.	Naujų darbo vietų skaičius: - 1 darbo vieta – 1 balas; - 2 darbo vietos – 2 balai; - 3 darbo vietos – 3 balai; - 4 darbo vietos – 4 balai; - 5 darbo vietos – 5 balai; - nuo 6 iki 10 darbo vietų – 7 balai; - 11 ir daugiau darbo vietų – 10 balų	10
2.3.	Projektas įgyvendinamas mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse (ne mažiau kaip 50 proc. žemės ūkio valdų turi būti mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse)	25
2.4.	Investuoti planuojama į etnoarchitektūros ar etnoarcheologinio paveldo objektus	5
	Iš viso	100 balų

BPD 4.4.5 priemonės prioritetiniams kriterijams taikytinos tos pačios pastabos kaip ir BPD 4.4.4 priemonei (žr. aukščiau).

Atskirą komentarą galima pateikti dėl kaimo turizmu užsiimančių kaimo gyventojų. Palyginus 2003m. žemės ūkio surašymo duomenis su kaimo turizmo statistikos duomenimis matyti, kad

didesnė dalis kaimo turizmo sodybų priklauso ne ūkininkams. SAPARD programos patirtis rodo, kad kaimo turizmo projektus taip pat daugeliu atveju įgyvendino ne ūkininkai, o kiti gyventojai. Atsižvelgiant į tai, prioritetiniai balai galėjo būti skiriami ne tik jaunesiems ūkininkams, bet ir vyresnio amžiaus ūkininkams, turintiems ūkininkavimo patirtį, siekiant skatinti būtent ūkininkų veiklos įvairinimą.

Pagal „Kaimo turizmo ir amatų skatinimo“ veiklos sritį gauta 118 paraiškų. Tinkamumo kriterijai lėmė tai, kad beveik pusę paraiškų buvo pripažintos netinkamomis finansuoti. Naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinamos 65 paraiškos. Žemiau lentelėje pateikiama šio vertinimo statistika.⁶⁸

Lentelė Nr.33. 4.4.5 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=61
0-25	12	19,7%
26-50	30	49,2%
51-75	19	31,1%
76-100	0	0,0%
Viso	61	100%

Paraiškų įvertinimo balais duomenys indikuoja, kad paraiškos įvertintos gana skirtingais balais - prioritetiniai kriterijai išdiferencijavo projektus (žr. Priedą Nr.3). Kitas aspektas, kuris matyti iš paraiškų kokybės ir naudos vertinimo, yra tai, kad nebuvo paraiškų, įvertintų aukščiausiais balais – aukščiausias suteiktas balas yra 72 balai.

Lentelė Nr.34. BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliai, susiję su kaimo turizmo ir amatų skatinimu

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁶⁹	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	Paremtų kaimo turizmo ir amatų veiklos projektų skaičius	60	57	1
Rezultato rodikliai	Lovų skaičius kaimo turizmo sodybose	350	1771 ⁷⁰	24

Saltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Nors veiklos pasiekimo rodiklis yra šiek tiek mažesnis už planuotus tikslus, pagal sutartis planuojamas rezultato rodiklis yra žymiai didesnis nei numatyta.

Veiklos rezultato rodiklis tiksliau galėtų būti formuluojamas kaip „naujai sukurtų lovų skaičius kaimo turizmo sodybose“. Šioje veikloje taip pat naudinga būtų stebėti kaimo turizmo svečių skaičiaus pokytį. Toks rodiklis leistų spręsti apie veiklos efektyvumą.

Šioje veikloje prioritetinių kriterijų reikšmė atrankos procese buvo maža. Tinkamumo kriterijai lėmė tai, kad beveik pusę paraiškų buvo pripažintos netinkamomis finansuoti. Naudos ir kokybės etape tinkamos finansuoti paraiškos buvo įvertintos skirtingais balais (išdiferencijuotos). Dauguma paraiškų buvo įvertintos žemais balais. Nebuvo paraiškų, įvertintų aukščiausiais balais.

Viena pamoka, kuri kyla iš SAPARD programos įgyvendinimo ir ką patvirtina statistiniai duomenys, yra susijusi su tikslinės grupės – kaimo gyventojų – pasiekimu skiriant paramą kaimo turizmui. Siekiant, kad parama kaimo turizmui pasiektų ūkininkus, kaimo gyventojus, papildomi

⁶⁸ Nėra duomenų apie 4 paraiškų įvertinimą - t.y. 6 proc. paraiškų, vertintų naudos ir kokybės etape.

⁶⁹ 2006 m. duomenys

⁷⁰ 2006 m. duomenys

prioritetiniai balai galėjo būti skiriami ne tik jaunesiems ūkininkams, bet ir vyresnio amžiaus ūkininkams, turintiems ūkininkavimo patirtį, siekiant skatinti būtent ūkininkų veiklos įvairinimą.

Kalbant apie veiklos priežiūros rodiklius, pateiktas pasiūlymas dėl papildomo veiklos efektyvumą atspindinčio rodiklio įtraukimo (dėl kaimo turizmo svečių skaičiaus pokyčio).

Pastabos bendriems BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliams

Lentelė Nr.35. BPD 4.4 priemonės priežiūros rodikliai, bendri visoms veikloms

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁷¹	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Rezultato rodikliai	Bendras sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	1800	896 (537/359)	90 (54/36)
Poveikio rodikliai	Sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	1800	896 (537/359)	90 (54/36)
	Pajamų lygio žemės ūkio sektoriuje padidinimas	4 %	-	22 %

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Remiantis pagal sutartis planuojamais rezultatais, darbo vietų skaičiaus rodiklių pasiekti nepavyks.

Atsižvelgiant į tai, jog pagal BPD 4.4 priemonę ne vienoje veikloje buvo teikiami papildomi prioritetiniai balai jaunesiems ūkininkams, galėjo būti naudinga priežiūros rodiklių pagalba stebėti paramą gavusių jaunųjų ūkininkų skaičių. Taip pat svarstyтина, ar nebūtų naudinga stebėti „mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse“ įgyvendintų projektų skaičių.

5.5. BPD 4.5 priemonės „Miškų ūkis“ prioritetinių kriterijų vertinimas

Priemonės tikslas Išsaugoti ir plėtoti miškų ekonomines, ekologines ir socialines funkcijas kaimo vietovėse, pagerinti privačių miško valdų infrastruktūrą, padidinti jų produktyvumą, išplėsti galimybes kaimo gyventojams verstis alternatyvia veikla, pagerinti aplinkos kokybę, biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę.

Priemonės uždaviniai

- užtikrinti tvarią miškų ūkio plėtrą ir pagerinti subalansuotą miškų tvarkymą;
- išsaugoti ir pagerinti miško išteklius;
- didinti miškinų vietovių plotus.

Priemonės veiklos

- Stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų atkūrimas ir prevencinės priemonės
- Investicijos, skirtos miško ekonominei, ekologiškai ir socialinei vertei padidinti
- Investicijos, skirtos miško kirtimui, medienos ruošai pagerinti ir racionalizuoti
- Ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku

Per praėjusį programavimo laikotarpį pagal šią priemonę buvo pateiktos 85 paraiškos 25,9 mln. Lt sumai. Priemonės lėšos (apie 19.2 mln. Lt) nebuvo paskirstytos tarp veiklų. Tai sąlygojo, kad didžioji paramos lėšų dalis atiteko aktyviausiems pareiškėjams, pirmiausiai pateikusiems paraiškas. Daugiausiai paramos lėšų skirta pagal 2 veiklas: (a) miško kirtimo ir medienos ruošos

⁷¹ 2006 m. duomenys

technologijoms modernizuoti, (b) stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktiems miškams atkurti ir prevencinėms priemonėms (maždaug po 40 % visų priemonės „Miškų ūkis“ paramos lėšų kiekvienai veiklai). 2 projektams, finansuotiems pagal veiklą „ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ reikėjo tik 0,1 % visų 4.5 priemonės lėšų.⁷² Iš viso sudarytos 76 paramos sutartys. Kitos paraiškos buvo atmestos per tinkamumo vertinimo etapą.

Toliau šioje priemonėje numatyti prioritetingi kriterijai aptariami pagal atskiras priemonės veiklas.

Veikla: „Investicijos, skirtos miško ekonominei, ekologiškai ir socialinei vertei padidinti“

Lentelė Nr.36. 4.5 priemonės veiklos srities „Investicijos, skirtos miško ekonominei, ekologiškai ir socialinei vertei padidinti“ prioritetingi kriterijai

El. nr.	Prioritetingi kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 40 balų
1.1.	Paraišką paramai gauti pateikė privačių miško savininkų asociacija	20
1.2.	Remtina miško valda priskiriama II miškų grupei	20
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 60 balų
2.1.	Miško valdos, siekiančios pretenduoti į paramą, plotas yra ne mažesnis kaip 4 ha	30
2.2.	Jaunuolyno ugdymas	20
2.3.	Miško valda, galinti pretenduoti į investicijas, turi parengusi galiojantį miškotvarkos projektą	10
Iš viso		100 balų

4.5 priemonės veiklos srities „Investicijos, skirtos miško ekonominei, ekologiškai ir socialinei vertei padidinti“ prioritetingi kriterijai mažai išdiferencijavo paraiškas (jų buvo 10). 40 % paraiškų buvo įvertintos 40-čia balų, o 30 % - 60-čia balų (žr. Priedą Nr.3).

Lentelė Nr.37. 4.5.1. priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=9⁷³
0-25	0	0%
26-50	6	67%
51-75	3	33%
76-100	0	0%
Viso:	9	100%

Veikla: Stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų atkūrimas ir prevencinės priemonės

Pagal kitą „Miškų ūkio“ priemonės veiklą - stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų atkūrimas ir prevencinės priemonės - nustatytas itin nedidelis skaičius prioritetingų kriterijų. Jų buvo tik 2. Kyla klausimas, ar esant konkurencijai dėl lėšų pagal šią veiklą, nustatyti prioritetingi kriterijai būtų leidę pakankamai diferencijuoti projektus.

Lentelė Nr.38. 4.5 priemonės veiklos srities „Stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų atkūrimas ir prevencinės priemonės“ prioritetingi kriterijai

El. nr.	Prioritetingi kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 40 balų
1.1.	Į paramą galintis pretenduoti pareiškėjas yra valstybinių miškų valdytojas,	40

⁷² 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

⁷³ Nėra duomenų apie vienos paraiškos įvertinimo naudos ir kokybės etape rezultatus (10 %).

	atsakingas už miško sanitarinę ir priešgaisrinę apsaugą visų nuosavybės formų miškuose	
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 60 balų
2.1.	Projektas skirtas privačiai miško valdai	60
Iš viso		100 balų

Turimi projektų vertinimo naudos ir kokybės etape duomenys indikuotų, kad minėti kriterijai mažai diferencijavo paraiškas (žr. Priedą Nr.3).⁷⁴

Lentelė Nr.39. 4.5.2. priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=28
0-25	0	0%
26-50	24	86%
51-75	4	14%
76-100	0	0%
Viso	28	100%

Tokioje veikloje galima svarstyti prioritетinių balų diferencijavimą projektui atsižvelgiant į stichinės nelaimės ar gaisro paveikto miško plotą.

Veikla: Investicijos, skirtos miško kirtimui, medienos ruošai pagerinti ir racionalizuoti

Lentelė Nr.40. 4.5 priemonės veiklos srities „Investicijos, skirtos miško kirtimui, medienos ruošai pagerinti ir racionalizuoti“ prioritетiniai kriterijai

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 50 balų
1.1.	Pareiškėjas pagamina ir (arba) pateikia rinkai ne mažiau kaip 5 tūkst. m ³ apvaliosios medienos per vienerius metus	30
1.2.	Pareiškėjas yra asocijuotos organizacijos, siekiančios padėti privatiems miško valdų savininkams taikyti tvarios miškotvarkos principus jų miškuose, narys	20
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 50 balų
2.1.	Pareiškėjas yra privačios miško valdos savininkas, turintis ne mažiau kaip 10 ha miško	50
Iš viso		100 balų

Kvestionuotina, ar kriterijus „pareiškėjas yra privačios miško valdos savininkas, turintis ne mažiau kaip 10 ha miško“ atspindi projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumą, kurio tipui yra priskirtas. Tai veikia yra pareiškėjo charakteristika.

Šios miškų ūkio veiklos kriterijų diferencijavimo galia buvo ribota. 43 proc. projektų buvo įvertinti 70 balų, o 29 proc. – 100 balų.

Lentelė Nr.41. 4.5.3 priemonės paraiškų vertinimas naudos ir kokybės vertinimo etape

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=14
0-25	0	0%
26-50	2	14%
51-75	6	43%
76-100	6	43%
Viso	14	100%

⁷⁴ Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad šios veiklos atveju trūksta įvertinimo rezultatų beveik pusei paraiškų – 22 paraiškoms.

Veikla: Ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku

Lentelė Nr.42. 4.5 priemonės veiklos srities „Ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ prioritetiniai kriterijai

Fl. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškė jo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	iš viso: 10 balų
1.1.	Paraišką pateikė asociacija	10
2.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	iš viso: 90 balų
2.1.	Lapuočių medžių dalis želdiniuose didesnė nei 30 proc. (už papildomus 5 proc. – po 1 papildomą balą)	50
2.2.	Apželdinimo mišku plotas ne mažesnis kaip 1 ha (už kiekvieną papildomą hektarą – po 2 papildomus balus)	20
2.3.	Apželdinimas mišku, priežiūra ir apsaugos veikla planuojama nenaudojant jokių cheminių medžiagų	20
Iš viso		100 balų

Pagal šiuos kriterijus vertinti tik 2 projektai, tad apibendrinančias išvadas apie jų tinkamumą, diferencijavimo galią daryti sudėtinga.

Žemiau lentelėje pristatomi visos priemonės „Miškų ūkis“ priežiūros rodikliai ir jų įgyvendinimas.

Lentelė Nr.43. BPD 4.5 priemonės priežiūros rodikliai

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis⁷⁵	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	parentų projektų skaičius, iš kurių:	280	75	31
	- investicijos, skirtos miško ekonominei, ekologinei ir socialinei vertei padidinti	160	10	1
	- stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų atkūrimas ir prevencinės priemonės	30	42	23
	- investicijos, skirtos miško kirtimui, medienos ruošai pagerinti ir racionalizuoti	20	21	7
	- ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku	70	2	0
Rezultato rodikliai⁷⁶	apželdintas plotas	1000 ha	120	21
	bendras sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	350	609/3277 (3031/855)	588/3137 (3229/496)
Poveikio rodikliai⁷⁷	sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	320	609/3277 (3031/855)	588/3137 (3229/496)

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

⁷⁵ 2006 m. duomenys

⁷⁶ 2006 m. duomenys

⁷⁷ 2006 m. duomenys

Nors pagal rodiklius matyti, jog daugiausia projektų ketinta paremti pagal veiklą „investicijos miško ekonominei, ekologiškai ir socialinei vertei padidinti“ bei veiklą „ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“, būtent pagal šias veiklas sudaryta mažiausiai paramos sutarčių. Kaip nurodoma 2006 m. BPD metinėje įgyvendinimo ataskaitoje, planuoto projektų skaičiaus neleido pasiekti tai, jog maksimali paramos vienam projektui suma buvo nustatyta sąlyginai didelė (nuo 100 iki 500 tūkst. EUR priklausomai nuo veiklos), o bendra paramos suma trims metams (6,5 mln. EUR) - maža. Be to, priemonės lėšos nebuvo paskirstytos tarp atskirų veiklų. Planuojant priemonę pagal veiklas buvo numatoma daugiau smulkesnės apimties pelno nesiekiančių projektų, skirtų jaunuolynų ugdymui, naujų miškų įveisimui, tačiau nepaskirsčius paramos lėšų tarp atskirų veiklų, didžioji dalis paramos atiteko nedideliame skaičiu, tačiau stambių pelno siekiančių projektų, tokių kaip miško kirtimo ir medienos ruošos modernizavimas.⁷⁸

Žvelgiant į priemonės priežiūros rodiklius pastebėtina, jog buvo numatyti pernelyg minimalistiniai šios priemonės rezultato rodikliai – be darbo vietų stebimas tik apželdintas plotas. Tuo tarpu kitų veiklų efektyvumą vertinti bus sudėtinga, nes joms nėra nustatytų specifinių priežiūros rodiklių, o pirminis jų tikslas nėra darbo vietų kūrimas. Tokio pobūdžio priemonėje galima būtų stebėti, pavyzdžiui, atkurtų stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų plotą (ha), jaunuolynų ploto padidėjimą (ypač atsižvelgiant į tai, kad buvo taikytas atitinkamas prioritetas), apvaliosios medienos kiekio padidėjimą ir pan.

Pagal BPD „Miškų ūkio“ priemonę buvo gautos 85 paraiškos. 11 proc. jų pripažintos netinkamomis finansuoti, o su likusiais pareiškėjais buvo sudarytos paramos sutartys.

Kadangi priemonėje buvo identifikuotos atskiros veiklos, projektai naudos ir kokybės etape buvo vertinami pagal veiklų prioritetus. Vienoje iš veiklų (stichinių nelaimių ir gaisrų paveiktų miškų atkūrimas ir prevencinės priemonės) buvo nustatytas itin nedidelis skaičius prioritėtų kriterijų. Ne visi kriterijai buvo korektiškai įvardinti (pvz., priskiriant kriterijų „pareiškėjas yra privačios miško valdos savininkas, turintis ne mažiau kaip 10 ha miško“ prie projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumo kriterijų grupės).

Paraiškų įvertinimo naudos ir kokybės etape rezultatai rodo, kad visose veiklose prioritetai turėjo ribotą diferencijavimo galią. Jie taip pat nepadėjo atrinkti projektų, kuriems programuotojai teikė prioritetą. Nors buvo numatoma paremti daugiau smulkesnės apimties pelno nesiekiančių projektų, nepaskirsčius paramos lėšų tarp atskirų veiklų, didžioji dalis paramos atiteko nedideliame skaičiu, stambių pelno siekiančių projektų.

Priemonės priežiūros rodiklių trūkumas yra tas, kad stebimi ne visų veiklų rezultatai, efektyvumas.

5.6. BPD 4.6 priemonės „Leader+ pobūdžio priemonė“ prioritėtų kriterijų vertinimas

Priemonės tikslas Skatinti vietos plėtros veiklas ugdant vietos gyventojų gebėjimus dirbti kartu, teikti prioritetą poreikiams ir galimybėms, plėtoti vietines iniciatyvas ir suteikti patirtį bei žinias būtinas Europos Sąjungos Leader pobūdžio veikloms įgyvendinti.

Priemonės uždaviniai

- plėtoti institucinę struktūrą ir ugdyti gebėjimus, skatinančius kaimo gyventojų ir bendruomenių potencialą per programas, skirtas bendruomenės plėtrai;
- teikti techninę paramą kaimo vietovių studijoms parengti;
- teritoriniu pagrindu sukurti integruotas plėtros strategijas;
- teikti paramą paraiškų parengimui ir bandomųjų kaimo vietovių strategijų įgyvendinimui;

⁷⁸ 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

- skatinti ir stiprinti tarptautinį vietos veiklos grupių (VVG) bendradarbiavimą.

Priemonės veiklos

- Įgūdžių įgijimas
 - Gyventojų informavimas ir mokymas, siekiant skatinti aktyvų jų dalyvavimą kaimo plėtros procese⁷⁹
 - Administratorių, bendruomenės ir VVG narių mokymo kursai, susiję su gebėjimų ugdymu partnerystės kūrimo, administravimo bei finansų tvarkymo srityse
- Bandomosios strategijos

2004-2006 m. laikotarpiu paramos pagal Leader + priemonę kreipėsi 155 pareiškėjai. Parama skirta 127 paramos gavėjų. Kadangi Leader+ priemonė Lietuvoje buvo bandomojo pobūdžio, ją įgyvendinant dėmesys sutelktas veiklai, skirtai įgūdžiams įgyti (60 proc. visos priemonės paramos).

Priemonės prioritetiniai kriterijai ir rodikliai aptariami žemiau pagal atskiras veiklas ir veiklos sektorius.

Veikla: Įgūdžių įgijimas

Lentelė Nr.44. Veiklos sektoriaus „Gyventojų informavimas ir mokymas, siekiant skatinti aktyvų jų dalyvavimą kaimo plėtros procese“ bei „Administratorių, bendruomenės ir VVG narių mokymo kursai, susiję su gebėjimų ugdymu partnerystės kūrimo, administravimo bei finansų tvarkymo srityse“, prioritetiniai kriterijai, 2004 m.

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai (2004 m.)	Balų sk.
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	40
1.1.	Institucija/organizacija pareiškėjas turi patirties, organizuojant mokymo kursus ⁷⁹ : - nuo 1 iki 2 metų – 5 balai; - nuo 2 iki 3 metų – 10 balų; - nuo 3 iki 4 metų – 15 balų; - daugiau negu 4 metai – 20 balų	20
1.2.	Kiek patyrę ir kompetentingi yra vykdytojai, kurie įgyvendins projektą?	20
2.	Projekto svarba	20
2.1.	Projekto pareiškėjo veikla apims kaimo vietovę, kurioje gyventojų skaičius yra: - nuo 1 000 iki 5 000 – 3 balai; - nuo 5 001 iki 10 000 – 6 balai; - nuo 10 001 iki 20 000 – 8 balai; - daugiau negu 20 000 – 10 balų	10
2.2.	Planuojama organizuoti mokymus didesniai klausytojų ratui: - nuo 50 iki 100 – 2 balai; - nuo 101 iki 200 – 4 balai; - nuo 201 iki 300 – 6 balai; - nuo 301 iki 400 – 8 balai; - daugiau negu 400 – 10 balų	10
3.	Projekto metodika	25
3.1.	Ar pateiktas projekto aprašymas yra aiškus ir pagrįstas?	25
4.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	15
4.1.	Pateiktas biudžetas aiškus ir detalus	5
4.2.	Siūlomos sąnaudos yra reikalingos projektui įgyvendinti	10
	Iš viso	100

⁷⁹ Paraiškos pateikimo metu.

Lentelėje įvardinti veiklos sektorių prioritetiniai kriterijai nuo kitų 4 prioriteto priemonių (išskyrus BPD 4.3 priemonę) skyrėsi tuo, kad projekto naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinami ne tik pareiškėjo finansiniai ir veiklos valdymo gebėjimai bei biudžeto/išlaidų efektyvumas, bet ir projekto svarba, jo metodika.

Žvelgiant į organizacijos patirties kriterijų kyla klausimas, kaip tikslingiau matuoti patirtį: ar organizuotų kursų skaičiumi, juose dalyvavusių klausytojų skaičiumi, ar kursų organizavimo veiklos stažu, matuojamu metais. Galima diskutuoti, kad suorganizuojant daug mokymų ir didesniai klausytojų skaičiui per trumpą laiką galima įgyti daugiau patirties nei surengus mažai kursų per ilgą laikotarpį.

Nepakankamai aiškiai suformuluotas prioritetinis kriterijus „*Kiek patyrę ir kompetentingi yra vykdytojai, kurie įgyvendins projektą*“ – nėra aišku, kokia patirtis ir kokia kompetencija turi būti pademonstruota bei kaip bus atitinkamai diferencijuojami prioritetiniai balai.

Lentelė Nr.45. Veiklos sektoriaus „Gyventojų informavimas ir mokymas, siekiant skatinti aktyvų jų dalyvavimą kaimo plėtros procese“ bei „Administratorių, bendruomenės ir VVG narių mokymo kursai, susiję su gebėjimų ugdymu partnerystės kūrimo, administravimo bei finansų tvarkymo srityse“, prioritetiniai kriterijai, 2005 m.

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai (2005 m.)	Balų sk.
1.	Pareiškėjo patirtis	30
1.1.	Pareiškėjo patirtis vykdant mokymo kursus pagal Leader+ pobūdžio priemonės temas / programas: <ul style="list-style-type: none"> - iki 1 kursų - 0 balų; - nuo 1 iki 2 kursų - 3 balai; - nuo 3 iki 4 kursų - 7 balai; - nuo 5 iki 9 kursų - 10 balai; - daugiau negu 10 kursų - 15 balų. 	15
1.2.	Pareiškėjas turi patirties organizuojant mokymo kursus kaimo gyventojams: <ul style="list-style-type: none"> - iki 1 metų - 0 balų; - nuo 1 iki 3 metų - 3 balai; - nuo 3 iki 5 metų - 5 balai; - nuo 5 iki 7 metų - 8 balai; - nuo 7 iki 10 metų - 10 balų; - daugiau negu 10 metų - 15 balų. 	15
2.	Dalyvaujančių projekte dėstytojų patirtis ir kompetencija	30
2.1.	Patirtis dėstant temas, susijusias su Leader+ pobūdžio priemone: <ul style="list-style-type: none"> - iki 1 metų - 1 balų; - nuo 1 iki 2 metų - 3 balai; - nuo 2 iki 3 metų - 7 balai; - nuo 3 iki 5 metų - 10 balų; - nuo 5 iki 7 metų - 15 balų; - daugiau negu 7 metai - 20 balų. 	20
2.2.	Dėstytojų išsilavinimas (aukštasis universitetinis / neuniversitetinis)	5
2.3.	Kėlė kvalifikaciją mokymo kursuose, seminaruose, stažuotėse, susijusiose su mokymo kursų tematika per paskutinius 2 metus	5

3.	Projekto įgyvendinimo išlaidos, tenkančios 1 mokymo kursų valandai (kai klausytojų skaičius nuo 12 iki 25): - daugiau nei 200 litų - 0 balų; - nuo 180 iki 190 litų - 5 balai; - nuo 170 iki 179 litų - 10 balų; - nuo 160 iki 169 litų - 15 balų; - nuo 150 iki 159 litų - 20 balų; - nuo 140 iki 149 litų - 25 balai; - mažiau negu 139 litai - 30 balų.	30
4.	Projekto administracinis personalas turi patirties administruojant panašaus pobūdžio veiklas / projektus	10
Iš viso		100

2005 m. gairėms galioja ta pati pastaba dėl pareiškėjo patirties vertinimo pagal metus, kuri išsakyta jau aukščiau.

Lentelė Nr.46. Veiklos sektoriaus „*Infomacinės, metodinės medžiagos parengimas ir platinimas bei įgytos patirties sklaida*“ prioritetiniai kriterijai, 2004 m.

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai 2004 m.	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	45
1.1.	Institucija/organizacija pareiškėja turi patirties rengiant metodinę ar informacinio pobūdžio medžiagą ⁸⁰ (literatūrą, leidinius, bukletus ir pan.): - nuo 1 iki 2 metų – 5 balai; - nuo 2 iki 3 metų – 10 balų; - nuo 3 iki 4 metų – 15 balų; - daugiau negu 4 metai – 20 balų	20
1.2.	Kiek patyrę ir kompetentingi yra vykdytojai, kurie įgyvendins projektą?	25
2.	Projekto svarba	25
2.1.	Projekto pareiškėjo parengta medžiaga galės naudotis didesnis naudos gavėjų ratas: - nuo 500 iki 1000 – 5 balai; - nuo 1001 iki 3000 – 10 balai; - nuo 3001 iki 4000 – 15 balų; - nuo 4001 iki 5000 – 20 balų; - daugiau negu 5000 – 25 balai	25
3.	Projekto metodika	15
3.1.	Ar pateiktas projekto aprašymas yra aiškus ir pagrįstas?	15
4.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	15
4.1.	Pateiktas biudžetas aiškus ir detalus	5
4.2.	Siūlomos sąnaudos yra reikalingos projektui įgyvendinti	10
Iš viso		100

Vėlgi kyla klausimas, kaip geriau vertinti organizacijos patirtį: ar išleistų leidinių skaičiumi, ar leidybinės veiklos stažu, matuojamu metais. Išleidus daug leidinių per trumpą laiką, galima įgyti daugiau patirties nei leidžiant mažai leidinių per ilgą laiką.

Nepakankamai aiškiai suformuluotas kriterijus „*Kiek patyrę ir kompetentingi yra vykdytojai, kurie įgyvendins projektą*“ – nėra aišku, kokia patirtis ir kokia kompetencija turi būti pademonstruota bei kaip bus diferencijuojami balai.

⁸⁰ Paraiškos pateikimo metu.

Lentelė Nr.47. Veiklos sektoriaus „Informacinės, metodinės medžiagos parengimas ir platinimas bei įgytos patirties sklaida“ prioritetiniai kriterijai, 2005 m.

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai 2005 m.	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo patirtis	25
1.1.	Pareiškėjo patirtis rengiant metodinę ar informacinio pobūdžio medžiagą (literatūrą, leidinius, bukletus ir pan.): - iki 1 metų - 0 balų; - nuo 1 iki 2 metų - 5 balai; - nuo 3 iki 4 metų - 10 balų; - nuo 5 iki 6 metų - 15 balų; - nuo 7 iki 8 metų - 20 balų; - daugiau negu 8 metai - 25 balai.	25
2.	Metodinės, informavimo medžiagos rengėjo (-ų), dalyvaujančių projekte, patirtis ir kompetencija	40
2.1.	Patirtis rengiant metodinę, informacinę medžiagą, susijusią su Leader+ pobūdžio priemonės tematika: - iki 1 metų - 0 balų; - nuo 1 iki 2 metų - 10 balų; - nuo 3 iki 4 metų - 15 balų; - nuo 5 iki 6 metų - 20 balų; - nuo 7 iki 8 metų - 25 balai; - daugiau negu 8 metai - 30 balų.	30
2.2.	Dėstytojų išsilavinimas (aukštasis universitetinis / neuniversitetinis)	5
2.3.	Kėlė kvalifikaciją mokymo kursuose, seminaruose, stažuotėse, susijusiose su mokymo kursų tematika per paskutinius 2 metus	5
3.	Projekto nauda	30
3.1	Projekto rezultatais galės pasinaudoti didesnis naudos gavėjų ratas: - iki 200 - 1 balas; - nuo 201 iki 249 - 5 balai; - nuo 250 iki 299 - 10 balų; - nuo 300 iki 349 - 15 balų; - nuo 350 iki 399 - 20 balų; - nuo 400 iki 450 - 25 balai; - daugiau negu 450 - 30 balų.	30
4.	Projekto administracinis personalas turi patirties administruojant panašaus pobūdžio veiklas / projektus	5
	Iš viso	100

Šių prioritetinių kriterijų atžvilgiu galima pakartoti pastabą dėl organizacijos patirties vertinimo.

Veikla: Bandomosios strategijos

Lentelė Nr.48. Veiklos srities „Įgūdžių įgijimas“ sektoriaus „Techninė parama kaimo vietovių studijoms, jų vertinimui, paraiškų paramai gauti ir integruotų bandomųjų strategijų parengimui, atsižvelgiant į suinteresuotų gyventojų poreikius, parengtų bandomųjų strategijų tobulinimui“ prioritetiniai kriterijai

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Projekto veiklos sričių suplanavimas: - projekto veiklos sritys aiškiai apibrėžtos; - projekto veiklos sritys pagrįstos; - projekto veiklos sričių įgyvendinimas racionaliai išdėstytas laike (ypač pirkimai), užtikrinamas greitas lėšų panaudojimas	40 balų 10 balų 10 balų 20 balų

2.	Prašoma parama mažesnė negu 100 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų (už kiekvieną papildoma pareiškėjo 3 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų dydžio nuosavų lėšų indėlių į projekto įgyvendinimą skiriama 10 balų, tačiau ne daugiau kaip 30 balų)	30 balų
3.	Projekto įgyvendinimas turės teigiamą poveikį regionų išsivystymo skirtumų mažinimui (ypatingai probleminėse teritorijose ir Ignalinos regiono problemoms spręsti).	30 balų
	Iš viso	100

Pastabų šiems prioritetiniams kriterijams nėra.

Lentelė Nr.49. Veiklos sektoriaus „Bandomosios integruotos strategijos“ sektoriaus „Bandomųjų integruotų strategijų įgyvendinimas“ prioritetiniai kriterijai

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Svorio koeficientas	Maksimalus balų skaičius
1.	VVG partnerystės kokybė		28
1.1.	Įsikūrusi kaimo vietovėje, ji atstovauja įvairių vietos grupių interesams: - išlaikytas ir įgyvendintas partnerystės principas; - partnerystė atstovauja kaimo vietovei.	3	12
1.2.	Partnerystę sudaro abiejų lyčių ir įvairaus amžiaus nariai (moterys ir jaunimas – tikslinė grupė): - įtrauktas jaunimas (VVG valdymo organe yra bent vienas asmuo iki 25 metų amžiaus); - išlaikyta abiejų lyčių pusiausvyra (santykiu 40:60, t. y. mažiausiai 40 proc., nesvarbu kurios lyties atstovų valdymo organe).	1	4
1.3.	VVG valdymo organo funkcijos yra suderintos su veikla: - veiklos įgyvendinimo planuose atsispindi darbo ir atsakomybės pasiskirstymas; - pasirinkta tinkama, atitinkanti išskeltus uždavinius, administracinė VVG struktūra.	2	8
1.4.	Įrodyta kompetencija aplinkos apsaugos srityje.	1	4
2.	Teritorija		4
2.1.	VVG teritorija yra vientisa ekonominiu, socialiniu ir fiziniu (geografiniu) atžvilgiu, nepriklauso kitai VVG teritorijai.	1	4
3.	Strategijos kokybė		68
3.1.	VVG teritorijos socialinės ir ekonominės analizės detalumas ir numatomų veiksmų tinkamumas, siūlomų pokyčių būtinumas: - VVG teritorijos socialinės ir ekonominės situacijos aprašymas, gyventojų poreikių identifikavimas; - strategijos atitiktis pasirinktai temai; - strateginių sprendimų, stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizės, prioritetų, tikslų, priemonių ir įgyvendinimo plano tarpusavio suderinamumas; - strateginių sprendimų, stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizės, prioritetų, tikslų, priemonių ir įgyvendinimo plano atitiktis socialinei ir ekonominei situacijos analizei, kaimo gyventojų, tikslinių grupių poreikiams.	2	8
3.2.	Strategija parengta aktyviai dalyvaujant VVG ir kaimo žmonėms, todėl patenkinami jų poreikiai: - strateginius sprendimus priėmė VVG nariai; - rengiant strategiją dalyvavo vietos gyventojai, atsižvelgta į jų poreikius; - taikyti kaimo gyventojų poreikių tyrimo metodai.	3	12
3.3.	„Iš apačios į viršų“ principo įgyvendinimas:	3	12

	- numatyti konkretūs kaimo gyventojų telkimo veiksmai; - numatyti konkretūs veiksmai vietos struktūroms, skatinančioms kaimo plėtrą, kurti; - numatyti konkretūs veiksmai, kaip įtraukti mažiau aktyvius, socialiai atskirtus kaimo gyventojus į procesą.		
3.4.	Strategija yra naujoviška: - naujoviškumo ryšys su vietos tradicijomis ir esama praktika; - veiklos, vykdomos VVG teritorijoje, naujoviškumo lygis; - naujoviškumas, tarpusavyje derinant vietos žmogiškuosius, gamtinius ir finansinius išteklius, siekiant geriau panaudoti vietinį potencialą; - tradiciškai atskirtų socialinių bei ekonominių sektorių derinimas.	2	8
3.5.	Strategija atitinka šalies ir regionų strategijas, jas papildo.	1	4
3.6.	Strategijoje numatytos tikslinėms grupėms (jaunimui ir moterims) skirtos priemonės.	1	4
3.7.	VVG ketinimai bendradarbiauti (strategijoje aprašytos bendradarbiavimo su kitomis VVG priemonės).	1	4
3.8.	Strategijos įgyvendinimo plano konkretumas, išsamumas ir numatytų procedūrų aiškumas: - numatyti strategijos įgyvendinimo etapai ir procedūros; - strategijoje aiškiai įvardinta strategijos įgyvendinimo priežiūros sistema ir rodikliai; - nustatyti vietos projektų atrankos kriterijai, atitinkantys pasirinktą strategijos temą.	2	8
3.9.	Finansinio plano detalumas, aiškumas, pagrįstumas ir įgyvendinamumas.	2	8
4.	Prašoma parama strategijai įgyvendinti mažesnė negu 100 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų (už pareiškėjo (VVG) kiekvieną papildomą 5 proc. nuosavų lėšų indėlį į strategijos įgyvendinimą skiriamas 1 balas, tačiau ne daugiau kaip 4 balai).	1	4
5.	Strategijos įgyvendinimas turės teigiamą poveikį regionų išsivystymo skirtumų mažinimui (ypač probleminėse teritorijose ir Ignalinos regiono problemoms spręsti).	1	4
	Iš viso		108

Pastebėtina tai, jog prioritetiniai veiklos sektoriaus kriterijai 1.1; 1.2 ir 1.4 yra kartu ir tinkamumo kriterijai.⁸¹

Valstybės kontrolė 2005 m. buvo išsakiusi pastabą, kad gairėse pareiškėjams buvo nepakankamai aiškiai įvardinta, kas priskirtina prie verslo atstovų ir kaip turi būti pagrindžiamas atstovavimas verslui VVG.⁸²

⁸¹ *i.e.* (1) Pareiškėjas veiklos plane užtikrina, kad potencialioje VVG išlaikyta lyčių pusiausvyrą (40:60), yra asmuo iki 25 metų amžiaus ir bent vienas kompetentingas aplinkos saugos klausimais *bei*

(2) Pareiškėjas veiklos plane užtikrina, kad atstovauja kaimo vietovę, kurios gyventojų skaičius siekia nuo 10 iki 100 tūkst., įskaitant mažus miestelius, kurių gyventojų skaičius ne 6 tūkst.

⁸² Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė. Finansinio audito 7-asis departamentas. Lietuvos Respublikoje sukurtos ES struktūrinių fondų projektų paraiškų atrankos sistemos vertinimo valstybinio audito ataskaita. – Nr. 1070-3-39. - 2005 m. spalio 7 d.

Žemiau lentelėje nurodyti BPD 4.6 priemonės priežiūros rodikliai ir jų įgyvendinimas.

Lentelė Nr.50. BPD 4.6 priemonės priežiūros rodikliai

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁸³	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	Parentų mokymo kursų skaičius	180	410	77
	Parengtos strategijos	30	56	32
	Parentų VVG skaičius	7	38	22
	Išmokytų naudos gavėjų skaičius (veiklos pabaigoje)	2000	8797	1727
Rezultato rodikliai	Bendras sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	120	90,5	76
Poveikio rodikliai	Bendras sukurtų/išlaikytų darbo vietų skaičius (vyrų/moterų)	110	90,5 (34/56.5)	76 (28/48)

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Priemonės pasiekimo rodiklių įgyvendinimas pagal sutartis keliskart viršys planuotus kiekybinius tikslus. Atsižvelgiant į tai, jog buvo remiamas ne tik bandomųjų strategijų parengimas, bet ir įgyvendinimas, būtų tikslinga stebėti įgyvendintų strategijų skaičių. Kitas galimas rodiklis pagal tokio pobūdžio priemonę – parentų VVG teritorijos plotas, jos gyventojų skaičius. Galima stebėti ne tik parentų mokymo kursų skaičių, bet ir mokymo dienų skaičių. Galiausiai, kadangi vienas iš priemonės uždavinių buvo skatinti ir stiprinti tarptautinį VVG bendradarbiavimą, o vienas iš prioritetinių atrankos kriterijų buvo „VVG ketinimai bendradarbiauti“, būtų tikslinga stebėti bendradarbiaujančių VVG skaičių, kuris indikuotų bendradarbiavimo intensyvumą.

2004-2006 m. laikotarpiu paramos pagal Leader + priemonę kreipėsi 155 pareiškėjai, parama skirta 127 paramos gavėjui. Kitos paraiškos buvo atmetos administraciniame bei naudos ir kokybės vertinimo etapuose.

Projektams, pateiktiems pagal šios priemonės įvairias veiklas, taikyti prioritetiniai kriterijai nuo daugelio kitų BPD kaimo plėtros priemonių skyrėsi tuo, kad projekto naudos ir kokybės vertinimo etape buvo vertinama daugiau kokybinių aspektų - vertinti ne tik pareiškėjo finansiniai ir veiklos valdymo gebėjimai bei biudžeto/išlaidų efektyvumas, bet ir projekto svarba, jo metodika.

Vienas iš vertintų prioritetinių kriterijų buvo susijęs su pareiškėjų patirtimi, kuri buvo „matuojama“ metais. Galima diskutuoti, kaip patirties kriterijų tikslingiau „matuoti“ - ar organizuotų kursų skaičiumi, juose dalyvavusių klausytojų skaičiumi, išleistų leidinių skaičiumi, ar kursų organizavimo, leidybinės veiklos stažu., kad suorganizavus daug mokymų ir didesniai klausytojų skaičiui per trumpą laiką galima įgyti daugiau patirties nei surengus mažai kursų per ilgą laikotarpį.

Vertinant priemonės priežiūros rodiklius buvo pateikta pasiūlymų dėl galimų papildomų rodiklių, siekiant geriau stebėti priemonės efektyvumą.

5.7. BPD 4.7 priemonės „Mokymas“ prioritetinių kriterijų vertinimas

Priemonės tikslas

Pakelti profesinę asmenų, kurie dirba žemės ūkio sektoriuje ir verčiasi susijusia su kaimo plėtros priemonėmis veikla, kvalifikaciją, suteikti jiems

⁸³ 2006 m. duomenys

galimybę prisitaikyti prie naujų rinkos pokyčių, atitinkančių griežtus ES standartus aplinkos apsaugos, žmonių, augalų ir gyvūnų gerovės bei maisto sektoriuje.

- Priemonės uždaviniai*
- suteikti ūkininkams ir kitiems asmenims, susijusiems su žemės, miškų ūkio ar alternatyvia žemės ūkiui veikla, teorines ir taikomas žinias, kurias jie galėtų panaudoti prisitaikydami prie kokybinių ir kiekybinių pokyčių žemės ūkio ir maisto sektoriuje;
 - supažindinti ūkininkus su aplinkos apsaugos kraštovaizdžio išsaugojimo, higienos ir gyvūnų gerovės standartais, žemės ūkio ir maisto produktų kokybės reikalavimais;
 - mokyti ūkininkus ekonomiškai perspektyvaus ūkio valdymo;
 - mokyti miško savininkus ir kitus asmenis, susijusius su miškų ūkiu, kaip plėtoti miškus, siekiant pagerinti jų ekonominę, aplinkos apsaugos ir socialinę funkciją.

Pagal BPD 4.7 priemonę „Mokymas“ gautos 99 paraiškos. Prašomos paramos suma beveik tris kartus viršijo numatytas lėšas. Per tinkamumo etapą atmestos 48 paraiškos, kas sudaro beveik pusę gautų paraiškų.

Žemiau lentelėje pristatomi priemonės prioritetiniai kriterijai, taikyti 2004 m. ir 2005 m. Jie ganėtinai skirtingi.

Lentelė Nr.51. BPD 4.7 priemonės prioritetiniai kriterijai (2004 m.)⁸⁴

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai (2004 m.)	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo finansiniai ir veiklos vykdymo pajėgumai	50
1.1.	Pareiškėjo patirtis organizuojant žemės ūkio veiklos subjektų mokymą ⁸⁵ : - nuo 1 iki 2 metų – 3 balai; - nuo 2 iki 3 metų – 7 balai; - nuo 3 iki 4 metų – 11 balų; - daugiau negu 4 metai – 15 balų	15
1.2.	Kiek patyrę ir kompetentingi yra vykdytojai, kurie įgyvendins projektą	20
1.3.	Mokymo dalomosios medžiagos kokybė	15
2.	Projekto svarba	15
2.2.	Planuojama organizuoti mokymus didesniai potencialių žemės ūkio subjektų ratui: - nuo 50 iki 100 – 5 balai; - nuo 101 iki 200 – 8 balai; - nuo 201 iki 300 – 10 balų; - nuo 301 iki 400 – 13 balų; - 401 ir daugiau – 15 balų	15
3.	Projekto metodika	10
3.1.	Ar pateiktas projekto aprašymas yra aiškus ir pagrįstas	10
4.	Projekto biudžeto ir išlaidų efektyvumas	25
4.1.	Pateiktas biudžetas aiškus ir detalus	5
4.2.	Siūlomos sąnaudos yra reikalingos projektui įgyvendinti	5
4.3.	Projekto įgyvendinimo išlaidos vienai mokymo valandai - 170 litų – 0 balų; - nuo 131 iki 169 litų – 5 balai; - nuo 100 iki 130 litų – 10 balų; - 99 ir mažiau litų – 15 balų	15
	Iš viso	100

⁸⁴ Gairės pareiškėjams, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-444

⁸⁵ Paraiškos pateikimo metu

Šių prioritetinių kriterijų atžvilgiu galima pakartoti pastabą dėl organizacijos patirties vertinimo. Suorganizavus didesnę skaičių mokymų ir didesniai klausytojų skaičiui per trumpą laiką galima įgyti daugiau patirties nei surengus mažai kursų per ilgą laikotarpį.

Nepakankamai aiškiai suformuluotas kriterijus „*Kiek patyrę ir kompetentingi yra vykdytojai, kurie įgyvendins projektą*“ – nėra aišku, kokia patirtis ir kokia kompetencija turi būti pademonstruota bei kaip bus diferencijuojami balai. Taip pat nėra aišku, pagal ką bus vertinama mokymo dalimosios medžiagos kokybė.

Lentelė Nr.52. BPD 4.7 priemonės prioritetiniai kriterijai (2005 m.)

Eil. nr.	Prioritetiniai kriterijai	Maksimalus balų skaičius
1.	Pareiškėjo patirtis organizuojant žemės ūkio veiklos subjektų mokymą	30
1.1.	Pareiškėjo patirtis vykdant mokymo kursus pagal mokymo programų rinkinyje, kuriam teikiama paraiška, nurodytas mokymo programas: - iki 5 kursų; - nuo 6 iki 10 kursų; - nuo 11 iki 20 kursų; - nuo 21 iki 30 kursų; - nuo 31 iki 50 kursų; - daugiau negu 51 kursas;	15 0 balų 3 balai 6 balai 9 balai 12 balų 15 balų
1.2.	Pareiškėjo patirtis organizuojant mokymo kursus žemės ūkio subjektams: - iki 1 metų - nuo 1 iki 2 metų - nuo 2 iki 3 metų - nuo 3 iki 5 metų - nuo 7 iki 10 metų - daugiau negu 10 metų	15 0 balų 3 balai 6 balai 9 balai 12 balų 15 balų
2.	Dalyvaujančių projekte dėstytojų patirtis ir kompetencija	30
2.1.	Dėstytojų išsilavinimas (aukštasis universitetinis / neuniversitetinis)	5
2.2.	Kėlė kvalifikaciją mokymo kursuose, seminaruose, stažuotėse, susijusiose su mokymo kursų tematika per paskutinius 2 metus	5
2.3.	Patirtis dėstant pagal žemdirbių mokymo programas: - iki 1 metų - nuo 1 iki 3 metų - nuo 3 iki 5 metų - nuo 5 iki 8 metų - daugiau negu 8 metai	8 1 balas 3 balai 4 balai 6 balai 8 balai
1.2.	Patirtis dėstant pagal mokymo programų rinkinyje, kuriam teikiama paraiška, nurodytas mokymo programas: - iki 5 kursų; - nuo 6 iki 10 kursų; - nuo 11 iki 20 kursų; - nuo 21 iki 30 kursų; - nuo 31 iki 50 kursų; - daugiau negu 50 kursų	12 1 balas 2 balai 4 balai 6 balai 8 balai 10 balų 12 balų
3.	Projekto įgyvendinimo išlaidos, tenkančios 1 mokymo kursų valandai	30

3.1	Jei vidutinis klausytojų skaičius grupėje yra nuo 12 iki 15: - daugiau nei 170 litų; - nuo 150 iki 169 litų; - nuo 130 iki 149 litų; - nuo 120 iki 129 litų; - nuo 100 iki 119 litų; - nuo 94 iki 99 litų; - 93 litai ir mažiau	0 balų 5 balai 10 balų 15 balų 20 balų 25 balai 30 balų
3.2	Jei vidutinis klausytojų skaičius grupėje yra nuo 16 iki 20: - daugiau nei 180 litų; - nuo 160 iki 179 litų; - nuo 140 iki 159 litų; - nuo 120 iki 139 litų; - nuo 110 iki 119 litų; - nuo 100 iki 109 litų; - 99 litai ir mažiau	0 balų 5 balai 10 balų 15 balų 20 balų 25 balai 30 balų
3.3	Jei vidutinis klausytojų skaičius grupėje yra nuo 21 iki 25: - daugiau nei 190 litų; - nuo 170 iki 189 litų; - nuo 150 iki 169 litų; - nuo 130 iki 149 litų; - nuo 120 iki 129 litų; - nuo 110 iki 119 litų; - 109 litai ir mažiau	0 balų 5 balai 10 balų 15 balų 20 balų 25 balai 30 balų
4.	Projekto administracinis personalas turi patirties administruojant panašaus pobūdžio veiklas / projektus	10
Iš viso		100

Pastabų šiems prioritetiniams kriterijams nėra. Žemiau pristatomi priemonės priežiūros rodikliai ir jų įgyvendinimas.

Lentelė Nr.53. BPD 4.7 priemonės priežiūros rodikliai

Rodiklių tipas	Rodiklis	Kiekybinis tikslas	Planuojama pagal sutartis ⁸⁶	Faktinis įgyvendinimas iki 2006 m. pab.
Pasiekimo rodikliai	dalyvių skaičius priemonės veiklose (vyrų/moterų)	6000	13311	2775
Rezultato rodikliai	kursų dalyvių, dalyvaujančių naujose žemės ūkio veiklose, skaičius	150	625	158
Poveikio rodikliai	kvalifikaciją įgijusių ūkininkų skaičius	100	4203	1823

Šaltinis: BPD priedas ir 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita

Pagal sutartis planuojami priemonės pasiekimai ir rezultatai keliskart viršija planuotus tikslus. Teikiant pastabas dėl nustatytų priežiūros rodiklių, galima paminėti, jog galėtų būti naudinga stebėti ne tik mokymų dalyvių skaičių, bet ir mokymo dienų skaičių (pasiekimo lygmuo). Nustatytas priemonės poveikio rodiklis veikia laimytinas rezultato rodikliu – mokymų rezultatas yra

⁸⁶ 2006 m. duomenys

kvalifikaciją įgiję ūkininkai. Tuo tarpu poveikį indikuotų, pavyzdžiui, padidėjęs ūkininkų darbo našumas, jų užsiėmimas nauja žemės ūkio veikla.

BPD priemonės „Mokymas“ atveju konkurencija dėl lėšų buvo didelė. Tinkamumo etapo metu pripažinus netinkamomis finansuoti apie pusę paraiškų, ši konkurencija sumažinta; sumažėjo ir prioritetinių kriterijų svarba. Pastariesiems kriterijams buvo pateikta keletas pastabų dėl matavimo (patirties atveju) ir dėl apibrėžtumo (kompetencija, dalomosios medžiagos kokybė). Taip pat pateikta keletas pasiūlymų priemonės priežiūros rodikliams.

6. Išvados ir rekomendacijos

Šio vertinimo tikslas buvo ištirti 2004-2006 m. BPD kaimo plėtros priemonių bendrųjų ir specialiųjų projektų atrankos kriterijų poveikį projektų vertinimui bei priemonių tikslų/uždavinių įgyvendinimui. Šiuo tikslu buvo atlikta dokumentų analizė, interviu, projektų lygmens analizė.

Formuluojant tyrimo išvadas ir rekomendacijas susiduriama su tyrimo „savalaikiškumo“ problema. Viena vertus, atrankos procesai pagal BPD pasibaigę, o ir BPD įgyvendinimas artėja į pabaigą. Kita vertus, 2007-2013 m. parama kaimo plėtrai bus skirstoma pagal naują tvarką ir taisykles; pirmieji kvietimai teikti paraiškas jau paskelbti. Vis dėlto šio tyrimo pastebėjimus dėl projektų, teiktų finansuoti pagal BPD, atrankos aspektų galima vertinti kaip tam tikras pamokas.

Išvados dėl 2004-2006 m. BPD kaimo plėtros priemonių tinkamumo kriterijų

Beveik pagal visas BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemones (BPD 4.1-4.7 priemonės) paklausa lėšoms viršijo turimas paramos lėšas. Esant konkurencijai dėl lėšų, skirtingi paraiškų vertinimo etapai ir, atitinkamai, kriterijai, suvaidino skirtingą reikšmę atrenkant finansuotinus projektus. Administraciniame etape atmesta tik apie 1% paraiškų. Didžiausia dalis paraiškų atmesta projektų tinkamumo vertinimo etape - 13%. Naudos ir kokybės vertinimo etape atmestų paraiškų nebuvo, kadangi BPD 4.1 – 4.7 priemonių atveju nebuvo nustatomas pereinamasis balas. Atitinkamai tinkamumo kriterijai suvaidino svarbų vaidmenį atrenkant finansuotinus projektus, o prioritетinių balų teikimas buvo ribotos reikšmės.

1. Dėl nustatytų BPD kaimo plėtros priemonių tinkamumo kriterijų, jų formuluočių pastabų nėra, nes iš esmės tai yra formalūs, išvestiniai iš ES ir nacionalinių teisės aktų, reikalavimai.
2. Taikyti tinkamumo kriterijai buvo pakankami tuo atžvilgiu, kad susidarius konkurencijai dėl lėšų jie leido pasirinkti finansuotinus projektus. Tačiau akivaizdu, kad tinkamumo kriterijų skaičius buvo didelis - vertinant paraiškas ES struktūrinių fondų paramai gauti pagal BPD 4.1-4.7 priemones, bendrai taikyta beveik šimtas įvairių tinkamumo kriterijų. Ši kompleksiskumą sąlygojo ne tik ES reglamentų dėl paramos kaimo plėtrai iš EŽŪOGF reikalavimai, bet ir poreikis šiuos reikalavimus derinti su bendra BPD sistema. Didelis atrankos kriterijų skaičius bei poreikis juos pagrįsti reiškia atitinkamą administracinę našta tiek pareiškėjams, tiek vertintojams, užtrunkantį vertinimo procesą.
 - 2007-2013 m. programavimo laikotarpyje poreikio derinti paramą kaimo plėtrai su kitomis paramos sistemos nebelieka.
 - Aptartame 2004-2006 m. kontekste, pozityviai vertintini administracinės naštos pareiškėjams mažinimo žingsniai 2007-2013 m. (pvz., atsisakymas iš paramos gavėjo reikalauti tų pažymų, kurias NMA gali gauti tiesiogiai kreipdamasi į atitinkamas institucijas, paraiškų pildymas on-line, elektroninis paraiškų teikimas, etc.).
3. Vertinimo procese vienas svarbiausių tinkamumo kriterijų buvo ekonominio gyvybingumo kriterijus, taikytas privatiems investiciniams projektams, pareikalavęs didelio vertintojų dėmesio, laiko ir lėmęs žymios dalies paraiškų atmetimą kaip netinkamų finansuoti.

- Atsižvelgiant į ekonominio gyvybingumo kriterijaus svarbą bei tai, kad šis kriterijaus numatytas taikyti ir naujuoju programavimo laikotarpiu, rekomenduotina inicijuoti atskirą, išsamų kiekvieno šio kriterijaus rodiklio (grynojo pelningumo, vidutinio turto pelningumo, skolos, paskolų padengimo ir bendrojo likvidumo) tikslingumo bei jų nustatytų kritinių ribų įvertinimą. Tokia analizė galėtų apimti keletą aspektų: ekonominio gyvybingumo rodiklių vertinimo laikotarpio, šakos pelningumo lygio, projekto rizikos vertinimą atsižvelgiant į rodiklių visumą.

Išvados dėl 2004-2006 m. BPD kaimo plėtros priemonių prioritetinių kriterijų

1. Prioritetiniai atrankos kriterijai numatyti projektų kokybės ir jų atitikimo priemonės tikslams vertinimui. Jie vaidina svarbų vaidmenį, kai susidaro konkurencija dėl lėšų. BPD kaimo plėtros priemonių atveju konkurencija dėl lėšų po tinkamumo vertinimo etapo tapo praktiškai minimali, kas atitinkamai sumažino ir prioritetinių kriterijų reikšmę.
2. Žvelgiant į BPD kaimo plėtros priemonių prioritetinius kriterijus matyti, kad juos formuluojant buvo siekta palikti mažai erdvės subjektyvumui, interpretacijai, mažai kokybinio įvertinimo reikalaujančių kriterijų. Tam tikru trūkumu laikytina tai, kad daugelis prioritetinių kriterijų koncentruoti į pareiškėjo charakteristikas, mažesnę dėmesį teikiant projektui, rezultatams. Kadangi prioritetiniai kriterijai didele dalimi susiję su pareiškėjų charakteristikomis, iš projektų įvertinimo balais (aukšti / žemi) rezultatų negalima daryti tiesioginių išvadų apie pateiktų projektų kokybę.

➤ Ataskaitos tekste prie atskirų priemonių pateikti siūlymai dėl galimų prioritetinių kriterijų, kurie būtų labiau susiję su projekto charakteristikomis (pvz., dėl prioriteto inovacijas diegiantiems projektams).

3. Vertinimo ataskaitos tekste, analizuojant prioritetinius kriterijus pagal kiekvieną kaimo plėtros priemonę ir veiklą, pateiktos pastabos konkretiems prioritetiniams kriterijams, patikslinimai, identifikuotos rizikos, susijusios su tam tikrų kriterijų taikymu, pasiūlyti galimi papildomi kriterijai ir priežiūros rodikliai.

➤ Vieno iš bendresnių, keletą priemonių taikytų prioritetinių kriterijų – dėl nuosavų (neskolintų) lėšų - atžvilgiu, pateikta rekomendacija apsvarstyti šio kriterijaus taikymo tikslingumą atsižvelgiant į galimą savaimiškumo riziką. Vietoje šio kriterijaus galima teikti prioritetą pareiškėjams, prašantiems mažesnės paramos nei nustatyta maksimali paramos lėšomis finansuojama projekto vertės dalis.

4. Siekiant įvertinti BPD kaimo plėtros priemonėms nustatytų prioritetinių kriterijų pakankamumą, buvo atliekama projektų lygmens analizė. Ji parodė, kad ne visose BPD kaimo plėtros priemonėse prioritetiniai kriterijai išdiferencijavo paraiškas. Šie kriterijai turėjo ribotą diferencijavimo galią šiose priemonėse: „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, „Žemės ūkio vandentvarka“, „Miškų ūkis“. BPD priemonės „Investicijos į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo atvejas parodė, kad nustatytų prioritetinių priemonės kriterijų nepakako norint atrinkti finansavimui prioritetiniais laikytų projektų, tad PAK posėdžio metu nustatė naujus prioritetus.

5. Sąsajos tarp BPD kaimo plėtros priemonių tikslų, uždavinių, priežiūros rodiklių ir prioritetinių kriterijų matomos, tačiau daugelio priemonių atveju pastabos dėl geresnio jų susiejimo gali būti ir yra pateiktos ataskaitos tekste. Praktikoje šios sąsajos 2004-2006 m. turėjo mažą reikšmę – t.y. dėl mažo prioritetinių kriterijų vaidmens atrankos procese jų sieti su uždavinių (kiekybinių tikslų, kuriuos atspindi priežiūros rodikliai) negalima. Analizuojant BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonių priežiūros rodiklių įgyvendinimą, galima pastebėti, jog didelę dalį nustatytų kiekybinių tikslų planuojama viršyti (remiantis sutarčių duomenimis). Tų rodiklių, kurių nepavyks pasiekti, problemas sąlygojo ne netinkamų prioritetinių kriterijų nustatymas, o tokie veiksniai kaip vėluojantis priemonės įgyvendinimas (BPD 4.4.2 atveju), lėšų veikloms/sektoriams neatskyrimas (BPD 4.5 priemonės atveju, 4.1 priemonės atveju), mažas pareiškėjų aktyvumas pagal tam tikras veiklas (BPD 4.5 priemonės atveju) ir pan.

➤ Viena pamoka, kylanti iš BPD įgyvendinimo patirties, yra išankstinio prioritetinių veiklų/sektorių įvardinimo ir atitinkamo lėšų paskirstymo, koncentravimo svarba. Atsižvelgiant į tai, teigiamai vertintinas sprendimas 2007-2013 m. kvietimams, veikloms, sektoriams paskirstyti lėšas.

Šaltinių sąrašas

ES teisės aktai

1. 1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamentas Nr.1260/1999 dėl bendrųjų struktūrinių fondų principų
2. 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1263/1999 dėl Žuvininkystės orientavimo finansinio instrumento
3. 2001 m. kovo 2 d. Europos Komisijos reglamentas Nr. 438/2001, nustatantis išsamias Tarybos (EB) reglamento Nr. 1260/1999 įgyvendinimo taisykles dėl struktūrinių fondų paramos valdymo ir kontrolės sistemų
4. 2002 m. vasario 26 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 445/2002 dėl išsamių Tarybos reglamento (EB) Nr. 1257/1999 dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) paramos kaimo plėtrai taikymo taisyklių
5. Europos Tarybos 2003 m. gegužės 26 d. reglamentas Nr. 1105/2003, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1260/1999, nustatantį bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų

Nacionaliniai teisės aktai

6. 2004 m. gegužės 20 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-312 Dėl specializuoto ūkio apibrėžimo bei tradicinių žemės ūkio produktų sąrašo patvirtinimo (Žin., 2004, Nr. 84-3053)
7. 2005 m. spalio 29 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-514 Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonių efektyvaus įgyvendinimo ir administravimo užtikrinimo
8. 2005 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 3D-64 "Dėl Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama 2005-2006 metais pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių"
9. 2005 m. vasario 4 d. Finansų ministro įsakymas Nr. 1K-041 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 "Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo“ (Žin. 2005, Nr. 21-667)
10. 2005 m. vasario 4 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-041 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 „Lietuvos 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento priemonių ir projektų, finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“
11. 2007 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-278 „Dėl projektų, pateiktų pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir tinkamų gauti paramą iš Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programai skirtų lėšų“ (Žin., 2007, 63-2432)
12. BPD priežiūros komiteto posėdžių protokolai
13. Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento priedas
14. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-151 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 1K-033 „Dėl Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento (BPD) priemonių ir projektų,

- finansuojamų įgyvendinant šias priemones, administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.123-4486; 2005, Nr.126-4480)
 16. LR žemės ūkio ministerija. 2005 m. rugpjūčio 16 d. Nr.8D-271-(5.50) Projektų, finansuojamų įgyvendinant Lietuvos 2004-2006 m. Bendrojo programavimo dokumento kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ ir priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ I atrankos komiteto 2005 m. rugpjūčio 11 d. posėdžio Nr. 9 protokolo nutarimoji dalis.
 17. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros programų departamento Projektų vertinimo skyriaus paraiškų vertinimo klausimynų pildymo metodinės rekomendacijos
 18. Gairės pareiškėjams, siekiantiems gauti ES struktūrinių fondų paramą pagal BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemones:
 - 1) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-49.
 - 2) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. 3D-87.
 - 3) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-442
 - 4) Gairės pareiškėjams teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 3D-26.
 - 5) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-441
 - 6) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. 3D-155
 - 7) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-438
 - 8) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Žemės ūkio vandentvarka“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. 3D-90
 - 9) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Žemės sklypų perskirstymas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. liepos 28 d. įsakymu Nr.369

- 10) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Konsultavimo paslaugos ūkiams“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-443
- 11) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Konsultavimo paslaugos ūkiams“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. Nr. 3D-8
- 12) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“ bei „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-445
- 13) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritis „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“ bei „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“, patvirtintos 2005 m. vasario 23 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-88
- 14) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Miškų ūkis“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-437
- 15) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Miškų ūkis“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. 3D-91
- 16) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Leader + pobūdžio priemonė“ veiklos sritį „Ilgūdžių įgijimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-440
- 17) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 m. pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Leader + pobūdžio priemonė“ veiklos srities „Bandomosios integruotos strategijos“ sektorių „Bandomųjų integruotų strategijų įgyvendinimas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. 3D-570
- 18) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2006 m. pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonės „Leader + pobūdžio priemonė“ veiklos srities „Ilgūdžių įgijimas“ sektorių „Techninė parama kaimo vietovių studijoms, jų vertinimui, paraiškų paramai gauti ir integruotų bandomųjų strategijų parengimui, atsižvelgiant į susijusių gyventojų poreikius, parengtų bandomųjų strategijų tobulinimui“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. 3D-336
- 19) Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Mokymas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 3D-444
- 20) Gairės pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 m. pagal Lietuvos 2004-2006 m. BPD „Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto“ priemonę „Mokymas“, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. 3D-93

Vertinimai ir ataskaitos

19. 2006 m. BPD įgyvendinimo ataskaita
20. Centre for Strategy and Evaluation Services. Ex Ante Evaluation of the Lithuanian Objective 1 Programme. Final Report. – October 2003. – 147 p.
21. DG Agriculture. Impact Assessment of Rural Development programmes in View of Post-2006 Rural Development Policy. Final Report. – November 2004 - P.124
http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/rdimpact/fullrep_en.pdf
22. Lietuvos 2004 – 2006 m. BPD įgyvendinimo sistemos vertinimas. Atliko: viešoji įstaiga Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai (ESTEP). – 2006 m. vasaris.
23. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė. Finansinio audito 7-asis departamentas. Lietuvos Respublikoje sukurtos ES struktūrinių fondų projektų paraiškų atrankos sistemos vertinimo valstybinio audito ataskaita. – Nr. 1070-3-39. - 2005 m. spalio 7 d.
24. Nacionalinės žemės ūkio ir kaimo plėtros 2000-2006 m. (SAPARD) programos ex post įvertinimas. – Vilnius, 2007 m. gruodžio 19 d. – atliko VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“.

Interneto svetainės

25. <http://parama.nma.lt/>
26. <http://www.zum.lt>
27. <http://www.esparama.lt>

Priedas Nr.1. BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonių tinkamumo kriterijai

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Paraišką teikia subjektas, įvardintas galimu pareiškėju gairėse (analogiškas reikalavimas dėl galimų partnerių), o investicijos susijusios su gamyba ar paslaugomis nurodytuose sektoriuose	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Veikla/ investicijos/ projektas atitinka pagal priemonę remiamus bei kvietime teikti paraiškas nurodytus veiklos sritis ir sektorius	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1
Projektas turi atitikti priemonėje numatytus tikslus ir uždavinius	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pagrįsta, kaip bus užtikrintas projekto tęstinumas finansiniu ir instituciniu požiūriais (pateikiama projekto aprašyme)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas privalo užtikrinti, kad projekte numatytos ir pagal šią programą finansuojamos investicijos tuo pačiu metu nėra finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir ES fondų	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pareiškėjas prašo paramos sumos, neviršijančios nustatyto maksimumo	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Paramos prašoma tinkamų finansuoti išlaidų kategorijoms	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Projekto išlaidos atitinka priemonės investicijų sričių kodus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Įvykdytas projektas turi atitikti higienos, veterinarijos, sanitarijos, maisto produktų kokybės ir gyvūnų gerovės bei aplinkosaugos standartus.	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Pareiškėjai verslo plane turi įrodyti, kad ūkis ar ūkio subjektas, įgyvendinus projektą, atitiks ekonominio gyvybingumo kriterijus	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0
Projekto poveikis darniai plėtrai, lygioms galimybėms ir informacinės visuomenės principams yra neutralus / teigiamas	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Numatytos investicijos (įrenginiai, mechanizmai) turi atitikti teisės aktų nustatytus saugos reikalavimus	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0
Pareiškėjas/partneris privalo tvarkyti buhalterinę apskaitą pagal LR teisės aktų nustatytus reikalavimus	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Jeigu pareiškėjas yra įmonė, kuri pagal LR įstatymus privalo atlikti auditą, jis turi pateikti auditorių patvirtintas finansines ataskaitas ir išvadas už paskutiniuosius finansinius metus	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0
Pareiškėjas negali turėti mokestinės nepriemokos Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui ir Valstybinio socialinio draudimo fondui	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Pareiškėjas išsipareigoja nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, neparduoti ir kitaip neperduoti kitam asmeniui ar ūkio subjektui už paramos lėšas įgytos nuosavybės mažiausiai penkerius metus nuo sprendimo suteikti projektui paramą priėmimo	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Turtas, į kurį investuojama, turi priklausyti pareiškėjui/partneriui. (4.1. - Netaikoma žemės ūkio srities mokslo ir mokymo institucijų mokomiesiems, bandymų, eksperimentiniams ūkiams ar centrams. 4.4.1 - išskyrus investicijas į valstybei nuosavybės teise priklausančius melioracijos ir hidrotechnikos statinius, kuriuos patikėjimo teise valdo ir naudoja savivaldybės)	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0
Investicijos yra pagrįstos verslo/veiklos plane ir paraiškos specialiojoje „B“ dalyje	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0
Pareiškėjas verslo / veiklos plane įrodė, kad projektui įgyvendinti numatytos išlaidos yra pagrįstos, realios ir būtinos.	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1
Planuojami projekto rezultatai būtini projekto tikslams pasiekti	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0
Pareiškėjo siūlomas bendrojo finansavimo šaltinis (pvz., pinigais, įnašu natūra) yra tinkamas, aiškiai apibrėžtas, patikimas	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Numatyti rizikos veiksniai, atlikta jų analizė (rizikos įvertinimas, rizikos veiksniai ir šaltiniai, rizikos mažinimo būdai).	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0
Projekto įgyvendinimo laikotarpis atitinka Gairėse nustatytus reikalavimus.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pareiškėjo gyvenamoji vieta ir projekto įgyvendinimo vieta yra kaimo vietovėje. (4.4.1; 4.4.2 – projektas įgyvendinamas kaimo vietovėje. 4.4.4 - 4.4.5 projektas ir su juo susijusios investicijos, išskyrus kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) projektą ir su juo susijusias investicijas, įgyvendinami kaimo vietovėse)	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0
Projekto veiklos vieta atitinka nustatytus reikalavimus	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Projekto įgyvendinimo etapai apibrėžti, pagrįsti ir išdėstyti laike	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0
Pareiškėjas pagrindžia, kad be paramos lėšų projektas nebūtų įgyvendintas ta pačia apimtimi, kuria jis būtų įgyvendinamas pasinaudojant parama	1	0	1	0	1	1	?	1	1	1	0
Vaisių ir daržovių sektoriuje parama bus teikiama tik tokiai veiklai ir tik tiems individualiems projektams, kurie nėra gavę paramos per gamintojų grupes iš Gamintojų organizacijų veiklos fondo.	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Jaunasis ūkininkas, lėšas, gautas pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, naudojantis kaip nuosavų lėšų indėlį pagal priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“, atitinka visus projekto tinkamumo kriterijus, taikomus pareiškėjams, teikiantiems paraiškas paramai gauti pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Jei projekte numatyta didinti gamybos apimtį, pareiškėjas įrodo būsimo realizacijos rinkas apibūdinamas produktus, investavimo kryptis, esančius ir planuojamus gamybos pajėgumus, jei projekte numatytas gamybos didinimas.	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Yra paaiškinta, kokį naują produktą ar paslaugą sukuria projektas regiono mastu arba kaip jis kiekybiškai ir kokybiškai keičia (pavyzdžiui, gerina, didina, išplečia) esamus produktus arba paslaugas	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Perkant prekes, darbus ar paslaugas pareiškėjas laikėsi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (jei pareiškėjas yra perkančioji organizacija). Pareiškėjas laikėsi Prekių, darbų ar paslaugų pirkimų taisyklių (jei pareiškėjui netaikomos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos). (4.4.2 Projektas nepažeidžia ES ir LR viešųjų pirkimų ir aplinkosaugos reikalavimų)	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjas turi tinkamų administracinių gebėjimų (jau vykdė panašaus pobūdžio veiklą / projektus) ir tinkamų finansinių išteklių (Jei ne, į projekto įgyvendinimo veiklą turi būti įtrauktas bent vienas asmuo, jau vykdęs panašaus pobūdžio veiklą/projektus.).	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0
Veikla, kuriai reikia specialių gebėjimų, priskirta reikiamą kvalifikaciją turinčiam personalui / asmeniui	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0
Pareiškėjas turi turėti atitinkamą kvalifikaciją ir / ar kompetenciją užsiimti produkcijos, į kurią bus investuojama, gamyba. Pakanka profesinio išsilavinimo žemės ūkio srityje arba pabaigti ūkininkavimo žinių pradžmėnų kursus. Parama taip pat gali būti suteikiama ir pareiškėjui, turinčiam mažiausiai trejų metų ūkininkavimo patirtį	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjas turi tinkamų finansinių išteklių	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Pateiktas projekto aprašymas	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Teikiant paraišką, pieno ūkio gamybos apimtys, grindžiamos turima pieno kvota, turi būti ne mažesnės kaip 20 t pieno per metus. Paramos gavėjai, pradėję gamybą (arba jau pradėję, tačiau dar nepasiekę nustatytos gamybos apimtys), savo verslo planuose turi parodyti, kad projekto pabaigoje produkcijos gamybos apimtys ūkyje bus ne mažesnės kaip 50 t pieno per metus (taikoma tik gyvulininkystės sektoriui)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gyvulininkystės ūkyje, įgyvendinus projektą, turi būti ne mažiau kaip: 10 karvių žiundenių arba 20 penimų galvijų (jei investicijos yra susijusios su galvijų mėsos gamyba), 15 kiaulių paršavedžių arba 100 penimų kiaulių (jei investicijos susijusios su kiaulienos gamyba), 30 avių (jei investicijos susijusios su avienos gamyba) ir 20 arklių (jei investicijos susijusios su arklienos gamyba) (taikoma tik gyvulininkystės sektoriui)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Remiantis Gyvulių registracijos ir identifikacijos taisyklėmis, ūkyje visi galvijai turi būti registruoti ir identifikuoti (taikoma tik gyvulininkystės sektoriui)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gyvulių skaičius 1 ha neturi būti didesnis negu 1,8 sąlyginio sutartinio gyvulio vieneto (SGV) (įskaitant ir nuomojamą žemę mėšlui iškratyti) (tik gyvulininkystės sektoriui)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio veiklos turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visos ūkio veiklos pajamų. Pareiškėjai, pradėję gamybą, projekte turi įrodyti, kad, įgyvendinus projektą, pajamos iš žemės ūkio veiklos bus ne mažesnės kaip 50 proc. visos ūkio veiklos pajamų	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Projektas ir su juo susijusios investicijos, išskyrus kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) projektą ir su juo susijusias investicijas, įgyvendinami valdose (nustatant šį kriterijų remiamasi pareiškėjo ar kooperatinių bendrovių (kooperatyvo) narių daugumos valdų registracija)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tais atvejais, kai pateikus prašymą priimami nauji reikalavimai dėl aplinkosaugos, higienos ir gyvūnų gerovės, sprendimas suteikti paramą bus priimamas, jei pareiškėjas išsipareigos atitikti šiuos standartus iki investicijų įgyvendinimo pabaigos	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Projektai, kurių tikslas yra ūkyje užaugintų žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara, yra tinkami paramai gauti tuo atveju, jei bent 50 proc. perdirbamų ir / ar parduodamų produktų yra išauginti ar pagaminti ūkyje (ar kooperatinių bendrovių (kooperatyvo) narių ūkiuose), kuris teikia prašymą paramai gauti, o bendra paramos suma neviršija priemonėje numatyto maksimalaus paramos dydžio (taikoma ūkio veiklai įvairinti, įskaitant ūkyje užaugintų ar pagamintų žemės ūkio produktų perdirbimą ir / ar rinkodarą). Šis kriterijus netaikomas privatiems ūkininkams	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Paraiškos pateikimo metu pareiškėjas yra jaunesnis nei 40 metų ūkininkas ir pats imasi valdos vadovo vaidmens	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Naujai įkurtas ūkininko ūkis ir valda / valda yra įregistruoti ne anksčiau kaip per dvylika pastarųjų mėnesių iki paraiškos paramai gauti pateikimo ir iki tol nebuvo registruoti registre pareiškėjo, jo sutuoktinio vardu arba jų padalytas	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Ketinant verstis tradicine žemdirbyste, dirbamos žemės plotas turi būti ne mažesnis nei 10 ha (šis reikalavimas netaikomas specializuotiems ūkiams)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjo sutuoktinis, ketinantis įkurti atskirą ūkį, gali pateikti prašymą paramai gauti, jei atstumas tarp valdų centrų, į viena kurių numatoma investuoti, yra ne mažesnis kaip 50 km	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjas, ketinantis kurti ūkį ne nuosavoje žemėje, turi ją išsinuomoti ar kitaip užtikrinti teisėtą naudojimąsi žeme ne trumpesniai kaip 10 metų laikotarpiui	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeigu pareiškėjas ketina paramą, gautą pagal šią priemonę, naudoti kaip privatų indėlį investicijų projektuose pagal BPD priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir priemonės „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“ veiklos sritį „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“ sektorių „Netradiciniu žemės ūkio produktų gamyba“, parama pagal šią priemonę jam bus suteikta tokiu atveju, jei jis bus pripažintas tinkamu gauti paramą pagal priemones „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir „Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investicija numatoma į produktų, kurie išvardyti Romos sutarties I priede ir kurių kilmės šalis yra viena iš ES valstybių narių, perdirbimą ir/ar rinkodarą	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Pareiškos pateikimo metu įmonė priklauso „A“, „B“ ar „C“ įmonių sąrašui (taikoma mėsos ir pieno perdirbimo ir rinkodaros sektoriams)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjas užtikrina, kad projekte nenumatytos investicijos į mažmeninę prekybą ir produktų iš trečiųjų šalių perdirbimą ir / ar rinkodarą	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjas pateikė dokumentus, patvirtinančius galimybes apmokėti numatytą projekto dalį ((bankinės sąskaitos išrašas, sutartis, garantinis banko raštas ar kt. (taikoma tik kaimo bendruomenėms))	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Prašymą apskrities viršininkui dėl žemės konsolidacijos projekto parengimo turėtų pateikti mažiausiai 5 žemės savininkai ar valstybinės žemės patikėtiniai	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Žemės konsolidacijos projekto plotas turėtų būti ne mažesnis kaip 100 ha	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Pareiškėjas įrodo, kad žemės konsolidacijos projektas pagerins projekto teritorijoje esančių žemės sklypų formą ir / arba dydį, ir / arba konfigūraciją, taip pat sukurs ūkininkavimui palankesnę ūkių struktūrą (išvada dėl projekto rengimo tikslingumo).	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Užtikrinama, kad projektui įgyvendinti turima tinkamų administracinių gebėjimų. (Už projekto vykdymą atsakingi asmenys turi turėti ne mažiau kaip trejų metų nepertraukiamo darbo patirtį organizuojant žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimą arba turintys teisę atlikti valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą.)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Projekto veikla skirta ūkininkams, kaimo vietovių gyventojams, juridiniams asmenims, įstatymų nustatyta tvarka įregistravusiems savo valdas	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Pareiškėjas akredituotas Žemės ūkio ministerijos	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Pareiškėjas, jei jis yra įmonė, atitinka valstybės pagalbos reikalavimus	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0
Pareiškėjas tvirtina, kad įgyvendinus investicijas kaimo turizmo ir poilsio zonų kūrimo sektoriuje kambarių skaičius apgyvendinimo patalpose neviršija Lietuvos Respublikos turizmo įstatyme nustatyto skaičiaus	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Pareiškėjas pateikė Etninės kultūros globos tarybos prie LR Seimo ekspertų išvadas, jei planuoja investuoti į etnografinių kaimų išsaugojimą ir plėtrą (etnoarchitektūros objektų, tradicinio kraštovaizdžio išsaugojimą, tradicinių amatų ir verslų plėtrą, etnokultūrinį turizmą)	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Pareiškėjas turi miško valdos nuosavybės teisę patvirtinančius dokumentus	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Veiklos planas / projektas neprieštaruja teisės aktuose miško valdoms numatytiems apribojimams ir yra suderintas su Regiono aplinkos apsaugos departamento valstybinių miškų pareigūnu	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Minimalus stichinių nelaimių ar gaisrų paveiktas plotas yra ne mažesnis kaip 0,5 ha	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Apželdinimui mišku skirta vietovė priklauso privačiam žemės savininkui, savivaldybei ar jų asociacijoms	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Pareiškėjas iš rajono žemėtvarkos skyriaus yra gavęs leidimą miškui veisti (jei želdoma ne miško žemė)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės											
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.	
Parengtas miško želdinimo projektas, kuris patvirtintas miškų urėdo pavaduotojo miškininkystei	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Miško želdinimo projekte nurodytos želdinimui numatytos medžių rūšys, želdinių sudėtis, tankumas ir sodmenų kiekis pagal kiekvieną medžių rūšį, želdinimo metodas ir želdinimo apsaugos priemonės	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Miško želdinimo projektas parengtas vadovaujantis Aplinkos ministerijos išleistomis rekomendacijomis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Pasirenkant medžių rūšis atsižvelgta į dirvožemio sąlygas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Miško želdiniuose numatyta mažiausiai 20 proc. lapuočių medžių rūšių	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Pareiškėjas (VVG) yra įregistruotas LR įstatymų nustatyta tvarka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
1/3 VVG narių pateikė pažymėjimus, patvirtinančius, jog dalyvavo Žemės ūkio ministerijos patvirtintuose Leader+ projektų valdymo mokymuose	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas parengė ir pateikė veiklos planą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas veiklos plane užtikrina, kad atstovauja įvairių kaimo gyventojų interesams, t. y. ne mažiau kaip 50 proc. turi sudaryti socialiniai ir ekonominiai partneriai bei asociacijos, iki 25 proc. – verslo atstovai iki 25 proc. – vietos valdžios atstovai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Pareiškėjas veiklos plane užtikrina, kad atstovauja kaimo vietovę, kurios gyventojų skaičius siekia nuo 10 iki 100 tūkst., įskaitant mažus miestelius, kurių gyventojų skaičius ne 6 tūkst.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas veiklos plane užtikrina, kad potencialioje VVG išlaikyta lyčių pusiausvyra (40:60), yra asmuo iki 25 metų amžiaus ir bent vienas kompetentingas aplinkos saugos klausimais	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Veiklos plane papildomai nurodyta VVG grupės įsteigimo priežastis: kaip ir kodėl taip nutarta padaryti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Veiklos plane papildomai nurodytas teritorijos dydis: kokias kaimo vietas, tiksliai (pavyzdžiui kartografiškai) nurodant jų pavadinimus (įskaitant mažus miestelius), apima projektas ir kiek teritorijoje yra gyventojų (nurodant skaičių)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Veiklos plane papildomai aprašytas pasirinktos teritorijos pagrindimas: kodėl pasirinkta ši vietovė, jos vientisumas ekonomine, socialine ir geografinė prasmėmis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Projekto pabaigoje pareiškėjas įsipareigoja pateikti strategiją (ar jos projektą) lietuvių ir anglų kalbomis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Strategija parengta pagal vieną iš temų, nurodytų Gairėse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas (VVG) turi administravimo, metodinių ir finansų valdymo gebėjimų vykdyti BPD priemonę „Leader+ pobūdžio priemonė“ ir administruoti viešąsias lėšas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

Tinkamumo kriterijus	BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonės										
	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.1.	4.4.2.	4.4.3.	4.4.4.	4.4.5.	4.5.	4.6.	4.7.
Pareiškėjas yra institucija arba organizacija, užsiimanti mokslo, mokymo, konsultavimo arba informavimo veikla ir būti įregistruota LR įstatymų nustatyta tvarka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas parengė mokymo programos, metodinės, informavimo medžiagos ir sklaidos formų projektą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pareiškėjas pateikė išsamų projekto aprašymą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Tikslinės grupės, kurioms skirta projekto veikla, atitinka nurodytąsias BPD priede / gairėse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Dėstytojų darbo užmokestis ir autorinis atlyginimas neviršija 70 Lt/val	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Projekto administravimo išlaidos neviršija 15 proc.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Pareiškėjas, formuodamas klausytojų grupes atsižvelgė į tai, kad minimalus klausytojų skaičius turi būti 12, o maksimalus – 25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Projektas teikia adekvačią naudą palyginti su sąnaudomis, kurių reikia planuojamiems projekto rezultatams pasiekti.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Projekto rezultatai turės papildomą socialinį-ekonominių poveikį (aiškiai pagrįstas projekto rezultatų poveikis atsižvelgiant į netiesioginius efektus)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

Šaltinis: Gairės pareiškėjams

Priedas Nr.2. Interviu respondentų sąrašas

Vertinimo tikslais buvo atlikti interviu su šiais respondentais:

- Jurgita Matiliauskaitė, Finansų ministerijos ES sanglaudos politikos ir struktūrinės paramos koordinavimo departamento Struktūrinės paramos administravimo priežiūros skyriaus vedėja (2007 m. spalio 8 d.)
- Žygimantas Pluskus, Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros departamento direktorius (2007 m. spalio 9 d.)
- Jurgita Stakėnienė, Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros departamento direktorė (2007 m. spalio 11 d.)

Priedas Nr.3. BPD 4 prioriteto kaimo plėtros priemonių projektų įvertinimo naudos ir kokybės etape statistika

4.1 priemonė “Investicijos į žemės ūkio valdas“

N.B. BPD 4.1 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 692 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 440 paraiškų įvertinimą.

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=440
0	1	0,2%
3	1	0,2%
6	1	0,2%
9	2	0,5%
10	2	0,5%
12	3	0,7%
13	2	0,5%
15	36	8,2%
16	23	5,2%
17	5	1,1%
18	3	0,7%
19	24	5,5%
20	111	25,2%
21	42	9,5%
22	4	0,9%
23	5	1,1%
24	18	4,1%
25	5	1,1%
26	7	1,6%
27	3	0,7%
28	2	0,5%
29	7	1,6%
30	12	2,7%
31	1	0,2%
32	7	1,6%
33	9	2,0%
34	2	0,5%
35	42	9,5%
36	19	4,3%
37	1	0,2%
38	1	0,2%
39	9	2,0%
40	6	1,4%
41	3	0,7%
42	1	0,2%

Balų skaičius	Paraiškų skaičius	%, n=440
43	1	0,2%
44	1	0,2%
45	3	0,7%
46	1	0,2%
47	1	0,2%
49	2	0,5%
50	3	0,7%
52	2	0,5%
55	1	0,2%
56	1	0,2%
60	2	0,5%
61	1	0,2%
71	1	0,2%
Viso:	440	100 %

4.2 priemonė “Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“

N.B. BPD 4.2 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 688 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 352 paraiškų įvertinimą.

Balas	Paraiškų skaičius	%
15	1	0,3%
39	5	1,4%
43	3	0,9%
44	3	0,9%
45	54	15,3%
48	1	0,3%
49	4	1,1%
50	20	5,7%
54	5	1,4%
55	28	8,0%
57	1	0,3%
59	8	2,3%
60	22	6,3%
65	31	8,8%
67	1	0,3%
70	111	31,5%
73	1	0,3%
74	1	0,3%
75	1	0,3%
78	1	0,3%
79	2	0,6%

80	2	0,6%
84	3	0,9%
85	5	1,4%
89	5	1,4%
90	5	1,4%
95	9	2,6%
100	19	5,4%
Viso	352	100%

4.3 priemonė “Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas“

N.B. BPD 4.2 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 36 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 24 paraiškų įvertinimą.

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=24
10	1	4,2%
11	1	4,2%
12	1	4,2%
13	2	8,3%
15	1	4,2%
16	2	8,3%
19	1	4,2%
20	4	16,7%
24	1	4,2%
26	1	4,2%
27	1	4,2%
28	2	8,3%
31	1	4,2%
32	1	4,2%
34	1	4,2%
40	1	4,2%
47	1	4,2%
49	1	4,2%
Viso	24	100 %

4.4 priemonė “ Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas“

4.4.1 priemonė “Žemės ūkio vandentvarka“

N.B. 4.4.1 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 36 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 27 paraiškų įvertinimą.

Balas	Paraiškų sk.	%
42	2	7,4%
46	1	3,7%

52	2	7,4%
57	1	3,7%
60	1	3,7%
62	1	3,7%
87	1	3,7%
90	1	3,7%
97	7	25,9%
100	10	37,0%
Viso	27	100 %

4.4.2 priemonė “Žemės sklypų perskirstymas“

Balas	Paraiškų sk.	%, n=14
36	1	7,1%
38	1	7,1%
40	2	14,3%
43	1	7,1%
45	1	7,1%
46	1	7,1%
48	1	7,1%
49	1	7,1%
55	1	7,1%
60	3	21,4%
61	1	7,1%
Viso	14	100 %

4.4.3 priemonė “Konsultavimo paslaugos ūkiams“

Balas	Paraiškų sk.	%
0	2	20,0%
10	1	10,0%
15	1	10,0%
20	1	10,0%
30	1	10,0%
40	1	10,0%
50	1	10,0%
55	1	10,0%
95	1	10,0%
Viso	10	100,0%

4.4.4 priemonė “Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“

N.B. 4.4.4 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 17 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 14 paraiškų įvertinimą.

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=14
2	1	7,1%
7	1	7,1%
15	1	7,1%
17	1	7,1%
22	2	14,3%
23	1	7,1%
27	1	7,1%
30	3	21,4%
48	1	7,1%
52	1	7,1%
70	1	7,1%
Viso	14	100,0%

4.4.5 priemonė “Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“

N.B. 4.4.5 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 65 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 61 paraiškos įvertinimą.

Balas	Paraiškų skaičius	%, n=61
5	2	3,3%
7	1	1,6%
8	1	1,6%
10	2	3,3%
12	1	1,6%
15	1	1,6%
20	1	1,6%
23	1	1,6%
24	2	3,3%
26	1	1,6%
27	2	3,3%
28	1	1,6%
30	4	6,6%
32	4	6,6%
33	1	1,6%
34	1	1,6%
35	4	6,6%
36	1	1,6%
38	1	1,6%
39	1	1,6%
40	1	1,6%
42	1	1,6%
45	1	1,6%

46	1	1,6%
47	1	1,6%
49	2	3,3%
50	2	3,3%
52	2	3,3%
53	1	1,6%
55	4	6,6%
60	2	3,3%
62	1	1,6%
64	1	1,6%
65	1	1,6%
66	1	1,6%
69	3	4,9%
70	1	1,6%
72	2	3,3%
Viso	61	100%

4.5 priemonė “ Miškų ūkis“

N.B. 4.5 priemonėje naudos ir kokybės etapo metu vertintos 76 paraiškos. Duomenys pateikiami apie 53 paraiškų įvertinimą.

Balas	Paraiškų skaičius (pagal veiklas)				%, n=53
	4.5.1	4.5.2	4.5.3	4.5.4	
30	2		2		7,5%
40	4	17			39,6%
50		7			13,2%
60	3	3			11,3%
62		1		1	3,8%
66				1	1,9%
70			6		11,3%
80			2		3,8%
100			4		7,5%
Viso	9	28	14	2	100%